

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 23. SRPNJA 2004. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 77

Intervju:
Ante Sekulić

Žito u silosima
čeka se novac

TEMA BROJA: POJAČANE PRIPREME ZA IZBORE

U očekivanju izbora Počela kampanja.....	6,7
DSHV u Somboru Odlučujmo sami o sebi.....	8
HKC »Bunjevačko kolo« Opredjeljenje – nova dvorana.....	9
Nijemci u Vojvodini Uzorna skrb Matice.....	10,11
Intervju Dr. Ante Sekulić.....	12-14
Previranja kod Rusina i Rumunja Smjene i ostavke.....	17
»Istina o Madžarima« Mala protumadžarska pornografija.....	18,19

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje),
Dušica Dulić (Subotica),
Jasminka Dulić (dopisništva),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Fućkanje u mraku

Ministar za ljudska i manjinska prava SiCG Rasim Ljajić prihvatio se, milom ili već nekako drugačije, najtežeg posla. Kao predsjednik Nacionalnog vijeća za suradnju s Haagom bit će ovlašten za ono što je višegodišnjom političkom i medijskom propagandom, u ovoj zemlji proglašeno najgorim djelom – transferom optuženika u Haag. Nitko drugi toga se vrućeg krumpira nije htio prihvatiti. I ministar obrane i ministar vanjskih poslova našli su izliku da se izvuku, a originalan je, već po običaju, bio srbijanski ministar policije, koji je odmah na jugu Srbije otkrio nove teroriste, pa eto, on se već ima čime baviti. To što mu je pred nosom pobjegao optuženik za ratne zločine protiv Hrvata i drugih nesrba, nekadašnji skladištar i »predsjednik Republike Srpske Krajine« Goran Hadžić, ministra puno ne brine. Na pitanje, gdje mu je optuženik nestao iz svoje kuće u Novom Sadu, on lakonski odgovara: »Ja nisam operativni radnik, ja sam ministar i pokušavamo to ustanočiti«.

Jurnjavom za raznim hadžićima, mladićima, pavkovićima, lazarevićima i ostalima, bavit će se, dakle, Rasim Ljajić. Bošnjak Rasim Ljajić. I tko onda može ustvrditi da pripadnici manjina u ovoj zemlji nisu ravnopravni, i da se ne mogu baviti baš svim poslovima, pa i onim isključivo srpskim?

Ravnopravnost je u ovom, kao i u mnogim ranijim slučajevima, ponovno postavljena naglavačke. Može li itko zamisliti Milorada Pupovca kako po Hrvatskoj i Europi, u ulozi hrvatskog dužnosnika, traga za Antom Gotovinom? Nedvosmislena poruka Ljajićeve postavljene na dodatnu funkciju jest: ako si pripadnik manjine i hoćeš ravnopravnost, eto ti, pa budi ravnopravan. Lovi optuženike, razbijaj patriotsko-kriminalni lobi, udaraj glavom o zid, pa ako uspiješ – odlično. Ako ne – doći ćemo ti na sprovod. Posljednji koji je imao namjeru ozbiljno surađivati s Haagom, bio je Srbin Zoran Đinđić. Sad počiva u miru.

Ministar Ljajić tješi se riječima kako je njegova nova obveza samo »savjetodavna«, i kako se »ne može netko, samo zato što je nacionalna manjina, baviti samo određenim pitanjima. Ne mogu ja ili netko drugi, samo zato što sam pripadnik manjine, biti određen baviti se samo pitanjima manjina. Puna integracija manjina moguća je samo njihovim uključivanjem u sve poslove i pitanja zemlje.« Lijepo u teoriji, ali u ovom kontekstu više zvuči kao fućkanje u mraku da bi se rastjerao strah.

Prije nego što se svim silama baci na nove radne zadatke, ministru Ljajiću ovom prigodom šaljemo podsjetnik, čisto da ne zaboravi kako je prije nekoliko mjeseci javno obećao pomoć u financiranju Hrčka, a od koje za sada nije bilo ništa. Očito je da Hrčko i Haag ne idu skupa.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 15. 7.

U Komitetu za
vanjske poslove
Senata SAD
održana raspravao Balkanu, jedna od dominantnih tema
– Srbija

NEDJELJA, 18. 7.

Ministar obrane Prvoslav Davinić:
U Europu prvo generali, pa SiCG

PETAK, 16. 7.

U Haškom sudu objavljeno
na optužnica protiv »predsjednika Republike Srpske
Krajine« Gorana Hadžića

UTORAK, 20. 7.

Boris Tadić: Slučaj Mladić ostaje
glavna prepreka u odnosima
Beograda i Washingtona

SUBOTA, 17. 7.

József Kasza:
Multietnička
policija u
Vojvodini je ideja Vojislava Koštunice

PONEDJELJAK 19. 7.

Anonimne prijeteće poruke
pojednim visokim dužnosnicima
U Hrvatskoj s jednog servera u Australiji

SRIJEDA, 21. 7.

Glas javnosti spekulira da bi
Mirko Jović mogao biti
sljedeći kandidat za Haag

SVI JUNACI...

O sjećam se krajnje neprijatno. Mi konačno moramo prestati da razmišljamo u kategorijama »vi« i »oni« i iskoračiti iz tog nacionalnog šinjela. Ne može se netko, samo zato što je nacionalna manjina, baviti samo određenim pitanjima. Ne mogu ja ili netko drugi, samo zato što sam pripadnik manjine, biti određen da se bavim samo pitanjima manjina. Puna integracija manjina je moguća samo njihovim uključivanjem u sve poslove i pitanja zemlje. Mi, nažalost, još živimo u etničkim vremenima. Ako bih sada ja rekao da se hoću prihvatiti mjesta predsjednika Vijeća (za suradnju s Haagom), onda bi vjerojatno osamdeset posto ljudi reklo: »Pa da, on je Bošnjak i on jedva čeka da izručuje srpske heroje Haškom tribunalu«. Svojevremeno sam preuzeo odgovornost da potpisujem rješenja o izručenju, iako to nije trebalo biti u nadležnosti ovog ministarstva, ali je nekakvim čudnim političkim kombinacijama došlo do toga. Mislim da je to jasan signal spremnosti da prihvatim odgovornost, ali ne mogu prihvatiti svu odgovornost. **Rašim Ljajić**, ministar za ljudska i manjinska prava SiCG, podgorički Monitor, 16. srpnja

PROBLEM POSTOJI

Mislim da je splet razloga doveo do postupne eskalacije međunacionalnih incidenata. To je zabrinjavajući proces, ali nije nešto što se ne može ispraviti, naročito ako se ima u vidu, da je demokratska opcija pobijedila na nedavnim predsjedničkim izborima u Srbiji. Međutim, incidenti koji se dešavaju ukazuju da problem u međunacionalnim odnosima u Vojvodini postoji, a takvim pojavama doprinijeli su brojni razlozi, kao što su zastoj u provođenju reformi, rast nezaposlenosti, ali i naslijeđe politike Miloševićevog režima i frustracije povodom zbivanja na Kosovu, među kojima su i posljednji događaji iz ožujka u toj pokrajini.

Pokraj tog, rastu međunacionalnih tenzija doprinijelo je i jačanje desnice na prosinačkim parlamentarnim izborima i smanjenje utjecaja reformskih snaga, ali i neefikasan rad organa krivičnog gonjenja. Svakako je da su određeni negativan utjecaj imale i političke stranke svojim neodgovornim izjavama poput onih, kojima se ukazuje na opasnost od mađarizacije Vojvodine, što izaziva revolt među građanima. **Tamás Korhecz**, pokrajinski tajnik za upravu, propise i nacionalne manjine, Dnevnik, 18. srpnja

TEŠKO BREME ZASTUPNIČKO

Kada imate suprugu i djecu, ne želite isključivati telefon. Pokušao sam smanjiti dug i manje koristim fiksni telefon, ali nije uspjelo. Sad ne znam što ću raditi, ali nekako ću nadoknaditi dug. U najboljem slučaju, zastupnička plaća mjesečno izide na 38.000 dinara. Plaća je 25.000 i uz dva paušala dođe do 38.000 dinara, a to nije dovoljno jer zastupnici imaju mnogo veće izdatke nego ostali građani, a plaće nisu dovoljne da ih pokriju. I drugi zastupnici imaju slične probleme, ali, eto, baš sam ja »isplivao«. **Aleksandar Vučić**, visoki dužnosnik SRS-a, kojemu je Telekom Srbije oduzeo kućni telefonski broj zbog neizmirenog telefonskog računa u iznosu od 150.758 dinara, koji nije platio od siječnja 2003. godine, Blic, 16. srpnja

ŠEŠELJOLIKI ARKANOIDI

Srbin koji putuje u inozemstvo bavi se intenzivnim diplomatskim radom na dobivanju podrške svom narodu, Srbin koji voli druge narode, koji govori više stranih jezika, koji je prijatelj s moćnicima svjetskih sila, koji im nosi darove i prima ih sa zahvalnošću, Srbin koji je učen, koji ne prestaje čitati i koji piše debele poučne knjige, Srbin koji je u svakoj prigodi protiv rata i ubijanja među ljudima... Za svakog pijanog svata koji povraća baljezgajući uz arapsku muziku prepjevanu na loš materinji, ovo gore je opis, u najmanju ruku, sumnjivog Srbina, onoga koji bi prije glasovao za ove »žute izdajice« nego za našeg junačinu vojvodu Kurtu s buzdovanom uvijek spremnim polomiti neku kameru. Strašna tragedija srpskih junačina iz suvremenog mita o našim bitkama i porazima je, da je to jedan moguć opis Svetog Save Srpskog.

Bez obzira na sve materijalne gubitke, najstrašnije je poražen onaj koji izgubi bitku na simboličkom planu. Oni koji su svojim kukavičlukom, da stanu na crtu protiv oružja kojim su napadnuti, učinili da Srbi dožive genocid u mitološkim desetercima suvremenog globalnog posijela, takvi izdajnici bi se trebali kao Juda objesiti, a ne optuživati današnje Obiliće za izdaju. Zato sam i ja radikalniji kao i Njegoš te podržavam istragu izdajica. Naravoučenije je međutim – u borbi s civilizacijom koja nas je napala ovom prigodom, poturice i Brankovići su šešeljoliki arkanoidi s toljagama, a Obilići su Kanda Kodža i Nebojša. Al' to ne razumije bar milijun i četristo tisuća Srba. **Milutin Petrović**, Blic news, 14. srpnja

Dujizmi

- ✓ *Samo da ne bih i nadalje ostao na ulici, dobio sam samicu;*
- ✓ *Dok smo mi radili drugi su nas izradili;*
- ✓ *To što smo bliski susjedi, ne umanjuje naša udaljena gledišta;*
- ✓ *Samo pametniji daju popust.*

Dujo Runje

U povodu gostovanja dramske sekcije HKUD »Ljutovo« u Subotici

Činjenice o jednoj predstavi

U prostorijama Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« 17. srpnja Ljutovačka amaterska skupina prikazala je Subotičanima scensko izvođenje djela »Salašari silom varoščani« po tekstu koji je napisao Pavao Bačić.

Bila je to, u posljednje vrijeme, jedna od rijetkih teatarskih predstava. Ako u nečemu oskudijevamo u hrvatskoj zajednici u Bačkoj, to su onda kazališne predstave i stoga je hvale vrijedan ovaj ogroman napor koji su Ljutovčani uradili i nama pokazali. Veliki trud, puno dobre volje, pa i talenta vidjelo se je sinoć na sceni. I stoga bih želio da ovaj tekst, dubokog poštovanja dostojni Ljutovčani, ne shvate kao kritiku njih, nego kao kritiku zajednice i njenih vodećih ljudi, a glumcima i redateljima na korist.

KOME JE STALO DO PREDSTAVA: Naime, ako amatersko scensko stvaralaštvo shvatimo kao još jedan oblik iskazivanja kulturnog djelovanja naše nacionalne zajednice, kao što su to: folklor, pjevanje, pisanje poezije i recitiranje, sakupljanje i prepričavanje narodnih pripovijedaka, pisanje i izdavanje knjiga, slikanje, natjecanje risara, svečane povorke, godišnje koncerte KUD-ova... itd, ne vidim niti jedan relevantan razlog za maćehinski odnos prema predstavama, glumcima, redateljima, scenografiji, scenarijima i prema svemu onome što čini jednu predstavu. A, na spomenutoj predstavi maćeha je pokazala svoje najružnije

Piše: Rajko Ljubić

Ovaj članak ima za cilj ukazati na podjednaku važnost i kazališnih inscenacija, ma koja grupa to bila, jer je to kulturni čin ravnopravan s ostalim oblicima

lice. Imam osjećaj da baš nikome nije stalo do predstava. Počevši od subotičke publike, koje je bilo tek tridesetak u dvorani, do uvažениh kulturnih i političkih djelatnika naše zajednice i onih koji se za takve izdaju, uz častan izuzetak njih četvorice-petorice (što je za mene bilo pravo i prijatno iznenađenje).

NEPHODNOST PODRŠKE: Ako ova predstava i nije bila rangirana kao prvorazredni događaj u gradu i iako se je poklapala s dešavanjem u Tavankutu, nazočnost »čelnika« je više nego nužna, jer svojim prisustvom daju važnost i značaj događanju (kojih ima i tako premalo i svi su podjednako važni), te iz prve ruke mogu sagledati s kakvim se problemima nose svi ti amateri puni dobre volje i energije. Najstrašnije je ostaviti ih same, a onda naknadno »popovati«, što je veoma česta pojava.

Ovaj članak ima za cilj ukazati na podjednaku važnost i kazališnih inscenacija, ma koja grupa to bila, jer je to kulturni čin ravnopravan s ostalim oblicima kulturnog djelovanja. Neophodno je tim ljudima pružiti istu moralnu i materijalnu podršku kao i na primjer folklorišima, te im dati i koreografa i muzičara i redatelja i scenarista i po potrebi administraciju. Jer, to je sve stručno znanje koje jednostavan čovjek ne može sve imati i znati. Onda bi i predstave, kao ova koju smo gledali, zasjale u velikom sjaju i uvijek punile dvorane, čak i u Subotici.

Autor je filmski djelatnik iz Subotice

U očekivanju pokrajinskih i lokalnih izbora

Počela izborna kampanja

»DSHV je od samog svog osnutka pa sve do danas sudjelovao na svim izborima i na taj način zastupao hrvatsku zajednicu u Republici Srbiji. Zainteresirani smo za participaciju u skupštinama Subotice, Sombora, Apatina, Petrovaradina i Bača«, kaže Josip Gabrić, predsjednik Glavnog izbornog stožera

Piše: Jasminka Dulić

Političke stranke bile su prve demokratske političke institucije koje su se formirale još u vrijeme postojanja komunističkih režima i koje su bile ključni akteri stvaranja demokratskih političkih poredaka.

U Vojvodini su već početkom devedesetih godina nastale i stranke dvije nacionalne manjine – Hrvata i Mađara. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini osnovan je 1990. godine i ubrzo su osnivane područnice i mjesne organizacije u skoro svim mjestima gdje živi značajniji broj Hrvata.

USPJESI I PORAZI: U vrijeme osnutka DSHV-a Hrvati jedini u Vojvodini nisu bili priznati kao nacionalna manjina i suočavali su se s političkim i društvenim ozračjem koje je u velikoj mjeri bilo anti-hrvatski obojeno. Usprkos tome DSHV je u prvim višestranačkim izborima postizao dobre rezultate.

Najteži izborni poraz DSHV je doživio izbornom krađom socijalista na lokalnim izborima 1996. godine, kada su od četrnaest kandidata koji su ušli u drugi krug s većim brojem glasova od svojih protukan-

Josip Gabrić

didata, naposljetku u subotičku skupštinu ušla samo tri vijećnika DSHV-a. Na izborima 2000-te DSHV je kao i druga hrvatska stranka – Hrvatski narodni savez – bio dio DOS-a i skupa su osvojili trinaest vijećničkih mjesta u Skupštini općine Subotica i dva u Skupštini AP Vojvodine.

Na temu predstojećih izbora razgovorali smo s predsjednikom Glavnog izbornog

stožera Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Josipom Gabrićem*.

IZBORI 2004.: Što se očekuje u stranci, sada kad su obje hrvatske stranke objedinile snage, od rujanskih izbora 2004.? »DSHV je od samog svog osnutka pa sve do danas sudjelovao na svim izborima i na taj način zastupao hrvatsku zajednicu u Republici Srbiji. I ovom prigodom ćemo sudjelovati na lokalnim i pokrajinskim izborima koji će se održati, prema našem saznanju, 19. rujna ove godine. Izbornu kampanju smo otpočeli na našoj godišnjoj skupštini Podružnice DSHV-a Subotica, gdje smo pozvali sve delegate da se aktivno uključe u predizbornu kampanju kako bismo postigli što bolje rezultate. S obzirom da smo i posebno zainteresirani da i u drugim općinama, u kojima živi hrvatski živalj, imamo svoje predstavnike u skupštinama općina, to ćemo i na skupštini podružnice DSHV-a Sombor pozvati sve aktiviste te regije da se uključe u predizbornu kampanju i da se izbore za mjesta u skupštinama u skladu s njihovom zastupljenošću u regiji. Pored glavnog stožera formiramo i stožere za nekoliko

Mijenja se izborni zakon u Vojvodini

Prema postojećem izbornom zakonu usvojenom 1996. godine, izbori za pokrajinsku skupštinu odvijaju se dvokružnim većinskim izbornim sustavom prema kojem pobjeđuje kandidat koji osvoji apsolutnu većinu, a ako mu to ne uspije dolazi do drugog izbornog kruga u koji ulaze tri umjesto, kao što je to uobičajeno, dva kandidata s najvećim brojem osvojenih glasova. Ovakav izborni sustav ide na ruku onim strankama koje samostalno imaju najširu podršku. Ovaj izborni sustav osigurao je 1996. godine da SPS s približno jednom četvrtinom glasova osvoji 65 posto poslaničkih mandata (78 od 120), ali je 2000-te došlo do promjene biračkog rasporeda i izborni sustav se kao »bumerang« okrenuo protiv SPS-a, a u korist ujedinjene demokratske opozicije. DOS je tako rujna 2000. godine kao koalicija s najširim podrškom građana osvojio 117 mandata, koalicija SPS-JUL 2, a jedan mandat pripao je Grupi građana.

No, izgleda da će se rujanski izbori 2004. odvijati prema no-

vim izbornim pravilima. Vojvođansko Tajništvo za upravu, propise i nacionalne manjine prosljedilo je u skupštinsku proceduru prijedlog izbornog zakona za pokrajinske izbore. »Politički dogovor oko izbornog modela još nije postignut, ali mi smo morali prijedlog izbornih pravila staviti u proceduru, jer je posljednji moment za to«, rekao je u ponedjeljak resorni tajnik *Tamas Korhecz*. On je dodao da nacrt odluke o pokrajinskim izborima predviđa dvokružni većinski izborni sustav, s dva kandidata u drugom krugu.

Korhecz je rekao kako je zadržan i postojeći broj izbornih jedinica, kojih će i dalje biti 120. Prema agenciji Beta u Skupštini Vojvodine ovaj prijedlog ima podršku Demokratske stranke i Saveza vojvođanskih Mađara, dok je treći koalicijski partner u vojvođanskoj vlasti, Liga socijaldemokrata Vojvodine, izostavljen iz dogovora.

Predizborni pregovori DS-a i DSHV-a

Skupa na pokrajinske izbore

U ponedjeljak 19. srpnja delegacija pokrajinskog i subotičkog odbora Demokratske stranke, u čijem sastavu su bili *Đorđe Đukić, Bojan Pajić, Borislav Novaković, Oliver Dulić i Saša Vučinić*, posjetila je sjedište Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini gdje su razgovarali s čelnicima DSHV-a *Petrom Kuntićem, Josipom Gabrićem, Martinom Bačićem, Franjom Vujkovim, Lazarom Barakovićem i Josipom Jaramozovićem* o eventualnoj stranačkoj suradnji na predstojećim pokrajinskim i lokalnim izborima.

Nakon razgovora, koji je bio zatvoren za javnost, predsjednik DSHV-a Petar Kuntić je kazao: »U seriji razgovora s mogućim koalicijskim partnerima odnosno strankama s kojima ćemo surađivati na predstojećim izborima na više razina, danas smo vodili vrlo temeljne i kvalitetne razgovore s predstavnicima pokrajinskog odbora DS-a glede izbora za Skupštinu APV i mogućih koalicija u općinama Sombor, Apatin, Bač, Petrovaradin te razmišljanju u svezi izbora u Općini Subotica. Zaključeno je da se razgovori o ovoj tematici nastave već u četvrtak 22. srpnja glede izbora u Općini

Subotica, a načelno je dogovoreno da se u ostalim općinama ide u predizbornu koaliciju. Naravno da nam je obostrani interes da na pokrajinske izbore idemo u predizbornu koaliciju DS, DSHV, skupa s ostalim manjinskim strankama. Na razini Pokrajine, bez obzira na izborni zakon, inzistiramo da u Općini Subotica u dvije-tri izborne jedinice u kojima smo pobjeđivali na prošlim izborima budemo na prvom mjestu, u jednoj izbornoj jedinici u Som-

boru i u jednoj u Apatinu (Sonta), što znači da od ove koalicije očekujemo, ako izlaznost bude na zavidnoj razini, minimum četiri ili pet zastupnika u pokrajinskoj skupštini.«

Za sada je, dakle, dogovoreno da je moguća koalicija DS-DSHV-SVM i eventualno ostale manjinske stranke u Pokrajini i Somboru, predstoje razgovori na temu Subotice, a konačnu odluku donijet će Veliko vijeće DSHV-a čija je sjednica za -

Čelnici DSHV-a i delegacija DS-a

naselja, kako bi rezultat bio što bolji. Uskoro očekujemo i prijedloge iz svih mjesnih organizacija za kandidate za vijećnike skupština općina i pokrajinske zastupnike. Za sada se ne bih mogao izjasniti o tome hoćemo li nastupati sa samostalnom listom ili u koaliciji s nekom drugom strankom. Odluku o tome donijet će Veliko vijeće DSHV-a. Zainteresirani smo za participaciju u skupštinama Subotice, Sombora, Apatina, Petrovaradina i Bača. Što se tiče izbora gradonačelnika, za sada po tom pitanju još nemamo konačan stav, pregovori su u tijeku i o tome će također odlučiti Veliko vijeće DSHV-a«, kaže Gabrić.

MIJENJATI ZAKON: Prema nekim in-

formacijama i parlamentarni izbori se očekuju već na proljeće sljedeće godine. Na proteklm parlamentarnim izborima stranke nacionalnih manjina iz Vojvodine nisu uspjele osvojiti zastupnička mjesta u republičkoj skupštini. DSHV se zalaže za izmjenu izbornog zakona već sada na jesen, kako bi se osigurao ulazak zastupnika manjina i na ovoj razini. »Naš prijedlog bi trebao biti ugrađen u izborni zakon već tijekom jeseni, jer se izbori očekuju na proljeće. Kao stranka smo zainteresirani i za parlamentarne izbore za Skupštinu Republike Srbije, i smatramo da postojeći prijedlozi o pozitivnoj diskriminaciji koji postoje nisu realni. Očekivati da manjinska stranka sakupi 10.000 potpisa i to registri-

ranih kako bi mogla učestvovati na izborima, je nerealno. Isto tako nerealno je i drugi prijedlog da u parlament ulazi ona manjinska stranka koja sakupi najmanje 14.000 glasova za jednog zastupnika. Smatramo da u izbornom zakonu pitanje pozitivne diskriminacije treba drugačije riješiti, odnosno, onako kako je to u okolnim zemljama riješeno, kao na primjer u Hrvatskoj, a to znači da se predvidi broj zastupnika određene nacionalne manjine i taj broj da ima siguran i direktan prolaz u Skupštinu Srbije. Smatramo da je potpuno normalno da hrvatski narod koji broji blizu 100.000 građana mora imati svog predstavnika u Skupštini Republike Srbije«, kaže Gabrić.

Izborna skupština Podružnice DSHV Sombor

Ne prepustiti drugima da odlučuju umjesto Hrvata

Najavljena predizborna koalicija između DSHV-a, DS-a i SVM-a u Somboru

Podružnica Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Sombor održala je 20. srpnja svoju redovitu i izbornu skupštinu. Za predsjednika podružnice izabran je *Joza Kolar* a za članove Predsjedništva izabrani su *Josip Pekanović*, *Alojzije Firanj*, *Antonija Cota*, *Adam Tubić*, *Mato Kovač*, *Gojko Zeljko*, *Marko Šegrt* i *Josip Firanj*.

Skupštini su, pored članova, prisustvovali i brojni gosti, među njima generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici *dr. Jasmina Kovačević-Čavlović*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća *mr. Josip Ivanović*, predsjednica Demokratske stranke u Somboru *Anita Beretić*, predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara u Somboru *Csaba Takács*, predsjednik Lige socijaldemokrata u Somboru *Karlo Logo*, te čelnici DSHV-a *Petar Kuntić*, *Martin Bačić*, *Franjo Vujkov*, *Mirko Ostrogonac* i *Lazar Baraković*.

Sa skupštine je poručeno kako se vjeruje da je u Srbiji došlo vrijeme demokracije, gdje će se prava nacionalnih manjina poštovati, ali i da ne treba prepustiti drugima da odlučuju umjesto Hrvata već se na izborima treba izboriti za svoje zastupnike na svim razinama, kako u zakonodavnoj

Prava se moraju poštovati:
Sudionici skupštine

tako i u izvršnoj vlasti. Za uspjeh na izborima s druge strane potrebno je da svi akteri u hrvatskoj zajednici skupa rade na poticanju glasača da iziđu na izbore i glasuju za vlastite predstavnike, istaknuto je više puta.

U Somboru su već u tijeku i pripreme za predstojeće izbore i najavljena je predizborna koalicija između DSHV-a, Demokratske stranke i Saveza vojvođanskih Mađara. Josip Pekanović je kazao kako u Somboru postoji spremnost da se demo-

kratske snage u ovom gradu udruže, a Anita Beretić je pozvala na nastavak i učvršćenje suradnje i rekla kako program DS-a podrazumijeva uvažavanje različitosti i »ako DSHV i DS i druge stranke nacionalnih manjina neće pokazati što je uvažavanje različitosti, onda to u Srbiji nema tko«, dok je Csaba Takács kazao kako su »vaši problemi i naši problemi, ali se ne treba samo žaliti kako nismo prisutni nigdje već treba izići na izbore i glasovati za naše predstavnike«.

Josip Ivanović je naglasio kako je nužno stvoriti takvo ozračje, skupa s demokratskim snagama u zemlji, u kojem će stranka ojačati i omasoviti se i kao ravnopravan partner sudjelovati u političkom životu zemlje i obnašanju vlasti, jer ona zastupa značajan broj Hrvata, dok će Hrvatsko nacionalno vijeće, u periodu koji slijedi, skupa s drugim nacionalnim vijećima, nastupati agresivnije u zaštiti prava manjina kako ne bi služili kao puk dekor državi prema vanjskom svijetu.

J. Dulić

Joza Kolar, predsjednik Podružnice DSHV Sombor

Samo skupa smo jaki

Joza Kolar se u svom obraćanju osvrnuo na protekli period rada DSHV-a: »U vrijeme osnivanja somborske podružnice DSHV-a prije devet godina mislili smo da će sve ići normalnim tijekom, ali sustav nije bio takav da bi podržao političko organiziranje nacionalnih manjina. Sve do 2000-te smo se skoro morali skrivati i raditi kao u 'ilegali'.

Joza Kolar

Poslije devet godina valjda je došlo vrijeme da se ponovno slobodno radi ne skrivajući se, a veliki broj prisutnih na ovoj skupštini govori u prilog tomu. Velika je stvar ujedinjenje, jer program svih snaga u hrvatskoj zajednici može biti samo jedan – da tražimo i ostvarimo svoje interese u državi u kojoj živimo. Kad je riječ o HNV-u, i tu je bilo poteškoća i problema – ali samo svi skupa možemo učiniti znatno više za hrvatski narod. Politika treba trasirati put a HNV treba štiti interese i prava Hrvata kako u domicilnoj tako i u matičnoj državi.«

Glede predstojećih izbora Kolar je kazao: »Za nas je ispit zrelosti bio izbor predsjednika Republike Srbije i hrvatski je narod tome dao veliki doprinos. Ovakvu snagu i volju ćemo morati pokazati i na izborima koji predstoje. Ovdje nas ima sto, neka svatko nađe još deset i njih deset neka nađu još dva i osigurati ćemo svoje predstavnike u Općini Sombor, a ako naših predstavnika ne bude, plašim se da nitko neće zastupati naše interese na pravi način.«

Sjednica Vijeća i Predsjedništva

U četvrtak 29. srpnja u 17 sati održati će se Sjednica Vijeća i Predsjedništva DSHV-a na temu predstojećih izbora. ■

Sjednica Podružnice Subotica

Danas, 23. srpnja u 20 sati održati će se Sjednica Podružnice DSHV Subotica, na kojoj će se razmatrati teme vezane uz predstojeće izbore u Subotici. ■

Konstituiran novi Upravni odbor HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici

Nova dvorana – strateško opredjeljenje

Na prvom mjestu bi trebalo prići izgradnji dvorane u kojoj se održavaju probe folklornog i glazbenog odjela

Upravni odbor Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« iz Subotice opredijelio se da pristupi etapnoj izgradnji nove dvorane u kojoj će se održavati probe, te izgradnji novog objekta za restoran. Ovo je odlučeno na prvoj, konstituirajućoj sjednici održanoj 16. srpnja. Odlučeno je da će se formirati i radna grupa koja će, slijedeći ovo strateško opredjeljenje, voditi ovaj posao.

Sjednicu je vodio novi predsjednik Upravnog odbora *Mirko Ostrogonac*, a prisustvovali su članovi UO: *dr. Andrija Kopilović, dr. Marko Sente, Grgo Kujundžić, Josip Horvat, Vojislav Temunović, Ruža Šimić, Davor Dulić, Jelena Piuković, Sanja Lovaš* te tajnica HKC-a *Aleksandra Lipozenčić*.

općine Subotica, Ministarstva financija i drugih izvora ostvareno 2.049.660 dinara prihoda, a rashodi koje čine režijski troškovi, plaće, autorski honorari i drugi troškovi rada pojedinih odjela za isto vrijeme iznose 1.400.000, dinara.

Dogovoreno je da će se svakog mjeseca održati jedna sjednica Upravnog odbora, i već na ovoj prvoj sjednici je novi predsjednik Ostrogonac istaknuo potrebu da se priđe ozbiljnoj rekonstrukciji objekta te da se uvede plinsko grijanje do početka sezone grijanja, budući da za to postoje preduvjeti jer plinovod prolazi ispred zgrade HKC. Kad je u pitanju zgrada, za rekonstrukciju plesne dvorane i restorana Dukat potrebno je, kako je istaknuo Ostrogonac, definirati strateška opredjeljenja i formira-

raditi različiti odjeli Hrvatskog kulturnog centra. S ovakvim strateškim opredjeljenjem složili su se svi članovi Upravnog odbora.

PLANOVI DO KRAJA GODINE: Voditelji odjela su zatim izložili svoje operativne planove do kraja godine. Likovni odjel, kazao je *Josip Horvat*, priprema Likovnu koloniju Bunarić koja će ove godine imati 25 sudionika a članovi odjela će sudjelovati na koloniji »Colorit« u Somboru i drugim kolonijama, te će se organizirati, kao i do sada, izleti s posjetima likovnim galerijama. Za sada je u planu posjet Brčkom, u Bosni i Hercegovini, kao i radni izleti na Palić i Ludoš. Članice Sekcije za šling sudjelovati će na izložbi Zlatne ruke Srbije, a priprema se i samostalna izložba *mr. Ante Rudinskog*, kazao je Horvat.

Voditelj folklornog odjela *Davor Dulić* kazao je kako je glavni cilj omasoviti folklorni odjel i uvesti drugačiji pristup u radu s dječjom grupom a i reprezentativnom grupom. Planira se nastup u Poljskoj 8. kolovoza, te u rujnu brojna vikend gostovanja u Hrvatskoj. Vrš se pripreme za godišnji koncert Prvog ansambla koji će se održati u studenom a planira se i samostalni godišnji dječji koncert u proljeće.

Glazbeni odjel, rekao je njegov voditelj Vojislav Temunović, nalazi se u teškoj situaciji jer se suočava s kadrovskim i tehničkim problemima. Glede kadrova Tamburaški orkestar HKC-a praktički ne postoji, zbog osipanja, te nemogućnosti rada u zimskim mjesecima, a problema ima i s nabavkom instrumenata, kazao je Temunović, i dodao da će se u idućem periodu sve snage odijela usmjeriti na organiziranje Festivala bunjevačkih pisama koji će se održati 24. rujna.

Grgo Kujundžić je izvijestio nazočne o odvijanju ovogodišnje Dužijance i priprema za središnju manifestaciju a radi praćenja odnosno neke vrste 'kontrola kvalitete' ove značajne manifestacije izabrana je za supervizora Dužijance *Ruža Šimić*. Na poslijetku u Hrvatski kulturni centar primljeno je šezdeset i dvoje novih članova.

J. Dulić

Sa sjednice Upravnog odbora

KONSTITUIRANJE: Na dnevnom redu Upravnog odbora bio je izbor tri dopredsjednika Upravnog odbora, financijsko izvješće za prvih šest mjeseci, operativni planovi odjela do kraja godine i prijem novih članova. Za dopredsjednike Upravnog odbora su izabrani *dr. Andrija Kopilović, Grgo Kujundžić* i *Jelena Piuković*.

Predsjednik Nadzornog odbora HKC Bunjevačko kolo *Pajo Đurašević*, podnio je izvješće o financijskom poslovanju. U prvih šest mjeseci je od donacija Skupštine

ti radnu grupu za ovaj posao. Kao dvije alternative Ostrogonac je ponudio djelomičnu ili temeljnu rekonstrukciju ova dva objekta nakon, čega je uslijedila diskusija. Andrija Kopilović je predložio da se u etapama izgrade novi potrebni objekti a ne da se 'krpi' bez kraja nešto što je dotrajalo. Tako bi na prvom mjestu trebalo prići izgradnji dvorane u kojoj se održavaju probe folklornog i glazbenog odjela, a zatim izgradnji dvorišnog dijela gdje je restoran koji bi morao imati i kat u kojem bi mogli

Otvoren Kulturni centar Nijemaca u Vojvodini

Uzorna skrb matične države za svoju manjinu

Mala zajednica, mnoštvo nacionalnih institucija* Položaj Nijemaca bolji, no, uznemiruju incidenti * Matična država pomaže konkretnim i kvalitetnim projektima

Piše: Dušica Dulić

Njemački dom u Karađorđevoj 72

Prema popisu iz travnja 2002. godine u Srbiji ima 3.901 Nijemac, a od toga ih čak 3.154 živi u Vojvodini, što je 80 posto ukupnog ovdašnjeg njemačkog življa. Tako ipak malobrojna zajednica ima registrirano čak trinaest raznoraznih udruženja i institucija.

Njemački narodni savez je utemeljen u prosincu 1996. godine, a registriran je u ožujku 1997. godine. Njemačka nacionalna zajednica još nema svoje nacionalno vijeće, a problem za njegovo osnivanje predstavlja činjenica da ga ne mogu utemeljiti ukoliko ne prikupe 3.000 popisa pripadnika njemačke zajednice (a toliko ih nema punoljetnih).

RAZJEDINJENOST ZAJEDNICE: U međusobnoj suradnji tih brojnih njemačkih institucija postoje vidni problemi. Među svim institucijama, najistaknutiji je rad Njemačkog narodnog saveza čije je sje-

dište u Subotici i čiji je predsjednik *Rudolf Weiss*.

»S tim drugim udruženjima mi smo spremni surađivati. Problema sa suradnjom ima jer mi tražimo da jezik kojim ćemo pregovarati, zatim protokol koji ćemo voditi i sva korespondencija bude na njemačkom jeziku. Budući da je to za neke problem, mi nismo spremni na bilo kojem drugom jeziku razgovarati o očuvanju njemačkog jezika i identiteta osim na svom materinjem, njemačkom jeziku. Ukoliko oni savladaju tu prepreku mi smo spremni surađivati. Za sada ima 13 registriranih raznih udruženja, grupa građana, koji imaju prefiks – njemački. Mnogi

gaje iluzije da će im to donijeti značajna materijalna sredstva, jer je Njemačka velika, jaka i bogata država. Ta fantazija potiče mnoge da osnuju njemačka društva čak i tamo gdje po popisu stanovništva gotovo i nema Nijemaca. Jasno je što iza toga stoji. Pretpostavljeni materijalni interesi ih vode, i zaboravljaju da Njemačka ima to što ima baš zato što dobro promisli prije nego što uloži bilo kakva sredstva, ili nekomu pomogne«, kaže o stanju u zajednici Rudolf Weiss.

POLOŽAJ NIJEMACA: Položaj njemačke manjinske zajednice u Srbiji vidno je bolji nego prije listopadskih promjena 2000. godine. Međutim, i njih je uznemirilo skrnavljenje grobova (među ostalima i njemačkih), pisanje šovinističkih grafita, prebijanje mladih drugih nacionalnosti...

»Neki će reći – ekstremista ima svugdje. Da, to je točno, ali u modernim i sredeim državama, državna vlast adekvatno reagira i kažnjava takve ispade. Ono što je najveći problem ovdje jest činjenica da nemamo osjećaj da se radi sve što bi se moglo kako bi se takve situacije spriječile a počinitelji adekvatno kaznili. To je jedan veliki problem i on se kod nas materijalizirao s primjerom njemačkog vrtića«, tvrdi Weiss.

Akademija u Gradskoj kući

Naime, austrijska fondacija i vlada Gor - nje Austrije zamrznuła je sredstva i čeka bolja vremena u Srbiji kako bi ostvarila projekt njemačkog vrtića na ovim prostorima, smatrajući da su u njoj manjine, pa tako i manjinske institucije nedovoljno zaštićene. Tako su odlučili da dok se ne srede prilike i država ne odluči odgovorno štiti manjinske objekte, sredstva ostanu zamrznuta, čekajući bolja i razumnija vremena.

U rujnu će se predstavnici njemačke zajednice ponovno sastati s Austrijancima kako bi nanovo analizirali sigurnosnu situaciju u Srbiji. Ako bude sve u redu, a u Njemačkom narodnom savezu vjeruju u to nakon razgovora premijera *Vojislava Koštunice* s manjinskim zajednicama, tada bi se od proljeća krenulo s projektom njemačkog vrtića u Subotici.

ŠIRITI PROJEKTE OD VELIKOG ZNAČAJA:

Osim bolje i kvalitetnije zaštite manjina od strane država, njemačka bi zajednica željela neke od projekata koje realizira u Subotici proširiti i na cijelu Vojvodinu. Naime, na valovima Radio Subotice i Mini radija, te na kanalu subotičke televizije K23 emitiraju se emisije na njemačkom jeziku o radu i aktivnostima ove zajednice. Weiss tvrdi kako bi od izuzetnog značaja bilo da se slični projekti realiziraju i u drugim gradovima, te da taj subotički presedan bude nešto uobičajeno za sredine u kojima Nijemci žive. Osim toga, željeli bi da se ljudi oslobode straha pri izjašnjavanju na popisu stanovništva. Od 45 općina u Vojvodini u 44 općine je došlo do pada broja Nijemaca na posljednjem popisu, a u Subotici se njihov broj povećao za čak 30,7 posto.

MATICA ZA PRIMJER: Njemačka zajednica u Vojvodini ima odličnu suradnju s matičnom državom. Redoviti su kontakti s predstavnicima njemačkog veleposlanstva u Beogradu, a najbolji primjer i potvrda kvalitetne i zavidne suradnje je ovojedno otvaranje Kulturnog centra Nijemaca u Vojvodini. Projekt je ostvaren isključivo sredstvima Savezne Republike Njemačke, i to u iznosu od preko 200.000 eura. Naime, kupljen je objekt na Karađorđevom putu broj 72 u Subotici, te je potpuno rekonstruiran i opremljen. Tako će njemačka zajednica ubuduće u tom objektu imati njemačku knjižnicu, učionicu za organiziranje tečajeva njemačkog jezika, prostorije za rad postojeće dramske grupe i redakcije koja priprema radijske i televizijske emisije na njemačkom jeziku, te apartmane za goste. Kulturni centar, koji je i sjedište Njemačkog narodnog saveza, radit će na očuvanju nacionalnog identiteta, no u cilju razvijanja dobrih međunarodnih odnosa

Rudolf Weiss, Géza Kucsera i Kurt Leonberger

vrata će biti otvorena i za organiziranje sadržaja drugih manjinskih zajednica. Treba spomenuti da je za sve godine rada Njemački narodni savez od domicilne države dobio tek simbolična sredstva, kako Weiss kaže, »tek da se ne može reći da nije ništa dobiveno, a to je više nego uvredljivo«.

Ovo ulaganje Njemačke je najveća investicija namijenjena za pomoć njemačkoj zajednici na prostoru država bivše Jugoslavije.

Gosti na prijemu

Njemački dom otvoren za sve

Samom činu svečanog otvorenja Kulturnog centra Nijemaca u Vojvodini prethodio je prigodni kulturni program koji je u organizaciji Njemačkog narodnog saveza 21. srpnja održan u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Mnoštvu okupljenih su se obratili njemački veleposlanik u Beogradu *Kurt Leonberger*, potpredsjednik Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine *Sándor Egeresi*, predsjednik SO Subotica *Geza Kucsera* i predsjednik Njemačkog narodnog saveza *Rudolf Weiss*. U njihovim je izlaganjima istaknut širi društveni značaj otvaranja prostora za rad i njemačke manjinske zajednice u Vojvodini, te je najavljena potpora projektima Nijemaca koji namjeravaju svoj dom staviti na raspolaganje i drugim zajednicama koje žive u ovoj regiji. Među ostalim uzvanicima bili su predstavnici nekoliko vojvođanskih općina, crkvenih zajednica, političkih stranaka, te manjinskih institucija. Poslije bogatog programa u kojemu su sudjelovale pjevačke skupine Njemačkog narodnog saveza, Mađarskog kulturnog centra »Népkör« i Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«, presijecanjem vrpce je njemački veleposlanik otvorio prvi Njemački dom u Srbiji. Nove prostorije su blagoslovili biskupi Katoličke, Reformatorske i Evangelističke crkve.

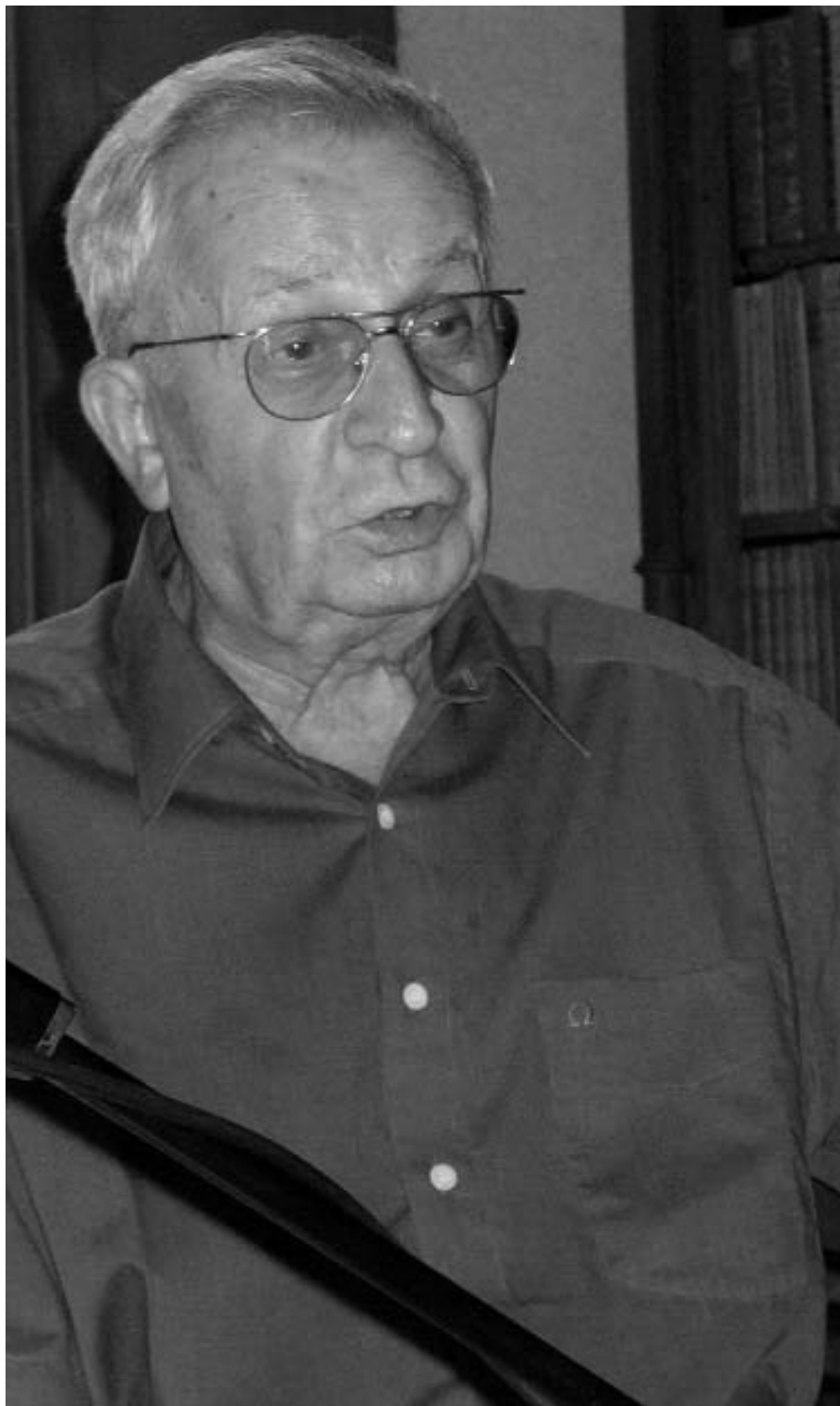
Dr. Ante Sekulić, književnik i znanstvenik

Istina o životu – i boli i potiče

Bačku zemlju vezujem za ikavicu * Valjalo je puno toga isplakati, pobijediti, ali i znati biti pobijeđen *

Sada su potrebni molitvenici koji će poticati i hrabriti * Štovanje Gospe ukazuje na povezanost matične zemlje i Bačke, jer su običaji zajednički * Trebamo stati na svoje noge i znati svoju povijest

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Dr. Ante Sekulić je svojim raznovrsnim književnim i znanstvenim djelima dao veliki doprinos hrvatskoj kulturi i znanosti. Uz knjige stihova, veliki broj njegovih djela rezultat je proučavanja književnih, znanstvenih i umjetničkih dometa podunavskih Hrvata, kao i rezultata obrade povijesti i običaja, te sakupljanja i obrađivanja leksičkog blaga bačkih Hrvata. Sudjelovao je i sudjeluje na znanstvenim skupovima u Hrvatskoj (Zagreb, Rijeka, Slavonski Brod i dr.) i inozemstvu (Budimpešta, La Valetta, Huelva, Keevelar, Mannheim, Düsseldorf i dr.). Ovoga tjedna sudjelovao je na međunarodnom naučnom skupu »Baština za budućnost: Karmel u Somboru 1904. -2004.«, koji je održan 13. i 14. srpnja u Hrvatskom domu u Somboru. Tema njegovog izlaganja bila je »Povijest nastanka Karmela u Somboru«.

HR: Koji su karmelićanski prinosi hrvatskoj kulturi?

To su prinosi hrvatskoj pismenosti, književnosti i uljudbi. Pridonosili su uspostavi duhovnih vrijednosti hrvatskoga naroda. Kad je riječ o karmelićanima, to je Red koji se među Hrvatima ukorjenjuje prvotno u Bačkoj, u Somboru, prije ravno sto godina.

HR: Jesu li Vam drage uspomene na davne dane koje ste proveli kao pitomac karmelićanskog zavoda u Somboru?

Mi đaci, imali smo dnevni red kojeg smo se držali, učili smo, ali smo imali i svoje odmore i svoja igrališta, bilo je nas Hrvata i Nijemaca. Drage su to uspomene, a posebno mi je pomagalo kasnije u životu to što sam kod karmelićana formiran kao osoba, a didi zahvaljujem odgoj do dolaska amo. Sjedimo evo u knjižnici samostana u kojoj ima više od četrnaest tisuća primjeraka knjiga, ne računajući đačku knjižnicu. Koristio sam knjige iz ove knjižnice zahvaljujući vremenu đaštva, svakog tjedna se razgovaralo o tome što se pročitalo i kako se gleda na pročitano djelo. Karmelićani su nas čak naučili kritičkom odnosu. Imperativ je bio steći znanje, a jezike smo učili veoma oštro. Među đacima jedan dan se govorilo hrvatski, jedan dan francuski, a zatim latinski, pa njemački. Učili smo i svirati. Uz violinu, vježbali smo sluh, a svirali smo i orgulje. Temelje naobrazbe sam ovdje primio, a čak sam i nogomet i odbojku ovdje naučio igrati.

HR: Godine 1938. objavili ste prvu pjesmu, posvećenu »Bez-

grešnoj«, u Subotičkim novinama čiji je tadašnji glavni urednik i izdavač bio vlč. Blaško Rajić. Jeste li osobno poznavali vlč. Blaška Rajića? Kakva su Vaša sjećanja na njega?

On je uistinu bio divan čovjek, govorim to već kao star čovjek, dakle ne kao 'švrčo' koji gleda u gospodina. Imao je otvoreno srce i bio je uvijek spreman pomoći, ponekad možda i grubim glasom, ali uvijek meka srca. Susretao sam ga, odlazio sam u njegov župni dvor u kersku plebaniju. Posjetio sam ga i neposredno prije smrti, rekao je da ga boli i da ne ostajem dugo, ali se čak i tada uspio i našaliti, jer nije želio da se rastanemo u tuzi. Svećenik Blaško Rajić ostao će upamćen kao tankočutan, suptilan pjesnik, imao je dara. Bio je veliki čovjek, jer nije mijenjao svoja uvjerenja. Brzo se razočarao događajima nakon 1918. godine, ali bio je istaknut borac i uzoran svećenik, a bio je također i iznimno dubok mislilac. Kada bih došao s bilo kojim problemom kod njega uvijek smo razgovarali, a bio je veoma uvjerljiv sugovornik.

HR: Što je inspiracija Vaše rane lirike koja je sadržana u knjigama »Sin nizina« (1941.), »Zvona bjeline« (1946.), i »Vijenac uspomena« (1968.)? Što predstavlja bitni dio Vaše rane lirike?

Teško je odgovoriti. Rođen sam i sa srcem i s dušom, rođen i s radostima, ali i s patnjom. To što sam zabilježio u tim knjigama, nazvao bih laganim smijehom, negdje kricima, a negdje riječima nade. Moj život na žalost nije bio lagodan, valjalo je puno toga isplakati, pobijediti, ali i znati biti pobijeđen. To je sadržano u mojim pjesmama, one su dio moga života, život ih je diktirao, pa iako nije bio zanosan, ne bih ga mijenjao, jer život mi je bio veoma interesantan. Istina o životu me je i boljela i poticala.

HR: Prvi put ste uhićeni i osuđeni 1947. godine. Što se onda točno dogodilo, kako je došlo do uhićenja?

Uhićen sam u Somboru. Prije toga sam trajno živio u Zagrebu, pa sam poslije, prema potrebama onoga vremena, dospio na službu u Sombor. Nisam znao što se događa kada sam bio uhićen, odveden sam u Suboticu. Tijekom ispitivanja 'povezan' sam s nekim ljudima, optužili su me da sam osnovao četvorku »za rušenje bratstva i jedinstva«. Ja doista ne znam zbog čega sam uhićen, ne znam je li me tko optužio ili što se već dogodilo. Osuđen sam na šest mjeseci zatvora, što se poklopilo s duljim vremenom koje sam proveo u zatvoru dok su me ispitali. Ja jesam prije rata bio istaknuta osoba u hrvatskoj mladeži, slovio sam kao vođa Hrvatskog križarskog katoličkog pokreta i jesu li tim mojim uhićenjem htjeli to naplatiti, nisam znao. Zaboljelo me je što sam za sudačkim stolom vidio književnika Balinta Vujkova. On je sje-

dio u sudačkom vijeću, a koja je točno bila njegova uloga, to ne znam. Iz istražnog zatvora u Subotici prevezli su me u subotičku bolnicu. Osuđen sam na šest mjeseci koliko sam i proveo u istražnom zatvoru.

HR: Kada ste doktorirali i što Vas je potaknulo odabiru teme o govoru bačkih Hrvata?

Doktorirao sam 31. srpnja 1947. godine na Filozofskom fakultetu Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Što se tiče izbora teze, upitao bih Vas jeste li kada nekog zaljubljenika

Svjedok burnih vremena

Ante Sekulić je rođen u Tavankutu, 16. studenoga 1920. godine. Nakon pretrane majčine smrti, oko odgoja se pobrinuo djed, pa je djetinjstvo i mladost proveo u Žedniku. Pučku školu završio je u Subotici, a zatim je kao pitomac karmelićanskoga zavoda u Somboru završio šest razreda gimnazije. Poslije toga vraća se u Suboticu, gdje je maturirao.

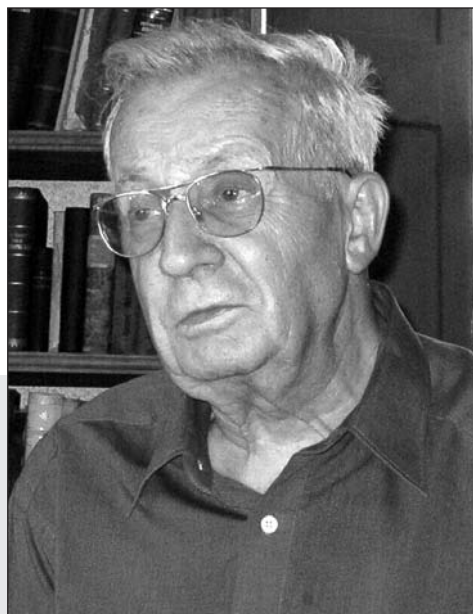
Kroatistiku i klasičnu filologiju diplomirao je na Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu, a kasnije i doktorirao s tezom o govoru bačkih Hrvata. Godine 1947. uhićen je zbog 'rušenja bratstva i jedinstva' i osuđen na šest mjeseci strogog zatvora. Nakon izdržane kazne, službovao je kao srednjoškolski profesor u raznim hrvatskim gradovima. Kao visokoškolski profesor službovao je u Rijeci, gdje je godine 1972., uhićen u vrijeme gušenja Hrvatskog proljeća. Osuđen je na dvije i pol godine tamnice i dvije i pol godine zabrane javnih nastupa nakon izdržane kazne.

Profesor Sekulić živi u Zagrebu, znanstveni je savjetnik i dopisni je član HAZU. Član je Društva hrvatskih književnika, Matice hrvatske, Hrvatskoga P: E: N: -a., Hrvatskoga filološkog društva, Hrvatskog mariološkog instituta u Zagrebu, Instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« u Subotici, a redoviti je član Papinske marijanske akademije u Rimu.

pitali što ga potiče biti zaljubljen? Rođen sam na oranica i ja sam doista milovao zemlju, orao, bio u žetvi. Osjetio sam ovo bačko podneblje, a bačku zemlju vezujem za ikavicu. Uskoro bi trebala izaći moja nova knjiga »Rječnik bačkih Hrvata«. Ikavica me vezuje za ovo bačko podneblje i za sebe sama. Tim rječnikom ostavljam spomenik Bačkoj. Uvodni dio u rječniku bit će sažetak moje doktorske disertacije.

HR: Među ostalim, član ste i Hrvatskog mariološkog instituta u Zagrebu i redoviti član Papinske marijanske akademije u Rimu. Kakve su Vaše aktivnosti u Institutu i na Akademiji?

Također sam i potpredsjednik Instituta. Objelodanio sam brojne rasprave, a napisao sam knjigu »Marijanske pobožnosti podunavskih Hrvata«, koja je objavljena 1985. godine. Pisao sam i o zaboravljenom običaju »Zlatne krunice«. Sudjelovao sam na skupovima u Domovini i inozemstvu s kojih su objavljivani moji prilozi i separati. Dakle, Akademija izučava i pospješuje štovanje Gospe u svijetu, Institut izučava i pospješuje štovanje Gospe u hrvatskom puku, dok je moj rad usmjeren na štovanje Gospe u bačkih Hrvata. Upravo i štovanje Gospe ukazuje na povezanost matične zemlje i Bačke, jer su običaji zajednički.

HR: Veoma je malo nove »Molitveničke književnosti«. Vidi li to kao nedostatak unatoč dosljednom katoličanstvu hrvatskog puka u Vojvodini?

Potreba za molitvenicima jest velika, ali treba imati na umu kako se mnogo toga promijenilo u načinu i pristupu Apsolutnom Biću, dobroti i ljubavi. Sada jedan dio ljudi u šutnji traži vezu s Apsolutnim. Činjenica je da se danas i u obiteljima manje govori nego ranije. Nekada su molitvenici imali i po deset izdanja i bunjevački puk je sve to koristio tijekom svojih pute da se vjernik povijesti na izričaje svojih raspoloženja. Sada su nova vremena. Treba pronaći što je sada aktualno. Recimo, hoće li »Dužijanca« biti ono što je nekada značila. Pitanje je dakle, kako potaknuti čovjeka na zahvalnost? Veliki je problem nepostojanja sustava vrijednosti, što je značajka našega vremena, a ako nema vrijednosti, prema čemu ćete suditi o svome propustu? Molitvenik je zbroj svih naših potreba i molitava. Stoga molitvenik mora biti poticajan i usklađen sa suvremenim potrebama čovjeka. U prošlosti, molitvenik je također bio početnica za čitanje i vjeronaučnu izobrazbu. Sada su potrebni molitvenici koji će poticati, snažiti i hrabriti.

HR: Koje ste ideje i političko stajalište zastupali zbog kojih ste uhićeni i osuđeni 1972. godine?

Uvijek sam bio za slobodu Hrvatske. Tadašnja događanja značila su približavanje ostvarenju ideala moje mladosti. Emotivno, racionalno i nacionalno.

HR: Kako se na Vas odrazilo utamničenje?

Dovoljno je reći kako u zatvoru čovjek više nema imena. Postaje samo broj.

Salaši su simbol naše slobode

Salaši su nas sačuvali. Kako su oni rasli iz zemunica, tako smo se i mi dizali. Salaš je naš život. Djetinjstvo sam proveo na salašu, sve što sam volio bilo je na salašu. Dok nisam krenuo u školu, nisam ni bio u crkvi, jer je didin salaš bio na jedan sat hoda od crkve. Moje radosti su vezane za salaš, kako u djetinjstvu, tako i u vrijeme školskih ferija. Predivan je taj pogled na žito, kukuruz, na veliku ledinu. Ja ne mogu o salašima nikada mirno, bez uzbuđenja govoriti. Kada se okrenem u prošlost svoga života, onda je salaš ono najljepše. Doživio sam na salašu radost rada, dijelio sam s drugima i tugu. Nikada nigdje mi nije bilo tako ljudski toplo kao zimi na salašu. Predivan je salaš s još zrelih i nebranim voćem na granama. Salaši su bili i čuvari naše gospodarske neovisnosti. Bez njih ne bi opstojali. I tko nam je bio ravan, dok god smo imali salaše? Sloboda je to. Salaši su simbol naše slobode, a sad ih prodajemo. Nitko nam nije kriv. Salaš je čvrsto ugrađen u moj čuvstveni život. ■

HR: U periodu od 1972. do 1984. objavili ste četiri knjige stihova pod pseudonimom J. (akov) Šimunov. Naslovi tih knjiga su »Željan Boga« (1972.), »Pred Gospodinom« (1976.), »Središte života« (1984.), i »Moj bližnji (1984.). Što ste željeli saopćiti i iskazati tim stihovima?

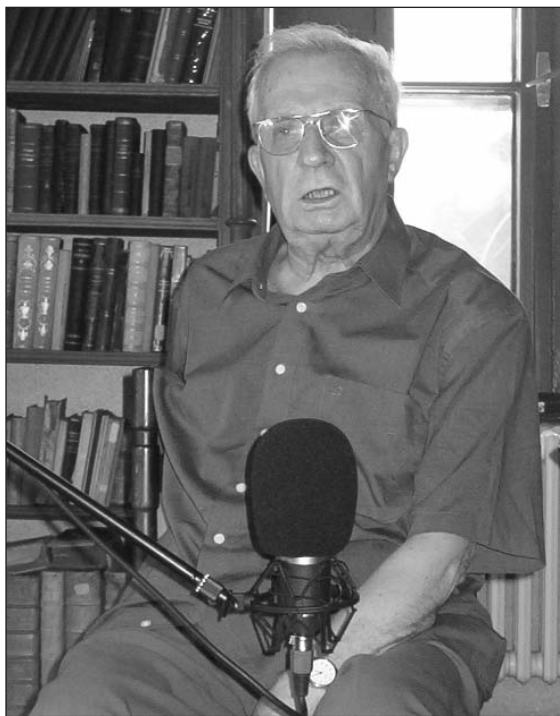
Nakon izlaska iz zatvora ostala je osuda od dvije i pol godine zabrane javnih nastupa nakon izdržane kazne. Knjige sam objavljivao pod pseudonimom. U tim mojim knjigama sadržan je izričaj teških vremena, ali nikoga nisam okrivio. Robiju sam shvatio kao svoje vlastito očišćenje. U vrijeme kada sam bio u zatvoru, moj sin je bio gimnazijalac. Moj sin je sada liječnik, diplomirao je i doktorirao na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Nedaće koje su me zadesile početkom sedamdesetih godina sadržane su u te četiri moje knjige. U njima je moj život i to su moja uvjerenja. Zahvalan sam Bogu za očišćenje. Kada kažem očišćenje mislim na moja razmišljanja o tome što sam mogao i što sam trebao

učiniti. Jednostavno, čovjek sam, ali moram biti svjestan što sam uradio, a što sam propustio. Ne treba mi nikakva rehabilitacija.

Te knjige također izriču i moju potrebu za neuvjetovanom ljubavlju i želju da se životom i radom pronese svijetom Dobrota.

HR: Recite nam nešto o nastanku knjige »Popudbina« koja je objavljena 1994., a nastala je u suradnji s likovnim umjetnikom Ivanom Balazevićem?

Poznavao sam Ivanovog oca, pokojnog Antuna i njegovu mati Gizu. Bilo im je drago kada sam bio s njima, a za Ivana sam uvijek bio 'naš Ante'. Otvarao sam njegove izložbe u Budimpešti i Zagrebu. Spontano je došlo do dogovora da on ilustrira jednu moju knjigu, i to ovu koja je popudbina moga hoda kroz život. Ta moja knjiga iskazuje vezanost za Bačku. Kako ću ja bez toga?

HR: U knjizi »Hrvatski bački mjestopisi« prikazali ste negdašnja i sadašnja naselja bačkih Hrvata. Je li ta knjiga pokušaj očuvanja spomena na naše toponime ili je riječ još o nečemu?

Gledajući očima prosječnog čitatelja u pitanju su samo toponimi, ali bit te knjige je u tome da se ne zaboravi kako je riječ o našim toponimima. Dakle, u njima živi naš svijet i htio sam to sačuvati. Ta knjiga je poruka. Napisao sam i srijemske i baranjske mjestopise. To je zgusnuto nabranje činjenica. Za mene je pomalo bolno kada žitelji ne znaju kako trebaju zvati svoje naselje, jer su brojna imena naselja 'preimnovana'. U takvome ozračju želio sam

reći: trebamo stati na svoje noge i znati svoju povijest.

HR: U Vašim knjigama »Hrvatski pisci u ugarskom Podunavlju od početaka do kraja XVIII. stoljeća«, »Hrvatska preporodna književnost u ugarskom Podunavlju« i »Književnost podunavskih Hrvata u XX. stoljeću« zaokružili ste istraživanje i evidentiranje hrvatskog pisanog blaga koje je tijekom stoljeća nastajalo na podunavskim prostorima. O čemu prema Vašem mišljenju svjedoči sakupljena književna građa?

To jest građa koja svjedoči o uljudbi, a kazuje i o tome kako su bački Hrvati bili kulturni ljudi. Književnost bačkih Hrvata javlja se na ovim prostorima već u 17. stoljeću. Ona traje od tada pa do 21. stoljeća, do naših dana. Sjetimo se samo franjevačkih pisaca Mihovila Radnića i Grgura Peštašića. Dakle, književnost na ovim prostorima seže duboko u prošlost, ona ima svoj početak i razvitak i nije zaostajala spram književnosti drugih naroda u Bačkoj, a nije zaostajala ni za književnošću srednjoeuropskog područja.

HR: Koliku važnost ima knjiga za opstanak podunavskih Hrvata?

Postavit ću i ja pitanje. Čita li naš čovjek? Čuti li potrebu naš čovjek za knjigom? Treba reći kako u sadašnja vremena postoji problem nečitavanja. Zbog toga i nema poznavanja naše, vlastite povijesti i kulture. To je poznavanje veoma važno jer se do znanja i novih spoznaja mora stići.

HR: Spadaju li podunavski Hrvati koji su pisali ili pišu na srpskom jeziku u korpus hrvatske književnosti?

Ako je to navlastit osobni književni izraz pisca koji je Hrvat, te se on ne zna drugačije izraziti, ne treba ga odbacivati. Držim kako je takav pisac odgovoran što ne zna djedovski jezik.

HR: Pratite li tjednik Hrvatska riječ i kakvo je Vaše mišljenje o ulozi i uređivačkoj politici lista?

Dobro je što tjednik izlazi. Volio bih da iz broja u broj »Hrvatske riječi« uče i urednik i novinari i suradnici, ali i čitatelji. Ono što je dobro treba stići do srca. Riječi stižu do srca. Tjednik treba služiti narodu. Živimo u vremenima kada je to bitno. Hrvatska riječ treba u životu bačkih Hrvata biti putokaz. Treba se boriti i sačuvati tjednik. To je naša riječ. Također, tjednik treba biti neovisan. Veoma je važno okupljati mlade suradnike i novinare, jer mladi su budućnost.

Izostale sjednice Odbora za međunacionalne odnose

Nedostatak kvoruma spriječio raspravu o položaju manjina

Nakon što nije uspio pokušaj održavanja 6. sjednice Odbora za međunacionalne odnose Narodne skupštine Republike Srbije, koja je bila zakazana za 19. srpnja jer se pozivu nisu odazvali zastupnici Srpske radikalne stranke i Socijalističke partije Srbije, nova sjednica je bila zakazana za sutradan, no, također se nije održala.

Poslije prve neuspjele sjednice, kojoj su se odazvali *Predrag Marković*, predsjednik Narodne skupštine Republike Srbije te *Dragan Jočić*, ministar unutarnjih poslova Republike Srbije, uslijedio je sastanak i

razgovor *Esada Džudževića*, predsjednika Odbora i *mr. Josipa Ivanovića*, koordinatara-predsjedavajućeg svih nacionalnih vijeća u Srbiji i Crnoj Gori, na temu položaja manjina u Republici Srbiji. Posebno dugi razgovor vođen je u prostorijama Narodne skupštine Republike Srbije s *Andrewom McEnteejem*, savjetnikom za ljudska prava Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OSCE).

Na dnevnom je redu bila predviđena rasprava na temu: »Aktualno stanje međunacionalnih odnosa i položaj nacionalnih manjina«. Poslije druge neodržane sjednice,

okupljeni su medijima održali kraću konferenciju za novinstvo na kojoj je Esad Džudžević podnio izvješće prema kojemu su se po nacionalnoj osnovi u Srbiji dogodila 92 incidenta, dok je ministar Jočić tvrdio da se u interpretaciji incidenata pretjeruje, odnosno da se oni preувелиčavaju.

Ova tema je osim brojnih predstavnika medija privukla i predstavnike i promatrače međunarodnih organizacija, kao što su Europska organizacija za sigurnost i suradnju (OSCE), predstavnici Vijeća Europe, predstavnik Helsinškog odbora za ljudska prava i mnogi drugi. H.R.

Sljedećega petka sjednica HNV-a

Sljedeća sjednica Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine održat će se u petak 30. srpnja s početkom u 17 sati u prostorijama Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Na dnevnom redu će biti između ostalog: inicijativa za institucionalno rješenje pitanja preadstava na hrvatskom jeziku u okviru dječjeg kazališta u Subotici i razmatranje mogućnosti profesio-

naliziranja ustanova u sferi kulture, zatim razmatranje koncepta multietničkog sveučilišta u Subotici, pokretanje inicijative za idejno rješenje simbola HNV-a i načina uporabe simbola u hrvatskoj zajednici, izvršenje odluke o prijenosu osnivačkih prava nad NIU »Hrvatska riječ«, informacija o upisu prvaka u hrvatske odjele, izvješće o aktivnostima u sferi informiranja, imenovanje Komisije za ustanovljenje nagrada koje dodjeljuje HNV, i drugo. H.R.

Ministrica pravosuđa Republike Hrvatske neugodno iznenađena izvješćem HRW-a

Nedostatak profesionalizma i u hrvatskom sudstvu?

Ministrica pravosuđa *Vesna Škare Ožbolt* izjavila je da je neugodno iznenađena izvješćem američke organizacije za zaštitu ljudskih prava Human Rights Watch u kojem se ocjenjuje da većina suđenja za ratne zločine na hrvatskim sudovima pokazuje etničku pristranost i nedostatak profesionalizma.

»Neugodno sam iznenađena izvješćem. Osobno smatram da je stručnost hrvatskih sudaca i profesionalizam vrlo visok i da je objektivnost suđenja isto tako visoka«, kazala je ministrica Škare Ožbolt. Po njenom mišljenju, to potvrđuju i neke posljednje pravomoćne sudske presude, no nije navela na koje to presude misli.

Napomenula je da Ministarstvo pravosuđa službeno nije dobilo izvješće Human Rights Watcha, te da je informacije o njemu dobila samo od novinara. Najavila je da će Ministarstvo detaljno proučiti izvješće i nakon toga odgovoriti toj američkoj organizaciji za zaštitu ljudskih prava, ali i hrvatskoj i svjetskoj javnosti.

Dodala je da su i neke druge međunarodne organizacije imale kritike na hrvatsko pravosuđe, među ostalim i predsjednik Haškog suda i glavna haška tužiteljica pred Vijećem sigurnosti, no da u njihovim izvješćima nije bilo ocjena kao u izvješću HRW-a.

Kao argument za nisku opću ocjenu standarda suđenja za ratne zločine u Hrvatskoj HRW navodi kako je hrvatski Vrhovni sud u posljednje vrijeme poništio niz odluka županijskih sudova sa suđenja Hrvatima za ratne zločine koja su rezultirala ili oslo-

bađanjem ili blagim kaznama te presude nekim Srbima i poslao slučajeve na ponovno suđenje. ■

Iznenađena: Vesna Škare Ožbolt

Podignuta haška optužnica protiv Gorana Hadžića

Još jedan optuženik u bijegu

Nova haška optužnica dostavljena je vlastima u Beogradu, a tereti za ratne zločine *Gorana Hadžića*, nekadašnjeg predsjednika tzv. Republike Srpske Krajine. Hadžić je, kao predsjednik Republike Srpske Krajine, u postupku protiv bivšeg jugoslavenskog predsjednika *Slobodana Miloševića* pred Međunarodnim kaznenim sudom u Den Haagu, spominjan kao jedan od sudionika zajedničkog zločinačkog pothvata, čiji je cilj od kolovoza 1991. do kolovoza 1995. godine bio ukloniti većinu Hrvata, Bošnjaka i drugog nesrpskog stanovništva s oko trećine teritorija Hrvatske i velikih dijelova BiH, radi njihova pripajanja novoj državi pod srpskom dominacijom, pri čemu su počinjeni ratni zločini.

U optužnici, koju je Tužiteljstvo predalo na potvrdu 21. svibnja, Hadžića se u 14

točaka tereti za zločine protiv čovječnosti i kršenje ratnoga prava i običaja počinjene progonom Hrvata i drugih nesrba, istrebljenjem i ubojstvima, pritvaranjem, mučenjem, nehumanim postupcima, deportacijama, bezobzirnim uništavanjem sela, vjerskih i kulturnih objekata te pljačkom imovine. Hadžića se tereti za istrebljenje i ubojstvo stotina ljudi, a nabroja se 408 žrtava, uključujući 264 iz Vukovarske bolnice, te žrtve likvidacija u Dalju, Lovasu, Erdutu i Klisi. Glavna haška tužiteljica *Carla del Ponte* u ponedjeljak je u Den Haagu optužila vlasti u Srbiji da su namjerno dopustile Hadžiću da pobjegne prije nego što je izdan nalog za njegovo uhićenje, dok srbijanski ministar policije *Dragan Jočić* tvrdi da MUP Srbije »ne raspolaže podacima da je haški optuženik Goran Hadžić pobjegao«.

Goran Hadžić

Rasprava o međunacionalnim odnosima u Vojvodini

Čanak iz Washingtona prozvao vlast u Beogradu

Sve učestaliji incidenti na etničkoj osnovi u Vojvodini uspjeli su da zainteresirati i američke kongresmene. Dva, doduše neformalna ali nikako ne manje značajna tijela Predstavničkog doma američkog Kongresa, organizirala su brifing o situaciji u Pokrajini, pod krajnje zanimljivim naslovom »Vojvodina: od multietničke koegzistencije do krizne regije – što Vojvodini donosi budućnost?«, na kojem su, pored ostalih govorili i veleposlanik SiCG u SAD *Ivan Vujačić* i predsjednik Skupštine Vojvodine *Nenad Čanak*.

Veleposlanik Vujačić je pred kongresmenima-članovima »koka-sa« za mađarsko-američke odnose, odnosno za ljudska prava, izjavio da je Vlada Srbije jasno stavila do znanja da neće tolerirati etničku mržnju i incidente njome inspirirane.

Predsjednik vojvođanske skupštine *Nenad Čanak*, koji je tom skupu, kako se navodi u priopćenju iz njegovog kabineta, prisustvovao po pozivu, složio se s ocjenama da u Vojvodini postoji porast međuetničkih tenzija, i podsjetio na to da Skupština Vojvodine odavno upozorava na pogoršanje međunacionalnih odnosa u Pokrajini. Po njegovim riječima, verifikacija takve ocjene situacije upravo je brifing u Kongresu na tu temu. Ocjenjujući da se ne mogu svi incidenti svrstati u međuetničke, već u one koji pripadaju domenu političkog nasilja, Čanak je prozvao vlasti u Beogradu za neodgovarajuće i zakasnele reakcije povodom međuetničkih incidenata u Vojvodini. ■

Američki Hrvati zabrinuti incidentima u Vojvodini

Narušavanje stabilnosti u regiji

Nacionalna federacija američkih Hrvata (NFCA) izrazila je američkim kongresnicima zabrinutost nedavnim napadima na Hrvate u Vojvodini upozorivši da oni dolaze u doba jačanja Srpske radikalne stranke, priopćio je NFCA.

Hrvati i druge manjine u Vojvodini su odnedavno opet bili žrtve obnovljenih napada koji se podudaraju s usponom Srpske radikalne stranke *Vojislava Šešelja*, upozorio je član NFCA *Zvonko Labas* na skupu posvećenom stanju u Vojvodini koji su na Capitol Hillu organizirali Kongresna skupina za ljudska prava i Mađarsko-američka skupina.

Labas je naveo slučajeve koji su se dogodili od prosinca 2003. uključujući napad na Hrvatski dom u Somboru, rušenje poprsja Matije Gupca u Tavankutu, anonimne prijetnje smrću službenicima hrvatskog konzulata u Subotici i osoblju tjednika Hrvatska riječ, oskrvrnuće katoličkih grobova na grobljima u Subotici i Bačkom Monoštoru i razbijanje prozora franjevačkog samostana u Subotici, kaže se u priopćenju NFCA.

U najnovijem slučaju početkom srpnja oštećeno je 20 grobova Mađara, Hrvata i drugih na groblju u Somboru, napomenuo je Labas. Labas je na informiranju o Vojvodini kojem su predsjedavali kongresnici *Dennis Kucinich* i *Eliot Engel* naglasio kako su Hrvati u Vojvodini od raspada bivše Jugoslavije bili žrtvom niza akcija etničkog čišćenja čiji je rezultat da je njihov broj u proteklom desetljeću opao za 25 posto, na nešto više od 56.000 prema popisu iz 2002. ■

Previranja u Nacionalnom vijeću Rusina

Brojne smjene i ostavke poljuljale i NIU »Ruske slovo«

Prije tri tjedna na sjednici Nacionalnog vijeća Rumunja petero od 18 članova Vijeća je podnijelo ostavke, a razlog je bila odluka tadašnjeg predsjednika Nacionalnog vijeća *Rafaila Ruskovskog* da se iz te krovne institucije isključe četiri »neposlušna« člana.

Na pretposljednjoj sjednici Nacionalnog vijeća održanoj u Novom Sadu na kojoj je sudjelovalo 13 članova Vijeća izglasano je nepovjerenje *Rafailu Ruskovskom* na mjestu predsjednika Vijeća. Tom je prigodom od 18 prisutnih, tajnim glasovanjem, *Ruskovski* dobio potporu samo pet članova.

Prema riječima direktora NIU »Ruske slovo« *Nikole Šante*, *Ruskovski* i tih pet članova koji su ga podržali podnijeli su ostavke. Tako je formalno, u Vijeću ostalo još 7 članova, a većina je bila u ostavci.

»Nacionalno vijeće, takvoga sastava, sazvalo je novu sjednicu u Ruskom Krsturu na koju su došli svi članovi osim dvoje, verificirali su 11 ostavki i uz sve to donijeli odluku o osnivanju NIU »Ruske slovo«, i imenovanju novog Upravnog odbora. To nikako nije zakonito. A u novi su UO imenovani i neki koji su bili kandidati Jugoslavenske ljevice na izborima 2000. godine. Kolektiv »Ruske slovo« je odlučio ne priznati odluke Nacionalnog vijeća u ostavci, već priznaje stari Upravni odbor do odluke Ustavnog suda o prijenosu osnivačkih prava i formiranju novog UO. Mi ne priznajemo nikakva drugačija kadrovska rješenja upućena od strane nelegalnog UO i Vijeća«, kaže za »Hrvatsku riječ« o aktualnim događanjima u rusinskoj zajednici direktor NIU »Ruske slovo« *Nikola Šanta*. On je najavio i kako će se u slučaju ne iznalaženja razumijevanja kolektiv upustiti u štrajk, jer ne žele da se »Novinsko izdavačka ustanova »Ruske slovo« koristi za politička potkusurivanja«.

D. D.

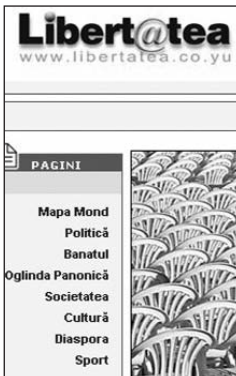
Rumunji u Srbiji protiv odluke Nacionalnog vijeća Smjene u NIU »Libertatea«

»Zajednica Rumunja u Srbiji (CRS) duboko je nezadovoljna, razočarana i zabrinuta zbog odluke takozvanog Nacionalnog vijeća Rumunja o promjeni Upravnog odbora u Novinsko izdavačke ustanove »Libertatea« i nelegalnom imenovanju direktora i glavnog urednika ovog tjednika«, kaže se u priopćenju ove nevladine organizacije rumunjske nacionalne manjine sa sjedištem u Vršcu.

Izvršni direktorijum CRS-a, pozivajući se na Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, upozorava na to da Nacionalno vijeće još uvijek nema ovlaštenja za ovakav potez, te da će ih imati tek nakon što mu to dopusti Vijeće ministara Državne Zajednice SiCG. Direktorijum smatra da je ovakvo ponašanje Nacionalnog vijeća »diktatorsko« i da nelegalno pokušavaju »pod svoje staviti najstariju instituciju iz domene informiranja rumunjske nacionalne manjine u Srbiji koja je nedavno proslavila pola stoljeća neprekidnog rada«. CRS u svom priopćenju upozorava javnost da ovakvi pokušaji i insinuacije ne vode ka poboljšanju odnosa među organizacijama rumunjske nacionalne manjine.

Prema riječima člana Štrajkačkog odbora *Aurela Bradana*, Nacionalno vijeće Rumunja je osam dana prije stupanja na snagu skupštinske odluke smijenilo kompletni Upravni odbor i donio odluku o imenovanju novog, u kojemu su ostala i tri člana iz prethodnog saziva. Nezadovoljni takvim načinom rada radnici su formirali Štrajkački odbor. O događanjima u NIU »Libertatea« obaviješteni su državni organi i resorna ministarstva, no za sada nije bilo službenih reagiranja i odgovora. Ukoliko se ne povuku, kako kažu, nezakonite odluke o smjenama, od danas će kolektiv ove novinsko izdavačke kuće stupiti u štrajk.

D. D.

József Kasza odbacio demanti Vlade Srbije

Koštunica obećao multietničku policiju u Vojvodini?

Lider Saveza vojvođanskih Mađara *József Kasza* ponovio je za »Dnevnik« da je predsjednik Republičke vlade *Vojislav Koštunica* na sastanku s predstavnicima te partije 14. srpnja, povodom rasta međunacionalnih tenzija u Vojvodini, predložio formiranje multietničke policijske jedinice koja bi bila angažirana na sprječavanju šovinističkih ispada u višenacionalnim sredinama u Pokrajini, a po modelu kakav se primjenjuje na jugu Srbije.

Reagirajući na demanti iz premijerovog kabineta, lider SVM-a je izjavio da ostaje pri svojoj izjavi, jer ne može da kaže »da nije rečeno što je rečeno na sastanku u Vladi Srbije«.

»Mogu oni demantirati sve o čemu se razgovaralo na sastanku s premijerom, ali ideja o formiranju posebne multietničke policije jest iznijeta tom prilikom i ona je potekla od *Vojislava Koštunice*. Ne mogu sad ja reći da nije rečeno nešto što je rečeno na tom sastanku«, istaknuo je Kasza.

Ured Vlade Srbije za suradnju s medijima je, naime, demantirao da je na sastancima predsjednika Vlade i predstavnika mađarske nacionalne manji-

ne dogovoreno formiranje posebnih multietničkih policijskih jedinica u Vojvodini.

O razlazu sa zbiljom u povodu pretiska knjige Lazara Stipića »Istina o Mađarima«

Mala protumađžarska pornografija

Raspravu »Istina o Mađarima« Lazar Stipić je napisao služeći se izborom iz vjerodostojnih mađžarskih znanstvenih i drugih izvora, što se ne bi moglo reći za propratnu bilješku njegova suvremenog nakladnika Dobrislava Đurovića

Piše: Milovan Miković

Prije nekoliko dana u novosadskom hotelu »Putnik« upriličena je promocija knjige Subotičanina Lazara Stipića »Istina o Mađarima« (vidjeti o tome izvješće »Svedočanstvo o mađarizaciji kao instrumentu narastajućeg imperijalizma«, Građanski list, 12. srpnja 2004., str. 8. i »Izvinjenje čitaocima« od 19. srpnja 2004., str. 8.), u izdanju »Dobrica knjige«. U izvješću sa ovog skupa i u propratnom tekstu ove knjige objelodanjene su mnoge netočnosti i tvrdnje koje se uvelike razilaze sa zbiljom ukazujući na motive i prave namjere onih koji su se latili pretiska knjige Lazara Stipića objavljene daleke 1929. godine kojega suvremeni njegov »nakladnik« Dobrislav Đurović proglašava Srbinom Bunjevcem (Sic!) koji je tijekom 1941. godine uhićen, odveden u koncentracijski logor na Paliću, gdje mu se navodno gubi svaki trag.

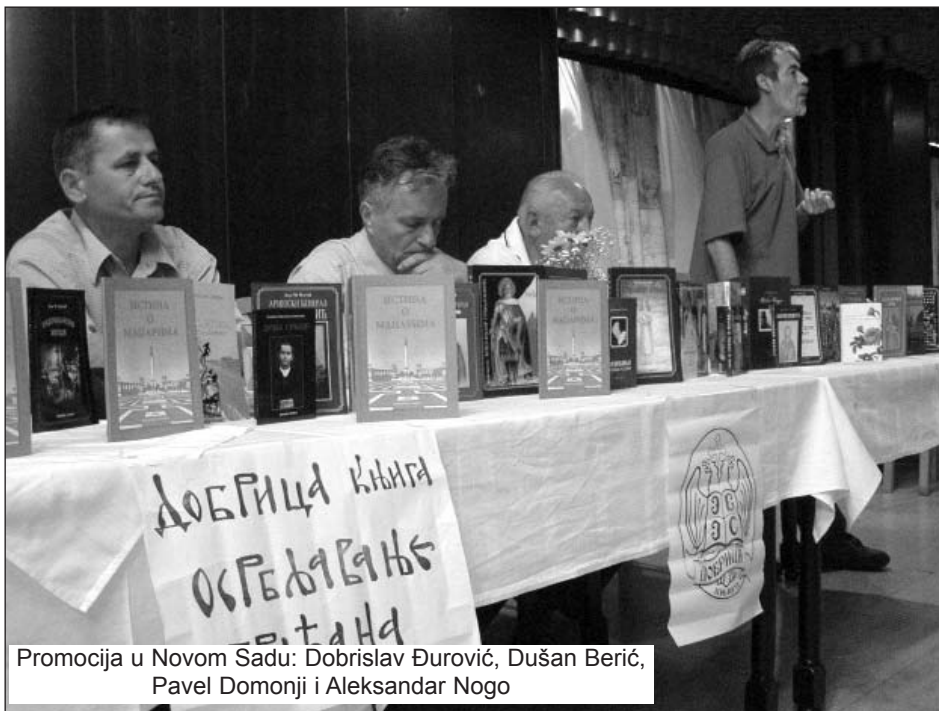
napunivši 54 godine života, 14. svibnja 1944. godine, u 10 sati u subotičkoj Gradskoj bolnici, koja se tada zvala Bolnica Marije Valerije. Dakle, nije istina da mu se gubi svaki trag nakon što je »uhapšen i odveden u koncentracijski logor na Paliću« kako se tvrdi u kratkoj biografskoj bilješci tiskanoj uz navedeni tekst.

PROVJERLJIVI PODATCI: Uzgred, dan, mjesec i godina rođenja i smrti provjerljivi su u matrikulama katedrale sv. Terезije Avilske u Subotici, pod brojem 1010, za 1890. godinu, u knjigama rođenih i umrlih Matičnog ureda Skupštine općine Subotica, zatim u Jugoslovenskom književnom leksikonu, što ga je Matica srpska tiskala 1984. godine, str. 782. u nataknicama o Lazaru Stipiću što ju je napisao Blaško Hajduk Vojnić, nadalje u njegovu tekstu »Zaslужni upravnik Gradske biblioteke u Subotici«, Rukovet 10. -11/1963. U

iz njegove prve zbirke pjesama. Nadalje, u »Antologiji poezije bunjevačkih Hrvata« Geze Kikića, Zagreb, 1971., str. 141. -144., u »Bunjevačko-šokačkoj bibliografiji« Ivana Kujundžića, Rad, knj. 355, Zagreb, 1969., 258, 267, 303, 309, 409., u »Povijesti Hrvata u Vojvodini«, Petra Pekića, Zagreb, 1930., str. 294. -298., u dvama tekstovima Milivoja V. Kneževića što su tiskani u časopisu Književni sever, brojevi 3. -4. /1927. i 7. -9. /1931., te u djelima još nekih pisaca, povjesničara književnosti, leksikografa i bio-bibliografa.

VREMENSKO-PROSTORNE UPITNOSTI: Raspravu »Istina o Mađarima« Lazar Stipić je napisao služeći se izborom iz vjerodostojnih mađžarskih znanstvenih i drugih izvora, što se ne bi moglo reći za propratnu bilješku njegova suvremenog nakladnika Dobrislava Đurovića, koji među ostalim tvrdi: »... u lipnju 1938. g. po raspisanom natječaju Lazar (valjda Stipić!?) biva izabran za upravnika Gradske knjižnice u Subotici, koja njegovom zaslugom ubrzo postaje najposjećenija i najsređenija knjižnica (Blagi Bože, što bi to trebalo značiti – najposjećenija i najsređenija? Koliko je to – najposjećenija? I u odnosu na što – najsređenija?) sve do 1941. g., do mađarske okupacije Vojvodine. Za vrijeme dok je Lazar (valjda Stipić!?) bio upravnik, knjižnica je posjedovala preko 50 najvrednijih publikacija iz XVI. vijeka među kojima treba izdvojiti Metriku Martina Lutera koju je ovaj dobio 1521. g. od svog najvjernijeg suradnika Filipa Melanhtona, a koja je tiskana 1525. g. (Sic!) u Virtembergu na latinskom, grčkom i hebrejskom jeziku. Sve ove vrijedne knjige koje su svjedočile o visokim civilizacijskim i kulturnim standardima Subotičana nestat će pred naletom mađarskih okupatora tijekom travnja 1941. g. pred odredima okupacijske vojske poput Levente ili Skauta. Tih godina (Sic!) bit će publicirano i posljednje djelo Lazara Stipića, jedna od najljepših poema posvećena Srbima Bunjevcima 'Bunjevci'.«

Od svega navedenog – baš ništa nije točno! A ponešto je i u vremensko-prostornom pogledu upitno. Barem za sada, na postojećem stupnju razvitka, primjerice

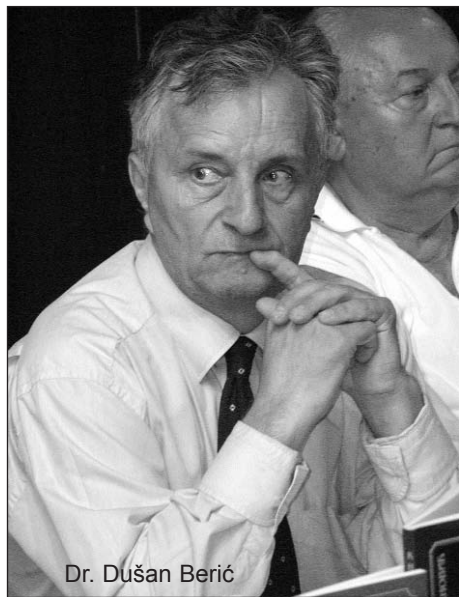
Promocija u Novom Sadu: Dobrislav Đurović, Dušan Berić, Pavel Domonji i Aleksandar Nogo

Najprije činjenice o rođenju i smrti. Lazar Adalbert Ludovik Stipić rođen je u noći 26. na 27. srpnja 1890. u Subotici, od oca Marka i majke Margaretke Malagurski, po vjeroispovijesti svi rimokatolici. Oženjen je bio s Erzsébet Schulhoff. Preminuo je ne

dvama djelima prof. dr. Ante Sekulića, do-pisnog člana HAZU »Književnost bačkih Hrvata«, Zagreb, 1970., str. 72, 92, 298, 309, 323 i »Književnost podunavskih Hrvata u XX. stoljeću«, Zagreb, 1996., str. 266. -267. gdje se mogu pročitati i ulomci

znanosti, tehnologije... Drugačije rečeno; štošta je lako za zamisliti, ali je teško za ostvariti. No, podimo redom:

Dr. Dušan Berić

Subotička Gradska biblioteka – Városi könyvtár – Gradska knjižnica, kako se ona službeno zove, utemeljena je usvajanjem statuta Društva za javnu biblioteku što ga je na poticaj dr. Vince Zomborčevića, dr. Izidora Milka, Gustava Tonča, Árpáda Kostolányija (oca Dezsőa Kostolányija), Mátaása Haverde, Károlya Sibenburgera, Matije Antunovića, dr. Móra Sefera, Ignaca Milašina, Antuna Budanovića, Mihály Prokesa i desetaka drugih uglednih Subotičana s kraja 19. stoljeća izradio marni gimnazijski profesor István Iványi. Statut je usvojen 13. listopada 1890. godine na skupu u Nacionalnoj kasini, stjecajem prilika iste one godine kada se rodio Lazar Stipić. István Iványi je bio prvi subotički bibliotekar, pokretačka duša i izvršitelj cijelog nauma. Njemu zahvaljujući knjižnica je postala uzorno sređena, redovito i dobro posjećena još prije no što je Lazar Stipić pošao u školu.

SKAUTSKA POSLA: Također, Lazar Stipić ni na koji način nije povezan s postojanjem fonda stare i rijetke knjige. Subotička knjižnica posjeduje ih zahvaljujući dr. Vinceu Zomborčeviću (1810. -1900.), liječniku i bibliofilu i dr. Izidoru Milku (1855. -1932.), subotičkom piscu. Dio Milkove zbirke dospio je u Gradsku knjižnicu 1926. godine, a dio Zomborčevićeve zbirke 1945. godine. Lazar Stipić, pak bio je njenim upravnikom od srpnja 1938. do travnja 1941. godine.

Također, netočna je i tvrdnja o mađarskoj okupaciji Vojvodine. Miklós Horthy uputio je (ne naišavši na zamjetan otpor!) svoje postrojbe pretežito u Bačku. Ostale su dijelove Vojvodine zaposjeli – drugi! Sukladno tomu, ni u Suboticu travnja

1941. nisu ušli nekakvi odredi »poput Levente ili Skauta«. Za kratko je vrijeme na ulicama grada ostalo na desetine mrtvih Subotičana, a to nisu bila skautska posla!

Također, netočna je tvrdnja kako su iz subotičke Gradske knjižnice »pred naletom mađarskih okupatora tijekom travnja 1941.« nestale stare i rijetke knjige, čak »preko 50 najvrednijih publikacija iz XVI. vijeka među kojima treba izdvojiti Metriku Martina Lutera koju je ovaj dobio 1521. godine od svog najvjernijeg suradnika Filipa Melanhtona, a koja je tiskana 1525. godine u Virtembergu na latinskom, grčkom i hebrejskom jeziku.«

Tijekom 1990. godine Odsjek za staru i rijetku knjige subotičke Gradske knjižnice objelodanio je CATALOGUS LIBRORUM SAECULO SEDECIMO TYPIS IMPRESSORUM, QUI IN BIBLIOTHECA CIVITATENSIS SUBOTICA ASSERVANTUR (Catalog knjiga tiskanih u 16. stoljeću koje se čuvaju u subotičkoj Gradskoj knjižnici). Njime su obuhvaćena 154 djela tiskana od 1509. do 1599. godine, gdje se pod rednim brojem 108., primjerice, navodi:

Melanchton, Philipp

Epistolarvm Philippi Melanthonis. Liber primvs. Editvs a Casparo Pevcero. – VViterbergae, / Excudebant Clemens Schleich et Anthonius Schöne/, 1570; p. (16) + (2); 14,5 cm
Sign. 5286

Ova i druge stare i rijetke knjige tamo su, dakle, gdje su i bile! Što, međutim, kazati o dijelu rečenice koji glasi: »... među kojima treba izdvojiti Metriku Martina Lutera koju je ovaj dobio 1521. godine od svog najvjernijeg suradnika Filipa Melan-

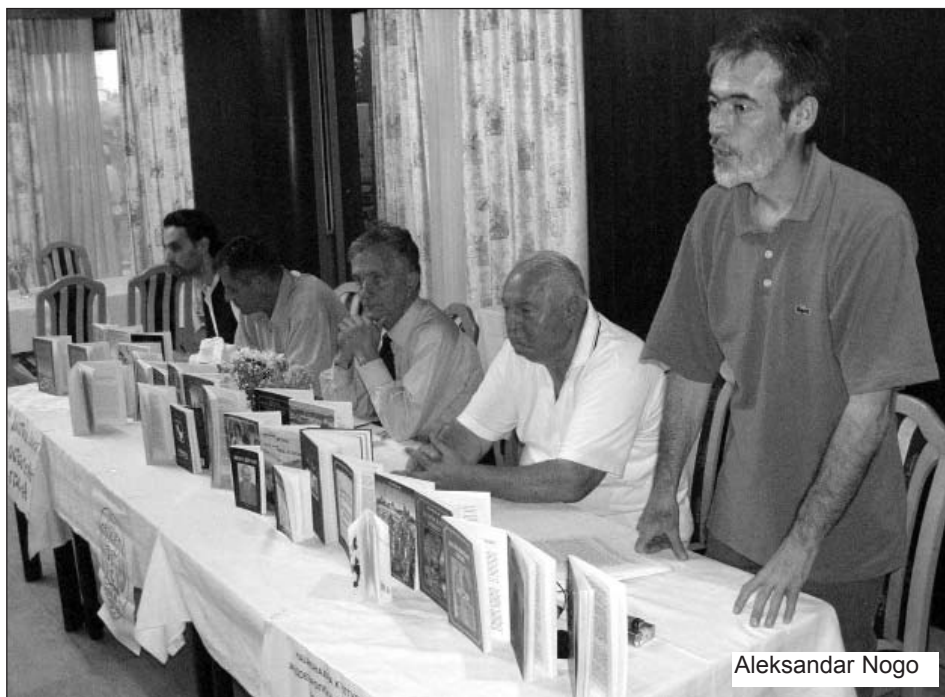
htona, a koja je tiskana 1525. godine u Virtembergu na latinskom, grčkom i hebrejskom jeziku.«

Ako sam dobro razumio; prvo netko dobiva knjigu 1521. godine, nakon što će ona biti tiskana 1525. godine! A može biti je riječ o djelu iz 1570. godine!?

Je li to samo jedna od onih razotkrivajućih pogriješka u hitnji, pometnji, čemu li, puka vremensko-prostorna besmislica, ili je više od svega toga – ključ za razumijevanje upotrebe Lazara Stipića i njegova uratka nastalog 1929. godine. Odgovor na ovo pitanje može se dobiti obratimo li pozornost na pojedinosti iz interpretacije u svezi s posljednjim djelom Lazara Stipića »Bunjevci«, za koje D. Đ. tvrdi kako je to jedna »od najljepših poema posvećena Srbima Bunjevcima«. Uistinu, riječ je o knjižici obujma 18 stranica, tiskanoj u Subotici ratne 1942. godine.

I, eto nas ponovno usred kaosa vremensko-prostorne pijavice: Najprije je subotički pjesnik Lazar Stipić, uhićen travnja 1941. godine »i odveden u koncentracijski logor na Paliću, gdje mu se gubi svaki trag«, a zatim se godinu dana kasnije 1942. na neobjašnjiv način pojavljuje u okupiranoj Subotici gdje (u tiskari Mihalecz) objavljuje jednu »od najljepših poema posvećenu Srbima Bunjevcima«! Da bi onda, na koncu konca, dvije godine kasnije, 1944. svibnja 14. u 10 sati, u subotičkoj Gradskoj bolnici mogao umrijeti po sebi i za sebe, i konačno u miru biti pokopan. Ad majorem Dei gloriam!

Kada bi samo tako bilo. Kada ga se ne bi potezalo iz groba 2004. zarad tko zna kakvih mutnih zamisli, šest desetljeća nakon smrti. ■

Aleksandar Nogo

»Fidelinka« će otkupiti oko 60 tisuća tona žita

»Fidelinka« je spremna otkupiti oko 60 tisuća tona žita ovogodišnjeg roda na pet otkupnih mjestima: u Subotici, Čantaviru, Žedniku, Maloj Bosni i Bajmoku, kaže direktor sirovinskog sektora u »Fidelinki« *László Uborija*.

Otkup ovogodišnjeg roda pšenice »Fidelinka« će isplaćivati na tri rate po cijeni od 7 dinara, dok će 1 dinar premije biti financiran iz Fonda republičkog ministarstva poljoprivrede, a preostalih 50 para iz Pokrajinskog fonda za poljoprivredu. Novac za premiju bit će isplaćivan na namjenske račune poljoprivrednika ili preko »Fidelinka Coop«-a. Prva reakcija iz Udruženja poljoprivrednika, koje je prošlog tjedna potpisalo dogovor s Vladom oko otkupa je da je riječ o kršenju potpisanog dogovora. Kako kaže član Upravnog odbora Udruženja poljoprivrednika *Miroslav Ivković*, oni su o ovome obavijestili predstavnike Ministarstva poljoprivrede od kojeg su dobili uvjerenja da je Vlada učinila sve kako bi se dogovor ispoštovao, te da će i dalje vršiti pritisak

na žitomlinske organizacije koje se ne pridržavaju dogovorenog. *Miroslav Ivković* kaže da su se sa sličnim problemima javljali poljoprivrednici iz raznih dijelova Vojvodine i da će Udruženje poljoprivrednika odmah nakon završetka žetve održati sastanak kako bi se dogovorili što će dalje činiti.

VIJESTI

Seminar za suce Vojvodine

Okružni sud u Novom Sadu i OSCE organizirali su na Paliću jednodnevni seminar za predsjednike sudova i suce u Vojvodini, a teme seminara bile su odnos s medijima i obuka pripravnika. *Slobodan Nadrljanski*, predsjednik novosadskog Okružnog suda, ocijenio je da su učinjeni neki novi koraci u pravosuđu kad je riječ o medijskoj suradnji, te da kod sudaca prevladava svijest o potrebi mijenjanja pred-rasudne slike o zatvorenosti sudova i s druge strane neobjektivnom pisanju medija. Suradnja je definitivno potrebna, jer je to u interesu samog pravosuđa, i nesporezumi koji postoje moraju se premostiti. Subotički okružni sud je u tom kontekstu iznijet kao primjer veoma dobre suradnje s medijima, iako bi, kako je rekla predsjednica tog suda *Edit Dér Seregély*, na tome trebalo još raditi.

Ovaj sud je naime uveo praksu redovnog

obavješćavanja o mjesečnom rasporedu suđenja, tako da su novinari u prilici prisustvovati svim slučajevima koji mogu zanimati javnost. U dijelu koji je bio posvećen upravo razgovoru s novinarima, odnosno konferenciji za novinstvo, jedna od tema koja je izazvala veću pažnju je upravo pitanje novinarskog pristupa radu sudaca. Na primjedbu novinara da postoji velika dilema kako se postaviti u slučajevima gdje je očigledno da je kazna neprimjerena kaznenom djelu, i da novinar ima moralnu obvezu o takvim slučajevima pisati, *Nadrljanski* je napomenuo da »nije posao novinara da preispituje odluke sudaca, niti da olako komentira te odluke, i taj se problem mora premostiti.«

HBŠS otvorila stranačke prostorije

Hrvatsko bunjevačko šokačka stranka obavještava svoje članove, te širu javnost da su društvene prostorije stranke otvorene za međusobnu komunikaciju, svakog radnog dana, od 9 do 21 sat. Poslovno sjedište stranke nalazi se u Zagre-

bačkoj ulici broj 1, na prizemlju ispred kojeg se nalazi parking za putničke automobile i bicikle. Broj telefona je 558-005.

Europski parlamentarci u Subotici

U Subotici je prošloga petka boravilo izaslanstvo zastupnika Europskog parlamenta iz Mađarske. Ono je došlo utvrditi položaj mađarske nacionalne manjine u Vojvodini nakon niza incidenata zabilježenih u prvoj polovici godine. Poslije posjeta somborskom katoličkom groblju, koje je nedavno bilo meta nepoznatih vandala, izaslanstvo je razgovaralo s čelnicima mađarske zajednice. Na konferenciji za novinare u SVM-u oni su izrazili zadovoljstvo postupkom srbijanske vlasti koja je osudila incidente i obećala da će sve učiniti da se ne ponove. Europski parlamentarci iz Mađarske ponovili su kako je njihova zemlja spremna pomoći SCG u njezinom približavanju Euro-atlantskim integracijama, te su izrazili uvjerenost kako Horgoš neće biti posljednja točka širenja Europske unije.

U iščekivanju prečistača

Nakon prošlotjednog sastanka gradonačelnik Subotice *Géza Kucsera* je rekao kako je u tijeku preciziranje teksta ugovora kojim bi općina digla kredit od Europske banke za rekonstrukciju i razvoj u vrijednosti od 9.000.000 eura za potrebe izgradnje prečistača. Ukoliko Skupština na jesen prihvati ovakav prijedlog, Lokalna samouprava bi iz svojega proračuna zajedno s JKP »Vodovod i kanalizacija« izdvojila dodatnih 3 milijuna eura, Agencija za razvoj lokalnih samouprava još 2 milijuna te bi se na proljeće počelo s izgradnjom ovog prijeko potrebnog objekta.

Žuta kuća – sjedište Subotičkog sveučilišta

Žuta kuća u Štrosmajerovoj ulici, po prijedlogu koji je usvojila gradska vlada, bit će sjedište budućeg subotičkog sveučilišta. Kako se na natječaj za njezinu rekonstrukciju nije nitko prijavio adaptaciju objekta započet će sama općina s 15 milijuna dinara.

Žetvene svečanosti u subotičkoj okolici

Dužijanca u Tavankutu

Slavlju su prisustvovali mnogi gosti iz zemlje i inozemstva

Ovogodišnji bandaši i bandašice u Tavankutu

O bičaj Dužijance i zahvala Bogu za uspješnu žetvu slavi se ne samo u Subotici nego i u okolnim mjestima. Do završne svečanosti »Dužijance 2004« ostalo je još nepunih mjesec dana, no prije toga u srcu i duši vrijednih ratara je želja da prije svega u svojim mjesnim župama zahvale Bogu na završenom radu i primljenim milostima.

U nedjelju 18. srpnja u 10 sati i 30 minuta zvonila su zvona crkve u Tavankutu. Na svečanim zapregama kroz selo prošli su djeca i mladi skupa s ovogodišnjim bandašem i bandašicom. Veliku čast centralnih

likova Dužijance ove godinu imali su bandaš *Dragan Prčić* i bandašica *Elizabeta Balažević*, dok su mali bandaš i bandašica *Matija Merković* i *Dajana Svoboda*.

Bandašicino kolo

Kao što je običaj, u 20 sati započelo je takozvano Bandašicino kolo. Sve nazočne su zabavljali ansambl Ravnica i Tamburaši iz Tavankuta. Da su djeca ukras svijeta, potvrđeno je i tu večer, jer pokraj mnoštva nazočnih djeca su ukasila ovo bandašicino kolo svojom igrom.

U svečanoj povorci ušli su u crkvu Presvetog Srca Isusova u Tavankutu, gdje je započela svečana sv. misa. Misno slavlje predvodio je vlč. *Mirko Štefković*. Uz župnika ove župe vlč. *Franje Ivankovića* bili su prisutni i student iz Rima vlč. *Ivan Dakić*, župnik iz Petrovaradina vlč. *Marko Kljajić* i vlč. *dr. Marinko Stantić*. Ovom slavlju prisustvovali su i ovogodišnji gradski bandaš i bandašica kao i članovi Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Dubrava« iz Aladinića, Općina Stolac iz Bosne i Hercegovine, te gosti, članovi Kulturno-umjetničkog društva »Ivan Goran Kovačić« iz Velike pokraj Požege iz Hrvatske, skupa s predstavnicima ovih KUD-ova. Bili su obučeni u narodnu nošnju svoga kraja.

Na sv. misi bili su nazočni i ugledni gosti: potpredsjednik Skupštine općine Subotica *Lazar Baraković*, generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici *dr. Jasmina Kovačević-Čavlović*, predsjednik organizacijskog odora »Dužijance 2004« *Grgo Kujundžić*, šef ureda Hrvatske matice iseljenika iz Vukovara *Silvio Jergović* i predsjednik Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta *Branko Horvat*. U svečanoj povorci oko crkve sudjelovali su svi nazočni. Ovogodišnji simbol Dužijance u Tavankutu, kalež s hostijom i grozdom izradila je *Jozefa Skenderović*.

Ž. V.

Kalež od slame

Subotički tamburaški orkestar na turneji u Izraelu

I u pustinji se čula tambura

Piše: Antonija Piuković

Subotički tamburaški orkestar je u razdoblju od 30. lipnja pa sve do 13. srpnja bio na turneji po Izraelu. To je bio uzvrat na gostovanje mandolinskog orkestra iz Beer-Sheve koji je upravo u ovo vrijeme prošle godine održao koncerte kako u Subotici, tako i po Vojvodini te Republici Hrvatskoj.

Glavni »krivac«, koji je upoznao Subotički tamburaški orkestar s mandolinskim orkestrom je *Dušan Mihalek*, Novosađanin, koji već trinaest godina živi u Izraelu i koji je želio izraelskoj publici, koja ima istančan ukus, prikazati što je to tambura, kako ona zvuči u orkestru, koji još instrumenti čine taj orkestar i upozna- ti ih s tim plemenitim zvukom.

Grad u kojem smo bili smješteni je Beer-Sheva. To je moderan grad na jugu Izraela i predstavlja glavni grad pustinje Negev. Tamo vlada prava pustinjska klima, ali su stanovnici, zahvaljujući vodu- ma, suncu, svojoj marljivosti i znanosti pretvorili nekadašnju pustinju u cvjetne vrtove, plantaže voća i povrća te u nepregledne njive na kojima uspijeva sve – od žitarica do pamuka.

KONCERT ZA PAMĆENJE: Prvi koncert je bio upravo u gradu domaćina, u njihovom muzičkom konzervatoriju. Koncert je bio vrlo uspješan, a publika je Subotički tamburaški orkestar sjajno prihvatila.

Djela koja smo izvodili bila su – od poznatih vojvođanskim pjesama, kola, do transkripcija klasičnih djela, te djela pisana posebno od strane dirigenta *Zorana Mulića*. Sljedeći koncert održan je u najznačajnijoj koncertnoj dvorani u Tel Avivu, gdje je bilo prisutno preko 700 sluša- te- lja.

Publika je soliste i orkestar četiri puta vratila na bis.

Kritike govore da se telavivski koncert pretvorio u pravi trijumf Subotičkog tamburaškog orkestra. Naš nastup u glavnoj jeruzalemskoj dvorani – Teatar Jerusalem nadmašio je sva očekivanja.

Koncert u Jeruzalemu izravno je pro- nošen preko radija »Glas glazbe« te ga je pratilo oko milijun slušatelja.

»Ovdje su nastupali *Zubin Mehta* i izra- elska filharmonija, jeruzalemski simfonij- ski orkestar, Prlman, Cukerman, Barenbo- im, a gostovali su i *Ajzak Stern*, *Ivo Pogo- relić*... Organizirala sam oko tisuću konce- rata, no, ne pamtim da je ikada bilo toliko publike kao na koncertu Subotičkog tam- buraškog orkestra, 750 popunjenih mjesta

u dvorani, a morali smo ozvučiti i foaje, gdje je koncert slušalo još 300 posjetitelja, niti da je ikada u publici vladala takva eu- forija«, rekla je nakon koncerta urednica radio programa »Kol Hamusika« (Glas glazbe) Israel Broadcasting Authority *Hajute Dvir*.

Najslušaniji izraelski radio o održanom koncertu kaže: »Njihov zvuk je jednostav- no divan! Zvijezda večeri nedvosmisleno je primaš orkestra *Stipan Jaramazović*, koji na tananom instrumentu, primi, svira visoke tonove. Ono što on uspijeva izvući iz tog instrumenta specifičnom tehnikom trzanja je gotovo nevjerovatno. Pjevač *Mi- lan Prunić* podigao je na noge publiku u dvorani izводеći splet pjesama iz Vojvodi- ne...«

Koncert u Tel Avivu

Solo Stipan Jaramazović

Naravno, ništa manje ljepši nisu bili ni ostali nastupi, a ukupno smo ih imali sedam. Čak smo imali jedan nastup više nego što je po planu bilo predviđeno, jer je zaista vladala velika zainteresiranost Izraelaca da nas čuju i vide. Koncerti su bili izvođeni od juga, pa sve do sjevera Izraela. **IZLETI ZA DUŠU:** Osim koncerata, naši su nam domaćini organizirali predivne izlete. Obilazili smo Be'er – Shevu, upoznali se s poviješću tog grada, vidjeli prekrasan mediteranski grad Tel Aviv, a u okrivu njega i antički dio grada Jaffa u kojem je apostol Petar uskrisio djevojku Tabitu – »košutu«.

Ipak, najljepši izlet za nas vjernike bio je Jeruzalem.

Imali smo prigodu vidjeti Jeruzalem noću – a taj se dojam ne zaboravlja. Na Maslinskoj gori, nešto niže, nalazi se Getsemanski maslinik. Tamo smo vidjeli najstarije masline, stare dvije tisuće godina, iz vremena kada je Isus živio. Sišli smo dolje i ušli u Jeruzalem i to na Stjepanova vrata. Muslimani ih zovu Lavlja vrata. Pogled nam se zaustavio na Crkvi sv. Ane, a posjetili smo i crkvicu posvećenu uspomeni rođenja Blažene Djevice Marije.

Obišli smo i mjesto gdje je u Isusovo doba stajala tvrđava Marka Antonija, gdje je započeo njegov križni put. Vidjeli smo kapelu bičevanja i osude, i pribrani nastavili putem križa. Ovu ulicu drže Arapi, sve je prepuno njihovih dućana, koji na svakom koraku zaustavljaju i nude svoju robu. Bili smo i na Kalvariji, mjestu gdje je Isus visio na križu, te ušli u svetu baziliku koja u

sebi krije grob Isusov i mjesto smrti Isusove. Ljubili smo kamen na kojem je bilo položeno mrtvo tijelo Isusovo.

OBIČAJI I TRADICIJE: Nakon koncerta imali smo prigodu otići i do Zida plača. Zanimljivo je da postoji odjeljak za žene i muškarce. Žene moraju imati pokrivene glave i nakon molitve nitko ne smije okrenuti leđa zidu, nego pobožno, hodajući unazad, napustiti mjesto.

Još jedan lijep izlet je bio odlazak u Nazaret, gdje smo vidjeli crkvu u kojoj je anđeo Gabrijel navijestio Mariji da će ro-

điti po Duhu Svetom. Lijepo je bilo vidjeti i Galilejsko jezero, baciti pogled na brdo Tabor, te se spustiti do izvorišta rijeke Jordan koja je prepuna riba. Vidjeli smo pravu oazu i kupali se u Mrtvom moru, najvećoj depresiji na svijetu, koja se nalazi na 400 m ispod nadmorske visine.

Bilo je lijepo iskustvo živjeti dva tjedna u pravim židovskim obiteljima, te tako upoznati njihov način života, običaje, probati njihove specijalitete.

Imala sam sreću boraviti kod religioznih Židova. Oni imaju suvremen način života, i ne razlikuju se od ostalih, osim po činjenici da otac i sinovi obvezno nose kapice na glavi, a žene su u suknjama.

Petak je kod njih dan pripreme za shabat – dan kada Židovi ne rade. Žena priprema hranu za svečanu večeru. Kada zađe sunce, muškarci odlaze u Singogu i po povratku cijela obitelj na okupu večera.

Prvo se pjevaju molitve, nakon toga se šuti. Večera je svečana i prava je gozba. Svi se pozdravljaju Shabat Shalom. Subotom ne rade ništa. Naši domaćini nisu čak ni vozili auto. Ako zvonit telefon, ne dižu slušalicu. Kada prođe shabat, život se nastavi ustaljenim tijekom, a radni im je dan nedjelja.

Značajno je spomenuti da smo imali i prijame u veleposlanstvima Srbije i Crne Gore i Republike Hrvatske. Naša publika poznaje naš repertoar, pa čitateljima neće biti teško zamisliti zašto je Subotički tamburaški orkestar imao tako zapaženu i uspješnu turneju po Izraelu. ■

S panoramom Tel Aviva u pozadini

10. jubilarne Petrijevačke žetvene svečanosti

Žetvi u čast

PETRIJEVCI – »I ovoga će srpnja Petrijevci živjeti u znaku »žetvenih svečanosti« koje se održavaju evo već po deseti puta, ovoga 17. i 18. srpnja i samo potvrđuju našu želju da ova predivna manifestacija preraste u tradiciju« istaknuo je predsjednik općinskog vijeća Petrijevaca dipl. ing. Ivo Zelić. »Deseti rođendan i reputacija koju je ova manifestacija stekla u našoj i daljoj okolini dokaz su da je riječ o ozbiljnom »projektu« očuvanja narodne baštine i predivnih narodnih običaja, a to pokazuju i Vi, dragi moji sumještani, svake godine aktivnim uključenjem i uređivanjem svojih kuća i okućnica, izloga i društvenih prostora, koji se u vrijeme svečanog mimohoda brojnih KUD-ova, pretvaraju u vrlo dojmljiv muzejski prostor pod vedrim nebom gdje se mogu vidjeti rijetki pa i raritetni predmeti i alatke, starinski namjetaj i ručni radovi.«

A ruha i rubine, kao u priči. Više od tisuću sudionika iz raznih krajeva Lijepe naše prikazalo je pravo bogatstvo narodnoga ruha i običaja. Ulicama Petrijevaca prošla su društva iz Babine Grede, Bekteža, Crkvara, Dragonožca, Gradišta, Semeljaca, Slavonskog Broda, Oštre Luke kod Orašja i domaćina, Kulturno-umjetničke udruge »Nikola Šubić-Zrinski«. Bilo je tu i konjogojskih udruga, svatovskih zaprega sukladno onoj šokačkoj pjesmi:

*Konji vrani, to su Petrevčani
A bjelice, to su iz Satnice.
Petrijevci i Satnica bijela
Ta dva sela općina su cjela.*

Dao je Bog ljepoga vremena, temperatura se penjala iznad tridesetak stupnjeva a na žetvenom polju, tik uz ljetnu pozornicu, pjesma se žetelačka miješala sa siktanjem kosa i srpova, dok su djeca sterala uža a snaše rukovedale, i s rzanjem konja i glasnim podcikivanjem. Jer, kako kaže snaša Slavica Kravski iz Petrijevaca, mene zovu Slava podcikuša, a kad podciknem nema bečara koji će ostati ravnodušan. I doista je tako, jamčim osobno.

BILO JE SVEGA: U žetvu se krenulo odmah nakon svečane euharistije koju je u župnoj crkvi sv. Petra apostola prikazao župnik petrijevački vlč. Marko Peulić, a nakon prinošenja darova-plodova zemlje koje su upriličili članovi dječje folklorne skupine s voditeljicom Snježanom Jung.

Uvečer su članovi već spomenutih društava izveli bogat program pred prepunim gledalištem, dočaravši tako bar dio običaja i tradicije koju su donijeli iz krajeva iz kojih dolaze, a mnoštvo Petrijevčana i gostiju izdašno su ih nagradili pljeskom. Bilo je tu i starih zanata, jer domaćini, umjesto da prostor oko ljetne pozornice prodaju

važardžijama, dovedu užara, cokulara, licitara, remenara, kolara i dr. Bilo je tu i starih domaćih jela, starovinskih kolača, vina i kulina, čobanca i šarana na rašljama. Bilo je svega.

Večer uoči, predstavljen je 6. broj Petrijevačkog ljetopisa, zanimljivo štivo nekoliko autora na dvjestotinjak stranica B-5 formata, koje govori o Petrijevcima i okoli u najavu dvije važne obljetnice: 250. obljetnica župne crkve sv. Petra apostola i 120. obljetnica Dobrovoljnog vatrogasnog društva u Petrijevcima. U okviru te promocije otvorena je i izložba slika Dragana Đurkovića iz Marjančanaca, slikara s nekoliko samostalnih izložbi i niz nastupa na likovnim kolonijama. Posjetiteljima se predstavio s tridesetak radova pretežito u tehnici suhi pastel ili ulje na platnu, kartonu ili lesnitu, a motive nalazi u okolnoj ravnici i svojem djetinjstvu, pa su tu bare i ritovi, livade i plastovi sijena, žitna polja, šumarci i proplanci, debeli hlad u kojemu odmaraju kosci, napušteni salaši, konji,

zaprege... Mora se priznati da su mu slike izrazito koloristične, ugodne oku, ispunjene nekom toplinom tako svojstvenoj samoukim slikarima.

Dramska je skupina uprizorila običaj Badnje večeri, prikaz svega što u katolika ide uz Badnjak od unošenja slame do blagovanja devet posnih jela, posnoga graha, bijele riblje čorbe, piraga s makem, orajima ili mrvicama, valjušaka s krumpirom do kalotina (osušeno voće) i svakako misi-rače i lapanj (beskvasna slana pogača).

SNAŠE I DJEVOJKE: Te, prve večeri održana je i već tradicijska revija djevojačka i snaša u narodnim nošnjama a nazočnima su se predstavile: Snježana Kolak, snaša i Maja Divljaković, djevojka iz Bap-

ske, Slavica Brandibur, snaša iz Tovarnika, Sandra Jagić, djevojka iz Šljivoševaca, Slavica Kravski, snaša i Ivana Sekereš, djevojka iz Petrijevaca, Darija Marošićević, djevojka iz Gibarca, Ivana Vukosanović, snaša i Ivana Živković, djevojka iz Semeljaca. Nakon oficijelnoga programa goste su zabavljali TS Ravnic i Željko Vitovski i čuveni osječki glazbenik, doajen bečaraca, svatovaca, drumaraca i slavonske narodne glazbe općenito, Krunoslav Kićo Slabinac. Kićo je zapalio gledateljstvo, no na sreću, petrijevačko DVD ove godine slavi 120. obljetnicu, pa požar nije uzeo veće razmjere, ali da ilustriram, nakon profesionalno odrađenog koncerta, a to je već bilo negdje oko pol noći, mlado i staro se uhvatilo u veliko slavonsko kolo, i kada smo napuštali Petrijevce u sitne sate, još uvijek se orilo:

*Slavonijo dok ti ime traje
Čuvat ćemo tvoje običaje.*

Slavko Žebić

U Karmelićanskoj crkvi u Somboru

Svetkovina Karmelske Gospe

SOMBOR – U petak 16. srpnja, na blagdan Gospe Karmelske, u Karmelićanskoj crkvi u Somboru je održana velika svetkovina. Održane su, uz nazočnost mno-

Procesija kroz Sombor

grobnih gostiju, svečane biskupske mise na mađarskom i na hrvatskom jeziku. Prije mise na hrvatskom jeziku, u procesiji od Hrvatskog doma do crkve sudjelovala su hrvatska kulturno umjetnička društva iz Sombora i okolice s članovima u prelijepim bunjevačkim i šokačkim narodnim nošnjama. Sudionici procesije, s gladiolama u rukama, formirali su špalir

od ulaska u crkvu do oltara, pozdravljajući na taj način visoke goste iz katoličke i pravoslavne crkve. Nakon mise, u dvorištu samostana održana je skromna svetkovina, uz svirku i pjesmu raspoloženih Monoštoraca, članova HKUD »Bodrog«, te u Hrvatskom domu ručak s otprilike 250 uzvanica.

I. A.

Nove rok nade

BAČKI BRIJEG – Skoro deset godina je rok grupa »Čuvari vremena« iz Bačkog Brega svirala po lokalnim gitarjadama, kafici i rok klubovima u Somboru i okolini, a 1999. godine prestaju sa radom i od tada do danas nije u Bregu postojala ovakva, a ni slična skupina. No, prije mjesec dana je počela sa radom nova, za sada još bezimena grupa i može se slobodno reći da su oni nasljednici Čuvara vremena. Članovi grupe su *Marin Gorjanac* (19) klavijature, *Josip Radicev* (17) bubnjevi, *Marko Rapaić* (16) bas, *Matija Dekić* (15) vokal i *Ivor Radičev* (14) gitara. Ovi mladići sviraju ex-Yu obrade, a u radu im pomažu bivši članovi »Čuvara« Zoki i Zlatko. Najveći problem im kako kažu zadaje nedostatak muzičke opreme, ali i ime grupe koje već više od mjesec dana smišljaju. Ovi mladi rokeri se svaku večer okupljaju u prostorijama HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« gdje uvježbavaju repertoar za svoj prvi nastup.

Z. G.

Turnir u malom nogometu

BAČKI MONOŠTOR

– Od 7. do 17. srpnja na sportskom terenu Male škole u Bačkom Monoštoru održan je tradicionalni turnir u nogometu. Organizator turnira je bio Nogometni klub »Dunav – Brodoremont« iz Bačkog Monoštora, a pored seniorskih ekipa nadmetanje

je bilo organizirano i za učenike osnovne škole. U večernjim satima svakodnevno je turniru prisustvovalo oko dvije stotine posjetilaca koji su uživali u sportskom, i kako organizatori ističu, 'fair play' nadmetanju nogometaša iz Monoštora i okoline.

U konkurenciji učenika osnovne škole prvo mjesto zauzela je ekipa »Fantazija« koja je u finalu sa 3:1 bila uspješnija od »Country Strike«-a. U ovoj konkurenciji titulu najboljeg strijelca ponio je *Branislav Mrvićin* koji je postigao 17 golova, dok je za najboljeg vratara proglašen *Boris Periškić*.

U konkurenciji seniora gledateljima su kvalitetno i neizvjesno finale priredili »Caffe bar Grom« i »Kafana Patak«, da bi se na kraju s 2:1 pobjedničkom medaljom okitili nogometaši ekipe »Caffe bar Grom«. Treće mjesto zauzela je momčad »DVD«-a.

Ispred organizatora novčane nagrade, medalje i zahvalnice najboljima su uručili *Marin Ivakić* i *Damir Šimunov*, koji su, i pored manjeg broja prijavljenih ekipa, zadovoljni prikazanim nogometnim vještinama i turnirom koji je protekao bez incidenata.

A. Forgić

Tri stoljeća Gospinog svetišta

Počela izgradnja Križnog puta

Prvobitni izled crkve

ALJMAŠ – U aljmaškom Svetišću »Gospode od utočišta« 19. srpnja je označen početak radova na izgradnji Križnog puta kojega su isusovci izgradili 1726. godine, a jugoslavenska vojska srušila 1952. godine. Izgradnju Križnog puta na aljmaškom brdu Kalvarija pokrenula je Udruga katoličkih gospodarstvenika Đakovačko i srijemске biskupije »S Tobom u zajedništvu«, prije godinu dana.

Današnjem sastanku Udruge u Aljmašu bio je nazočan i đakovačko i srijemски po-

moćni biskup msgr. dr. Đuro Hranić koji je istaknuo kako je »od velikog značenja izgradnja Križnog puta jer je to hodočasnička cjelina s aljmaškom crkvom i cijelim Svetišćem«.

Radi izgradnje Križnog puta razminirana su tri hektara zemljišta, te prevedena u vlasništvo Biskupije, kazao je *Jerko Arambašić*, predsjednik Udruge »S Tobom u zajedništvu«. Dodao je kako je nakon »ishođenja građevinske dozvole potpisan ugovor s izvođačem radova, osječkom tvrtkom Gravia u vrijednosti od 1.250.000 kuna. Križni put će se izgrađivati u fazama, a prva je izgradnja puta, koja treba biti gotova za 60 dana.

Aljmaški župnik *Ante Markić*, upravitelj Svetišća »Gospode od utočišta« istaknuo je kako se 1. kolovoza ove godine slavi tri stoljeća »Gospinog svetišta koje je u protekla tri stoljeća doživjelo mnogo stradanja i muka ali i ljepote i ljubavi«. Upravo 1. kolovoza 1991. Aljmašani su protjerani iz svojih domova, ali na isti taj dan 1998. »mi smo se opet vratili u Gospin i naš

Crkva srušena 1991. godine

dom«, istaknuo je. U sklopu proslave tri stoljeća aljmaškog Svetišća, biskup đakovačko i srijemски msgr. *Marin Srakić* blagoslovit će novu crkvu izgrađenu na temeljima u srpskoj agresiji srušene crkve iz 1704. godine.

Početak radova na izgradnji Križnog puta blagoslovio je župnik Ante Markić, kojemu je prošli tjedan biskup Srakić dodijelio naziv začasni kanonik.

HINA

Oronula i ostarjela »Nova plaža«

Kupanje visokog rizika

BAČKI BRIJEG – Poznato je da su se Šokci u prošlosti bavili šumarstvom i ribarstvom pa su se zbog toga naseljavali blizu voda. Tako i Berežani imaju sreću da žive nedaleko od Dunava, a veoma blizu Bajskog kanala. Ovaj kanal je jedan od najčistijih voda u Europi i nema dodira s otpadnim vodama i drugim nečistoćama.

Ovaj kanal je bogat i ribom, ali ne kao u prošlosti jer dugo nije bio poribljavan, a riba se izlovljava stalno. U dugim toplim ljetima Brežani su se rashlađivali u ovom kanalu, ali u posljednje vrijeme nešto slabije.

Daleke 1984. godine, omladinska organizacija iz Bačkog Brijega na čelu s pred-

sjednikom *Nikom Kristom* izgradila je odličnu betonsku plažu s velikom i malom skakaonicom i pontonom. Tu je bila i kućica u kojoj se prodavalo hladno piće, a oko plaže su bile velike količine pijeska donijete s obližnje seoske peskulje. Na plažu su dolazili kupaci ne samo iz Bačkog Brijega, već i iz okolnih sela Koluta, Gakova, Rastine i ona je zbog svoje ljepote dobila naziv »Nova plaža«. Od te plaže je ostao isti samo naziv, no ona je oronula i ostarjela.

U nekoliko navrata su je ljudi dobre volje pokušavali obnoviti, ali zbog nedostatka financijskih sredstava nije mnogo učinjeno. Voda je potkopala zemlju ispod

betona koji visi na armaturama, skakaonice su se nagnule skroz do vode, a ponton je propao još prije desetak godina. Nekada se ne bi moglo doći na red da se uđe u vodu od velikog broja ljudi na plaži, no danas je drugačije. Na Novoj plaži možete vidjeti tek nekoliko djece, nekada u pratnji odraslih, a najčešće samih, mada je veliki rizik kupati se na ovom mjestu.

Članovi prošlog saziva savjeta Mjesne zajednice Bački Brijeg su u četiri godine mandata tražili rješenje, ali su se nekako prije rješavale »važnije stvari«, a plaža je tonula. Danas na njoj nije zabranjeno kupanje, mada bi možda trebalo biti zbog opasnosti i velikog rizika urušavanja betona. Neki kupaci se kupaju iz čamaca i ne misle na Novu plažu, a ostali riskiraju životom kupajući se na ovoj plaži. Krajnje je vrijeme da Mjesna zajednica učini nešto po ovom pitanju, a u krajnjem slučaju i da zabrani kupanje na ovom prostoru visokog rizika.

Zlatko Gorjanac

Iz povijesti sporta među bačkim Hrvatima (1.)

Bačka – klub s najdužom tradicijom

»Bačka«, sportsko društvo iz Subotice, s više klubova i sekcija, od kojih je najpoznatiji nogometni klub, jedan od prvih u Austro-Ugarskoj i najstariji na prostoru bivše Jugoslavije.

Sportski se život u Subotici početkom XX. stoljeća najviše razvijao u sklopu društva Szabadkai Sport Egyet (Subotičko sportsko društvo) i njegovih mnogobrojnih sekcija: za atletiku, gimnastiku, biciklizam, veslanje, klizanje, mačevanje, plivanje. Premda je nogomet u Suboticu stigao još potkraj 1896., Društvo za taj sport nije pokazalo dovoljno sluha te se 1901. skupina nezadovoljnih akademikara i đaka (Zoltán Wagner, Gyula Grubor, Joco Mamužić, Zoltán Grubor, Ferenc Sáfrány, Ferenc Szilberleitner, Ivan Sarić, Đuro Stantić i drugi) izdvojila i 3. kolovoza 1901. godine osnovala novi klub:

»Bácska« Szabadkai Athletikai Klub (Subotički atletski klub »Bačka«), za koji je prihvaćena crveno-bijela klupska boja. Prvi je predsjednik kluba bio *Károly Zambely*, inače ravnatelj plinare, a počasni predsjednik *Sándor Vojnić ml.*, veleposjednik.

TREĆI U MAĐARSKOM PRVENSTVU: Prvu je utakmicu Bačka odigrala 11. kolovoza 1901. godine u Osijeku protiv »Football« kluba (zapravo sekcije) »Hrvatski sokol« (rezultat je bio 1:1), a u Subotici je prvu javnu utakmicu igrala 2. rujna 1901. protiv »Ramblera« – reprezentacije sveučilištaraca iz Budimpešte (1:6).

U prvih je nekoliko godina Bačka na godinu igrala 5-6 prijateljskih i propagandnih utakmica s klubovima iz Budimpešte, Segedina, Arada, Temišvara, Baje...

U službeno prvenstvo Mađarske, koje je 1901. ustanovljeno za klubove iz Budimpešte, klubovi iz unutrašnjosti uključeni su u sezoni 1908./09. i to tako što su bili podijeljeni u četiri područja: južno, erdeljsko, karpatsko i prekodunavsko. Prvaci pojedinih područja međusobno su se poslije ogledali u jednostrukom kup-sistemu, a najbolji se za šampiona Mađarske borio s najboljim peštanskim klubom. Bačka je u prvenstvima južne Mađarske četiri puta bila prvak (1908./09., 1911./12., 1912./13. i 1919.), a u sezonama 1909./10. i 1910./11. zauzela je drugo, odnosno treće mjesto. Najveći je uspjeh Bačka ostvarila u sezoni 1912./13., kad je osvojila treće mjesto u državi i dala dva reprezentativca – *Antuna Copka* i *Remiju Marcikića* starijega.

Momčad Bačke iz 1902. godine

ČETVRTI U NOVOJ DRŽAVI: U Krajevini SHS klub je 1920. naziv promijenio u Jugoslavensko atletičko društvo Bačka, a u ljeto iste godine pristupa Jugoslavenskom nogometnom savezu (JNS), osnovanom 14. travnja 1919. u Zagrebu. JNS je 1920. ovlastio Bačku da organizira Nogometni podsavez za Bačku i Banat sa sjedištem u Subotici. Uz subotički, tada su postojali još beogradski, zagrebački, ljubljanski, sarajevski i splitski podsavez. U subotičkom je podsavazu Bačka osvajala prvenstvo u natjecateljskim sezonama 1920./21., 1921./22., 1922./25., 1924./25., 1925./26., 1929./30. i 1931./32. U

Premda je nogomet u Suboticu stigao još potkraj 1896., Subotičko sportsko društvo za taj sport nije pokazalo dovoljno sluha te se 1901. skupina nezadovoljnih akademikara i đaka izdvojila i 3. kolovoza 1901. godine osnovala novi klub:

Subotički atletski klub »Bačka«

razdoblju od 1923., kad je održano prvo državno prvenstvo, do 1939. Bačka je triput igrala u završnici (1923., 1925. i 1926.), koja je bila organizirana kao kup prvaka podsaveza. Najveći je uspjeh postigla 1925. zauzevši četvrto mjesto u zemlji, nakon što je u polufinalu izgubila od zagrebačkoga Građanskoga (0:2). U sezoni 1926./27. dominaciju Bačke u Podsavazu ruši ojačani mjesni rival SAND (Subotičko atletičko nogometno društvo), koji je nekoliko puta bio prvak podsaveza, ali je Bačka ipak uspjela zadržati primat.

PROSLAVA DOSELJENJA HRVATA:

U periodu od 1935. do 1939. Bačka je imala i vlastito glasilo, Subotički športski list. Najistaknutiji igrači Bačke u međuratnom razdoblju bili reprezentativci *Andrija Kujundžić-Čiča* i *Remija Marcikić-Kapetan*, zatim *Beno Cvijanov*, koji je više puta igrao za B-sastav državne reprezentacije, te *Nesto Kopunović-Netoj*, koji je nekoliko puta bio pozivan na pripreme reprezentacije. Osim njih, istaknuti igrači bili su i *Grgo Šefčić*, *Dezider Šlezak* i *Koloman Gubić*, koji

su bili reprezentativci Subotičkog nogometnog podsaveza.

O 25. obljetnici kluba na terenu kod Somborske kapije izgrađena je nova tribina za 1.000 gledatelja. Proslava obljetnice održana je 3.-6. lipnja 1926. godine uz sudjelovanje BSK iz Beograda, HAŠK iz Zagreba, MTK iz Budimpešte te »Viktoria-Zižkov« iz Praga. Na Bačkinu je nogometnom igralištu 15. kolovoza 1936. godine, pred više desetaka tisuća nazočnih gostiju i sudionika, održana središnja proslava 250. obljetnice doseljenja Bunjevac-Hrvata u Bačku.

Nastavit će se

Piše:

Ante Zomborčević

Karmelićanski prinosi hrvatskoj kulturi (1.)

Pravila Karmelskoga reda

Blaženi Albert, patrijarh Jeruzalemski, je dao pravilo reda Blažene Djevice Marije od Gore Karmela, kojeg je ispravio, nadopunio i potvrdio *pa-pa Inocent IV.*

Albert, po milosti Božjoj patrijarh jeruzalemske Crkve, ljubljenim u Kristu sinovima: *Brokardu* i ostalim pustinjacima, koji u poslušnosti njemu žive na brdu Karmel, kraj *Iljinog* izvora – pozdrav u Gospodinu i blagoslov Duha Svetoga.

Mnogo puta i na razne načine odredili su Sveti Oci kako svaki, pripadao on bilo kojem Redu i slijedio on bilo koji način posvećenog života, treba živjeti u pokornosti Isusu Kristu i Njemu služiti vjerno, čistim srcem i dobre savjesti. No, budući da od nas tražite da vam utvrdimo »oblik života« u sukladnosti s vašim idealom, koji ćete moći opsluživati.

O PRIORU I OBEĆANIMA: Određujemo prije svega da jednoga između Vas morate imati za priora, koji za ovu službu treba biti izabran jednodušnim pristankom svih ili od razborite većine. Njemu će svi drugi obećati poslušnost i nastojati da dano obećanje zaista izvršavaju činom u čistoći i siromaštvu. Obitavališta možete imati po pustinjama ili na drugim mjestima koja će Vam se dati, a koja će biti prikladna za održavanje vašeg redovničkog života, prema prosudbi priora i ostale braće.

Nadalje, na mjestu na kome ste odlučili stanovati, svaki treba imati svoju odijeljenu ćeliju, a one će se svakom pojedinom odrediti pristankom priorovim i ostale braće ili razboritije većine. U zajedničkoj ćete pak blagovaonici uzimati hranu koja će vam se dijeliti, slušajući pritom odlomke što će se čitati iz Svetog pisma, dok to bude prikladno. Ni jednom bratu, bez pristanka priora koji je na vlasti, nije dopušteno zamijeniti ćeliju koja mu je već određena, s nekim drugim. Priorova ćelija neka bude blizu ulaza da može prvi izići u susret onima koji dolaze, i sve što se ima činiti neka se vrši prema njegovoj volji i odredbama. Svaki pojedini neka prebiva sam u ćeliji ili njezinoj blizini, razmatrajući dan i noć o zakonu Gospodnjem i bdi-jući u molitvi osim ako, po propisu, nije zauzet drugim poslovima. Oni koji znaju moliti kanonske časove s klericima, neka ih mole po odredbi Svetih Otaca i zakonom običaju Crkve. Oni pak koji ih ne znaju moliti, neka izmole 25 Očenaša u vrijeme jutarnje, osim u nedjelju i blagdane ka-

da taj broj valja podvostručiti tako da se izmoli 50 Očenaša. Ista se molitva treba izmoliti 7 puta u vrijeme Pohvala i isto tako 7 puta za sve ostale sate, osim za Večernju kada valja izmoliti 15 Očenaša. Nijedan od braće ne smije imati nešto kao svoje vlasništvo, već je sve zajedničko i od toga dijeli prior, svakome prema njegovoj potrebi, vodeći pri tome računa o dobi i potrebama pojedinaca. Dopušteno vam je imati nekoliko magaraca ili mazgi, koliko to zahtijeva vaša potreba i nešto stoke ili peradi.

OPOMENE: Budući da je čovjekov život na zemlji neprestana kušnja, oni koji hoće živjeti pobožno u Kristu trpe progonstvo i k tome »protivnik vaš, davao, kao ričući lav obilazi tražeći koga da proždere«, nastojite sa svom revnošću zaodjenuti se božnom opremom Božjom da biste se mogli oprijeti zasjedama neprijatelja. Opašite svoje bokove pojasom čistoće i učvrstite srca svetim mislima jer je pisano: »Sveta misao će te očuvati«. Obucite se u oklop pravednosti da možete ljubiti Gospodina Boga vašega svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom snagom svojom, a bližnjega svoga kao samoga sebe. U svakoj prigodi čvrsto držite štit vjere, kojim ćete moći odbiti sve ognjene strijele zlog neprijatelja. Bez vjere nije doista moguće svidjeti se Bogu. Stavite na glavu kacigu spasa da svoj spas očekujete jedino od Spasitelja koji oslobađa svoj narod od grijeha. Neka mač duha, a to je riječ Božja obiluje u vašim ustima i vašim srcima, da sve što morate činiti, činite po Gospodnjoj riječi.

Uvijek nešto radite da vas davao ne za-tekne besposlene i da vam se po ne radu ne uvuče u dušu. Držite se u tome nauke i primjera blaženoga apostola Pavla na čija je usta govorio Krist. Ako njega slijedite, nećete moći pogriješiti jer ga je Bog postavio propovjednikom i učiteljem naroda u vjeri i istini. On je rekao: »Ta sami znate kako nas treba nasljedovati. Jer dok bijasmo među vama, nismo živjeli neuredno: ničiji kruh nismo badava jeli, nego smo u trudu i naporu noću i danju radili da ne bismo opteretili koga od vas. Ne što ne bismo imali prava, nego da vam sebe damo za uzor koji ćete nasljedovati. Doista, dok bijasmo u vas, ovo vam zapovijedam: Tko neće da radi, neka i ne jede! A čujemo da neki od vas žive neuredno: ništa ne rade, nego dangube. Takvima zapovijedamo i zaklinjemo ih u Gospodinu

Ove godine, Karmelićani iz Sombora slave 100. obljetnicu svoga postojanja i djelovanja na ovim prostorima (1904. -2004.).

Potaknuti njihovim jubilejom, u nekoliko sljedećih brojeva objavit ćemo dijelove iz knjige »Karmelićanski prinosi hrvatskoj kulturi« dr. Ante Sekulića.

Piše:
Ante Sekulić

Isusu Kristu: neka s mirom rade i svoj kruh jedu«. Ovaj je put svet i dobar; slijedite ga. Apostol preporuča i šutnju kada nalaže da šuteći radimo. Prorok također tvrdi: »Šutnja je čuvarica pravednosti« i na drugom mjestu kaže: »U šutnji i pouzdanju bit će jakost vaš«. Zato određujemo da se održava šutnja od završetka Povečerja do Prvog časa sljedećeg dana. Iako u drugo vrijeme nema tako stroge obveze na šutnju, ipak valja brižno izbjegavati mnogo govorenje, jer kako je pisano i kako nas iskustvo uči: »Obitelj riječi ne biva bez grijeha«, i »Tko čuva usta svoja, čuva život svoj«, i slično tome: »Tko odviše govori, nanosi štetu duši svojoj«. A naš Gospodin kaže u Evanđelju: »Za svaku nepotrebnu riječ koju ljudi reknu dat će račun na Dan sudnji«. Neka dakle svatko odmjeri svoje riječi i dobro zauzda svoja usta da ne posrne i ne sagriješi u govoru i grijeh njegov ne postane smrtni i nepopravljiv, pa neka svaki s prorokom bdije nad samim sobom da ne zgriješi jezikom i neka se trisi da revno i savjesno održava šutnju u kojoj se nalazi plod pravednosti. Imajte uvijek na pameti i držite se u svom djelovanju onoga što govori Gospodin u Evanđelju: »Tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj i tko hoće da među vama bude prvi, neka bude sluga svima«. Isto tako, vi, ostala braćo, ponizno poštuju svoga priora. U njegovoj osobi gledajte samoga Krista koji vam je njega dao za poglavara i koji je rekao predstojnicima: »Tko vas sluša, mene sluša i tko vas prezire, mene prezire«. Pazite da ne budete suđeni zato što ste ga prezreli, nego na-protiv da kao plaću za vašu poslušnost primite život vječni. Ukratko vam napisasmo ove stvari utvrđujući vam »način života« prema kojemu trebate živjeti. Ako pak netko učini više od toga, naplatit će mu Gospodin kada dođe. No, neka se vlada razborito, jer je umjerenost ravnateljica svake krijeposti.

Nastavit će se

Piše: vlač. dr.
Andrija Kopilović

Ovakvim
ljudima kakvi
smo mi zaista
je teško biti
Bog. Pa ipak,
Bog nas nije
osudio. On je
došao k nama,
pokušao nas
pomiriti,
a onda je
pošao umrijeti
za nas

Vrijeme je odmora, ali i razmišljanja

Svi smo mi turisti na zemlji

Vrijeme je godišnjih odmora. Želeći s vama podijeliti i ovo vrijeme godine, tražio sam misli i nadahnuća za ovaj članak. Moj prijatelj dr. Ivančić neće zamjeriti što vam iz jedne njegove knjige prepričano donosim skoro cijelo i cjelovito njegovo razmišljanje koje sam inače slušao onodobno u radio poruci »Jutarnje meditacije« posve slučajno. On razmišlja otprilike ovako. A na kraju sam slobodan dati zaključak i poruku.

Ljeto je uobičajeno razdoblje godišnjih odmora. Tada želimo negdje u miru i slobodi odmoriti umorne udove i pronaći odbjegli dušu. Tražimo dobre gostinjske sobe, hotele na osami, želimo se ugodno provesti, ali ne i previše potrošiti.

ŠTO KAŽE PRIČA: Svi smo mi turisti na zemlji. Jer smo gosti u Božjoj prirodi. Bog je za nas priredio pšenicu, krumpir, kupus, dao nam grožđe, jabuke, kruške da jedomo, vodu da se njome peremo i da je pijemo, dao nam životinje za pomoć i hranu, ali i miris cvijeća i ljepotu šumske hladovine, ljepotu morskih valova i bonaca, ljepotu ljetnih noći obasjanih mjesecinom. Bog nam je dao mir u obiteljskom krugu ili u krugu prijatelja. Bog nas je uveo u naše vlastito tijelo, u našu dušu, darovao nam sve osobine i našu osobnost. Mi smo dakle njegovi gosti. Važno je da kao gosti prođemo kroz život i ne uništimo Božje imanje, ne oštetimo svoje tijelo i dušu koju nam je on darovao, jer je pravedno da platimo obeštećenje za sve uništeno.

Priča pripovijeda o životu jednog imućnog čovjeka. Nastojao je ljudima činiti dobro što je više mogao. Jednog je dana odlučio napraviti gostionicu s pansionom na mjestu kojim je prolazilo mnogo ljudi i tako im učiniti nešto dobro i ugodno. Kuća je bila lijepo opremljena,

osvijetljena, s velikim ormarima i pećima. Smoćnice su bile prepune namirnica, povrća i voća i svih mogućih osvježavajućih pića. Smjestio je postelje, ormare napunio odjećom, bilo je svega dovoljno za mnogo ljudi. Napisao je upute za boravak u toj gostinjskoj kući. U njima je stajalo da svatko može ostati koliko mu se sviđa. Može slobodno jesti i piti i koristiti sve što je u kući. Bio je samo jedan uvjet: Nitko ne smije uzeti više nego što mu toga trenutka treba! Gosti se trebaju međusobno pomagati i na odlasku ostaviti sve onako kako su našli kad su došli. Te upute je dobrotvor istaknuo na vratima kuće, a onda otišao.

No, ljudi su dolazili u tu gostionicu ne čitajući upute na vratima. Počeli su upotrebljavati sve što su našli, ne misleći na one koji će doći nakon njih. Hranu iz smoćnica spakirali su u svoju prtljagu. Svatko je mislio samo na sebe. Tada je među njima počela svađa zbog dobara koje su zatekli u kući. Otimali su jedni drugima stvari i uništavali ih. Tako su uništili sve što je bilo u kući, a onda su počeli zbog toga trpjeti. Bili su gladni i bilo im je hladno, a ranila ih je i nepravda koju su jedni drugima nanosili. Počeli su psovati dobrotvora jer im je navodno ostavio oskudne zalihe i nije postavio nadglednika koji ne bi dopustio boravak kojekakvim ljudima. Kuća dobrote je za te ljude postala mjesto nesreće.

TEŠKO BOGU S NAMA: Tako kaže priča. Ona dobro opisuje našu situaciju na zemlji. Bog nam je dao sve što nam je potrebno za život, a mi smo to jedni drugima otimali i uništavali, gazili i razarali prirodu, pa i sebe same. Okrenuli smo se jedni protiv drugih, ubijali i masakrirali, progonili jedni druge. A onda smo se okrenuli protiv Boga i počeli njega psovati, optuživati i

grditi na najgori način, govoriti da je on za sve kriv. Zašto je stvorio takav svijet, zašto nema dovoljno kiše i sunca, zašto nema dovoljno hrane za sve, zašto dopušta toliko patnje, ratova, užasa?

Teško Bogu s nama, kaže narod. Ovakvim ljudima kakvi smo mi zaista je teško biti Bog. Pa ipak, Bog nas nije osudio. On je došao k nama, pokušao nas pomiriti, a onda je pošao umrijeti za nas. Štoviše, mi smo ga ubili. Ne samo da smo bra-toubojice nego i bogoubojice.

Pa ipak, Bog vjeruje ljudima i očekuje da se obrate, da uvide svoju zabludu i postanu jedni drugima braća i sestre. Jer Sin Božji nas je učio da ljubimo jedni druge kao što je on ljubio nas. Ljepšeg programa za ovu zemlju nema, niti ima većeg dostojanstva za nas ljude, jer se sam Bog za nas toliko brine i život daje za nas. To je naša najveća nada i iz toga učimo koliko je čovjek dragocjen. Počnemo li još cijeniti sebe, prirodu koju je Bog stvorio, počnemo li zaista voljeti ljude – blagostanje, mir i sloboda će se početi razlijevati čitavom zemljom. Jer s nama će biti Bog i njegove će snage surađivati u stvaranju boljeg svijeta.

Dobro bi bilo da, koristeći godišnji odmor, sagledamo sebe u svjetlu ovoga razmatranja i namjestimo neke stvari »na svoje mjesto«. Mnogo toga je među nama i u nama pobrkano, treba stvoriti reda. Ne može se stvoriti red u sebi, a još manje oko sebe, ako ne odvojimo vremena naći sebe, suočiti se sa sobom, odmoriti se u sebi i početi gledati drugačije. Odmor nema smisao samo u opuštanju i u prekidu rada nego daleko više – novim spoznajama i punjenjem »pozitivne energije«. Vratiti se sebi i drugima, prirodi i Bogu! Takav i samo takav sretan odmor želim svima s plodovima mira, pomirenja i poštivanja Boga, čovjeka i prirode.

Otvorena izložba »Tri divojke, tri slamarke«

Slike u tehnici slame

U sklopu manifestacija »Dužijance 2004.« u Galeriji dr. Vinko Perčić u Subotici 14. srpnja otvorena je izložba pod nazivom »Tri divojke, tri slamarke«. Na ovoj izložbi izlažu tri slamarke: Marga Stipić, Mara Ivković Ivandekić i Jozefina Skenderović.

Na otvaranju izložbe govorili su: povjesničarka umjetnosti Olga Kovačev Ninkov, predsjednik kulturno-prosvjetne zajednice Subotice Đuro Molnar i potpredsjednik organizacijskog odbora »Dužijance 2004.« Josip Horvat. Na otvaranju izložbe bio je prikazan film *Rajka Ljubića*, »Tri divojke, tri slamarke«. Otvaranju izložbe prisustvovao je i potpredsjednik Skupštine općine Subotica Lazar Baraković.

TRI SLAMARKE: U organizaciji Gradskog muzeja u Subotici, u sklopu Dužijance, organizirana je ova izložba, koja nosi naziv »Tri divojke, tri slamarke«, po filmu Rajka Ljubića. Na izložbi izlaže Marga Stipić, rođena 1913. godine u Tavankutu, koja je prvenstveno predstavljena uljanim slikama. Ona je jedna od začetnica naivnog slikarstva u našem podneblju. Bila je među osnivačima Kulturno-umjetničkog društva »Matija Gubec« u Tavankutu. Likovnom odjelu ovog društva pristupila je 1961. godine. Slike u tehnici slame počela je izrađivati 1970. godine. Pokraj slikanja pisala je i pjesme. Svoje stihove je objavljivala u listu »Bačko klasje« i kalendaru »Subotička Danica«. Zbirka pjesama »Moje tuge« objavljena je u Zagrebu 1988. godine. Našla se među prvim sudionicima likovne kolonije u Tavankutu. Sve dok je vid služio,

Marga Stipić je vrijedno radila. Dobitnica je velikog broja priznanja. Na ovoj izložbi izlaže slike nastale u tehnici ulja od 1969. te radove u tehnici slame od 1986. godine. Mara Ivković Ivandekić, rođena je na salašu u Đurđinu 1919. godine. S oblikovanjem slame sreća se putem pletenja vijenaca, kruna i perlica u đurđinskoj crkvenoj zajednici. Na taj

način ona se usavršavala u radu sa slamom, no, tome je i doprinijelo prijateljstvo s *Katom Rogić* (1913. -1993.), za jedno su izrađivale slike, te liturgijske simbole. Od 1969. godine one su zajedno izrađivale »krune« za crkvenu Dužijancu. Tako je nastala zbirka koja se čuva u Biskupijskom muzeju u Subo-

Razgledanje Izložbe

tici. Najznačajnije sakralno djelo Mare Ivković Ivandekić je 14 postaja Križnog puta, koje je početkom 90-tih započela raditi s *Katom Rogić*. Križni put je 1997. godine postavljen u crkvi sv. Josipa u Đurđinu, a 1998. je bio izložen u Zagrebu, te u Subotici 2002. godine. Od 1965. godine je članica likovnog odjela KUD-a »Matija Gubec«. Nalazi se među prvim sudionicima likovne kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Uz više od stotinu kolektivnih izložbi imala je i pet samostalnih. Godine 1990. imenovana je doživotnim počasnim članom Instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« u Subotici, a ove godine je dobitnica na grade Općine Subotica »Pro urbe«. Posjeduje zbirku vlastitih radova, ima svoje slike u Vatikanu i mnogim nuncijaturama, biskupijama, kardinalskim kurijama, te u Gradskom muzeju u Subotici, mnogim župama i stalnim postavkama. Na ovoj izložbi izlaže radove nastale od 1972. godine. Svaka njena slika je nešto posebno, naginje naivi, ali doseže i apstrakciju.

Jozefa Skenderović je rođena 1952. godine u Tavankutu. Po profesiji je kemičarka, te danas radi u OŠ »Ivan Milutinović«. Slamarskoj sekciji HKPD-a

»Matija Gubec« je pristupila 1979. godine. Prvu sliku od slame napravila je 1990., od tada izlaže. Ona je jedna od prvih sudionica likovne kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu, čija je i voditeljica od 1992. godine. Vodi predmet slamarstvo od školske 2003/04. u prvom razredu. Poučava i djecu pri sek-

ciji HKC- »Bunjevačko kolo«. Izlagala je na oko 190 kolektivnih izložbi. Na ovoj izložbi izlaže radove od 1982. godine. Posvećuje se figurama u bunjevačkoj nošnji pri čemu je centralni lik djevojka.

OSTVARENA IDEJA: Rajko Ljubić redatelj je i snimatelj. Studirao je u Zagrebu na Kazališnoj akademiji, odjel kamere, na kojoj je diplomirao 1976. godine. Radio je na TV Novi Sad. Radio je s redateljima među kojima su: *Karolj Viček*, *Miro Mikuljin*, *Aleksandar Forez*, *Miljenko Dereta* i drugi. Početkom devedesetih radi isključivo dokumentarne i kratke igrane filmove, koje posvećuje hrvatskoj manjini u Vojvodini. Godine 2002. snimio je VHS film »Tri divojke, tri slamarke« u trajanju od 29. minuta. Ovaj film ima polazište u filmu »Slamarke divojke«, koji je snimljen 1970. po scenariju i u režiji *Ive Škrabala*. Kako je rekao Rajko Ljubić, do ovog filma je došlo sasvim spontano, predložio je Jozefi Skenderović da bi bilo interesantno da se sada snimi film koji bi prikazao sadašnji rad i život slamarki, poslije trideset godina. Ideja je ostvarena.

Ž. Vukov

Događanja u okviru »Dužijance 2004.«

Jedna od manifestacija koja se svake godine organizira u sklopu Dužijance jesu i tradicionalne Konjičke utrke »Dužijanca 2004«.

Ove godine utrke će se održavati dva dana 24. i 25. srpnja s početkom u 15 sati na subotičkom Hipodromu.

Dužijanca u Maloj Bosni će se održati u nedjelju 25. srpnja. Svečana sveta misa bit će u župnoj crkvi

Presvetog trojstva s početkom u 10 sati.

Svake godine prije središnje svečanosti Dužijance organizira se natjecanje aranžera izloga u gradu Subotici. Ove godine natjecaj je otvoren od 28. srpnja do 8. kolovoza.

»Dužionica« u Somboru

Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Vladimir Nazor« u Somboru i ove godine organizira žetvenu svečanost, »Dužionicu 2004.«, koja će se održati u nedjelju 1. kolovoza. U sklopu ove manifestacije organizira se književna večer na temu »Žetva i kruh svagdanji«, koja će se održati u petak 30. srpnja s početkom u 20 sati u prostorijama Hrvatskog doma.

Raspored događanja za nedjelju 1. kolovoza je sljedeći: u 9 sati je doček gostiju i okupljanje u prostorijama HKUD-a »Vladimir Nazor«, a svečana sveta misa zahvalnica za žetvene plodove započet će u 10 sati u crkvi Presvetog Trojstva. Nakon toga slijedi tradicionalni prijem kod predsjedni-

ka Skupštine općine Sombor, gdje će ovogodišnji bandaš i bandašica gradonačelniku Sombora uručiti kruh od novog brašna. Ovogodišnji bandaš i bandašica u Somboru su Josip Marić i Kristina Ispanović.

Počelo snimanje novog filma Rajka Ljubiča

Uponedjeljak je u Tavankutu i Čikeriji započelo snimanje kratkog igranog filma »Pripovitka o šeširu« po scenariju Luke Štilinovića. Film je financijski omogućila Pokrajinska komisija za kinematografiju, a veliku pomoć pruža i HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta. Snimanje će se odvijati na salašu Kate Stantić na Čikeriji, te na raznim lokacijama u Tavankutu. Za logističku podršku na terenu zadužen je Ladislav Suknović, a za vjerodostojnu rekonstrukciju života na salašu tridesetih godina prošlog stoljeća – obitelj Piuković. U glavnoj ulozi je Martin Sudarević, a redatelj filma je Rajko Ljubič. Premijera ovog kratkog igranog filma očekuje se krajem rujna u Tavankutu.

Izložba slamarki u Vukovaru

Organizaciji Hrvatske matice iseljenika, Muzeja grada Vukovara i Vukovarsko-srijemske županije 23. srpnja u 19 sati bit će otvorena izložba slika u tehnici slame u Muzeju grada Vukovara. Svoje radove izložiti će slamarke iz Bačke, izložbu će otvoriti povjesničarka umjetnosti Ljubica

Vuković, a na otvaranju ove izložbe nastupit će folklorni odjel i tamburaški ansambl HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta. Naredne izložbe slamarki iz Bačke planiraju se u Puli, Dubrovniku i Vinkovcima.

Promocija knjige »Sveti Juraj u Petrovaradinu«

Pod pokroviteljstvom HKPD »Jelačić« u Petrovaradinu održat će se promocija knjige »Sveti Juraj u Petrovaradinu« autora vlč. Marka Kljajića u vikarijatu srijemskom, u rezidenciji biskupa đakovačko srijemskog mons. Đure Gašparovića koji se nalazi u Štrosmajerovoj ulici broj 20. s početkom u 11 sati. Na promociji knjige uz autora učestvuju prof. Zdenko Samnardžija, dok je domaćin ove promocije Davor Martinčić.

O predstavi i radu dramskog odjela HKUD »Ljutovo«

»Salašari silom varošani« nasmijali gledatelje

Dramski odjel Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Ljutovo« nastupio je u dvorani Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u Subotici 17. srpnja s kazališnom predstavom »Salašari silom varošani«. Ovu komediju napisao je *Pavao Bačić* (1921.-1984.), a njena premijera bila je u Subotici 1965. godine.

vi u biti kritičan prema izvještačenom ponašanju, napadnom isticanju prestiža koji se želi postići ispraznom mimikrijom, kao i animozitetu među susjedima, što sve samo donosi niz nevolja i zavrzlama koje, ipak, završavaju sretno nakon rješene ljubavne jada dvoje mladih i pokraj sujetnog ponašanja njihovih roditelja.

ko pameti nema», kao i »Veselo veče«, koje se sastoji od skečeva. Imamo mnogo gostovanja, svake godine obidemo mjesta u subotičkoj općini, a gostovanja smo imali i u Mađarskoj i u Republici Hrvatskoj. Naš problem su financije. Sredstva koja dobivamo od Općine zaista su skromna. Materijal za scenografiju sami donosimo, kako se već snađemo, kao i kostime koje glumci nose na sceni. Uz režiju, od glazbe, pa do osmišljavanja scenografije, sve sam radio. Probamo u domu Mjesne zajednice. Skroman je to prostor, zimi je bez grijanja, ali se ipak tjedno po dva ili tri puta sastajemo« – kaže Nándor Klinocki.

KULTURNI I JEZIČNI IDENTITET: U komediji »Salašari silom varošani« dijalekt bunjevačkih Hrvata služi kao verbalna osnova predstave. Glumačke družine osnivaju se pri kulturno-umjetničkim društvima s ciljem jačanja kulturnog i jezičnog identiteta, a upravo i pučki teatar potiče njegovanje kulture govora i osobitosti jezičnih područja u kojima obitavaju hrvatske nacionalne manjine. Zbog toga je dragocjeno i postojanje dramskog odjela HKUD »Ljutovo«. Glumci iz Ljutova, zaljubljenici u amaterski kazališni rad, više puta su tijekom predstave nagrađeni pljeskom nakon epizoda koje su izazvale spontani smijeh, kao što su i na kraju predstave doživjeli dugotrajniji pljesak, kao nagradu od gledališta.

Z. Sarić

Scena iz predstave

Redatelj predstave *Nándor Klinocki* uspješno je na sceni povezo elemente pučkog kazališta kao što su – pravolinijska fabula, tipizirani likovi, jednostavne i razumljive situacije, narodni humor i neizbježna lascivnost, dok je izuzetno nadahnuta glumačka ekipa efektно predstavila kroz kazališni izričaj snagu humora narodnog duha bunjevačkih Hrvata, koji je u ovoj predsta-

FINANCIJSKI PROBLEMI: »Premijera ove predstave bila je 21. ožujka na Danima pučkog kazališta u Ljutovu koji su održani po osmi put. Do realizacije predstave probali smo oko tri i pol mjeseca. Naš dramski odjel predstavlja na sceni isključivo komedije s temama iz bunjevačkog života. Na repertoaru sada imamo tri predstave, komedije – »Salašari silom varošani« i »Kad se ženi

Ivan Antolčić

Ivan Antolčić, grafičar, kipar i grafički dizajner, rođen je u Komarevu kod Siska.

Poslije školovanja u Sisku upisao se u Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu gdje je 1953. završio kiparski odsjek. Godine 1956. zaposlio se u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu kao slikar maski, scenski kipar i crtač kazališnih plakata. Crteže i gvaševe na temu *Danteova »Pakla«* i Krležine »Hrvatske rapsodije« izložio je 1963. na prvoj samostalnoj izložbi. U daljem radu potpuno se posvećuje osebujnom svijetu rodne Posavine u ciklusima grafika. Istovremeno likovno oprema knjige i časopise. Od 1965. stalni je likovni suradnik »Smiba«, »Radosti« i »Mudre laste«.

Izlagao je samostalno više puta u Zagrebu, a samostalne izložbe imao je i u Sisku i Starome gradu na Hvaru. Sudjelovao je i na skupnim izložbama: »Zlatno pero«, Beograd (1966., 1972., 1973., 1974., 1975., 1976.), »Zagrebački salon«, Zagreb (1968., 1969., 1970., 1972., 1973., 1974., 1977.), Međunarodna izložba primijenjene grafike, Brno (1970., 1976.), Međunarodni bijenale plakata, Varšava (1970., 1974.), Bijenale suvremene hrvatske grafike, Split (1974., 1976.). O njegovom radu pisali su među ostalima *Juraj Baldani*, *Šime Vučetić*, *Josip Škunca*. ■

Svečano otvoren 11. Međunarodni filmski festival na Paliću

»Luka filma« na Paliću

Otvaranje Filmskog festivala na Paliću

Jedanaesti Međunarodni filmski festival na Paliću koji je u tijeku, opravdao je u potpunosti slogan »Luka filma«. No, podimo redom. Festival je otvorio ministar za kulturu u Vladi Republike Srbije *Dragan Kojadinović* koji je među ostalim rekao kako država mora ozbiljnije stati iza domaće filmske produkcije. U ime grada domaćina festivala i osnivača publiku je pozdravio i predsjednik Skupštine općine *Géza Kucsera*, dok je predsjednik Skupštine Republike Srbije *Predrag Marković* rekao kako je Palički festival, kao i Subotica, zbog svog okruženja u kojemu se nalaze, pravo mjesto za put u Europu.

No, najsvečaniji trenutak je bio kada je predsjednik savjeta festivala redatelj *Želimir Žilnik* uručio nagradu »Aleksandar Lifka« za životno djelo *Živoradu Žiki Mitroviću*, doajenu srpske kinematografije. Treba li podsjećati mlade čitatelje da je Žika Mitrović bio jedan od najplodnijih stvaralaca u povijesti jugoslavenske kinematografije. Njegovi filmovi su imali jasno žanrovsko određenje, a slavu mu je donio film »Kapetan Lešić«, koji je na neki način i anticipirao sve ono što se kasnije dešavalo na Kosovu. Također, treba istaknuti i njegov izuzetan značaj u formiranju kriminalističkog žanra pogotovo u filmu »Nož«, a ništa manje nije značajno ni epsko ostvarenje »Marš na Drinu«, koji je nadživio sve 'izme'. Osim njemu, nagrada za životno djelo je dodijeljena i njemačkoj redateljici *Margarethe Von*

Trotha koja je svjetsku slavu zaslužila kao glumica i redateljica filma »Izgnana čast Katharine Blum«, a njen film »Ulica ruža« je ujedno i otvorio festival.

U OKVIRIMA EUROPSKE KINEMATOGRAFIJE: Mada se odvija u zgusnutom festivalskom prostoru, jer se u isto vrijeme odvija Pulski festival, a zatim slijedi i Motovun film fest, Palički festival svoj identitet traži i formira u okvirima europske kinematografije. *Borislav Andelić*, selektor glavnog programa, o europskom filmu kaže:

»Današnji europski film govori o gubljenju čovjekova identiteta i slobode, kao i o gubljenju prava na prošlost i sjećanja o ugroženim odnosima i nadama«. To je ujedno bio i reper za nimalo lak izbor filmova. Da je to tako, trebalo je samo pogledati film »Ulica Ruže« *Margarethe Von Trotta*, danski film »Vila Paranoja« *Erika Klause*na, ili francuski film »Intimni stranci« *Patricea Lecontea*.

Ne treba propustiti talijanski film »Dođi i vodi me« redateljica *Tonina Zangardia*, dok će prava poslastica biti i »Farenhajt 9/11« *Majkla Mura*, dobitnika ovogodišnje

Zlatne palme koji je van konkurencije na palićkom filmskom festivalu. Festival je jedinstvena prilika da publika vidi nešto izvan klasičnih holivudskih razbijača blagajni. Nije mala činjenica da nas u glavnom programu očekuju i tri premijere filmova domaće produkcije i to »Memo« u režiji *Miloša Jovanovića*, »Povratnik« *Jovana Arsenića* i dugo očekivana premijera filma »Žrtve zahvalne« *Karolja Vičeka*.

MLADI AUTORI: Moglo bi se reći kako najzanimljiviji dio programa čini selekcija »Paralele i sudari« u selekciji *Dubravke Lakić*, koja obuhvata 10 filmova iz zemalja Jugoistočne, Srednje i Istočne Europe. Bliski po tematici, jer sve nas je zahvatila tranzicija, tako da je prava šteta ako niste uspjeli vidjeti poljski film »Vrijeme sutra« *Jirz Sthura* i češki film »Dosada u Brnu« *Vladimira Moraveka*.

U »Jahting klubu« se odvija program »Mladi autori Europe« u selekciji *Petra Mitrića* i *Szabolcsa Tolnaia* gdje se u neformalnom ambijentu i opuštenoj atmosferi prikazuju kratki i dugometražni filmovi, a nakon projekcije slijede koncerti. Posebno treba izdvojiti talijanski film »Kemijska glad« *Antonia Bokole* koji je blizak *Kasovicevoj* »Mrznji«, a na odličan prijem publike naišao je i film »Kruh i mlijeko« slovenskog autora *Jana Cvitkovića* s odličnom *Sonjom Savić* u glavnoj ulozi. Toliko za sada, a vi poštovani čitatelji ne propustite da vidite bar neke filmove s ovoga festivala.

N. Šćepanović

O knjizi »Brazde na licu« Lajče Perušića

Pjesnički izričaj svijeta bačke ravnice

Lajčo Perušić objavio je zbirku poezije »Brazde na licu« 1994. godine, uz likovnu opremu i ilus-traciju Ivana Balaževića. U knjizi je iznesen pjesnički izričaj jedan specifičan osjećaj svijeta bačkog podneblja.

Pjesnik Lajčo Perušić rođen je u Subotici 1945. godine. Diplomirao je na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu, a poeziju piše od mladosti. Pjesme objavljuje od 1969. godine u »Maruliću«, časopisu za književnost i kulturu, »Spectrumu«, časopisu studenata teologije, »Zvoniku«, katoličkom listu, i »Subotičkoj Danici«. Zastupljen je u antologiji »Mladi hrvatski pjesnici '72.«, u izdanju Narodnog sveučilišta u Zaprešiću, u knjizi dr. Ante Sekulića »Književnost podunavskih Hrvata u XX. stoljeću«, kao i u monografiji »Iz baštine Bačkih Hrvata«, u izdanju Etnografskog muzeja u Zagrebu. Lajčo Perušić od 1960. godine živi i radi u Zagrebu.

ZAVIČAJNI SVIJET: Stihovima sadržanim u knjizi »Brazde na licu« Lajčo Perušić oslikava život bunjevačkih Hrvata i zemlju bačke ravnice. Ova knjiga je pjesnički spomenar, čiji stihovi čuvaju od zaborava drage uspomene, ali uz izranjanje minulih vremena, stihovi

u knjizi izražavaju i kontinuitet karakterističnog duha i samosvijesti bačkih Hrvata: *očevom rukom/žito je proklijalo/iz najdublje sna/ja preteča sam djece/probuđen i već zaspan/u olovo svojih otaca/mog oca danas više nema/on bijaše metak/on bijaše meta/ja ostah ruka/što proklijavam žito/iz najdublje sna.*

Lajčo Perušić stihovima izražava svoja nepatvorena unutarnja raspoloženja, jer motiv zavičaja nije tek šareni folklorni ukras, nego je zavičajni svijet nezaobilazan element pri ucjelovljivanju bića pjesnika, a svoju cjelovitost Perušić izražava i unutar one iskonske

cjelovitosti: *usne moje uzavrele/za žitom iz znoja izmoljenom/u zrnu cio sam ja/moj narod gord i čist/na svome ostajuć maran/vjekovima ognjište svoje/čuva plodom vlastitim.*

Knjiga sadrži i brojne pejzaže bačke ravnice, izvire obilje slika preko kojih pjesnik opet iznosi jedan specifičan osjećaj svijeta: *u svibnju/puteljak uski/blato/a polja a polja/svud oko mene u meni mirišu/iza kuće guske pilići polijegali/nešto gordo zarže/obrubim polja okom/valovi se zeleni hihoću/salaš sam/žrtvenik bogatim znojem ugojen/nema djetinjeg krika/čaše hladne vode/u prikrajku čiča sam/s dva nabujala jezera u očima.*

KULTUROLOŠKA PUNINA: Na svu sreću, knjiga »Brazde na licu« nije zbirka stihova privatne nostalgije. Ona sadrži individualnu emociju, ali je ta emocija izričaj o utjecaju kulture i načina življenja Hrvata bačkog podneblja čime se formirao pjesnikov identitet. Ono što je posve osobno, Perušić izražava u kontekstu općeg koje ima funkciju inspirativnog, kao i artikulirajućeg, formirajući Perušićevo pjesničko pismo. Pjesnik je snažno naglasio vlastitu nazočnost u djelu, ali je praksom pjesničkog jezika proširio okvir vlastitih značenja: *iz vjekovnog sjemena/klasja/darovan sam/u snop/hrvatske duše/kao istina/vjekovima je moj/naraštaj/pran/da ga čist/kao tihi miris/odniju talasi klasja/u budućnost.*

Bitni stilski obrazac koji obilježava ovo djelo je minimalizam, a tragajući za kulturološkom puninom, Perušić stihovima gradi viši smisao od ugođaja salaša i zavičajnih dojmova prepoznavanjem karakteristika i vrijednosti koje čine našu kulturu. Vrijedan doprinos knjizi su i ilustracije koje je izradio Ivan Balažević, jer spoj verbalnog i vizualnog pruža predodžbu o osjećaju svijeta poniklog i formiranog u bačkom podneblju.

Z. Sarić

IZ ANTOLOGIJE POEZIJE
BUNJEVAČKIH HRVATA

NAŠOM STRANOM

Našom stranom ukraj bačce
Šetao se lipi Vranje.
Šetao se desno livo
Bez da mu je kogod smeto.

Želio je mene ljubiti
Za mnom dušu srce gubit.
Šetao je pivao je
Dok ne dobi srce moje!

Ali srcem srce strada
I ja evo venem mlada
Zato sam ti moja nane,
Neobična već od lane.

Tužna sam ti mila mati
Više nemoj me karati
Jer ja drugog ljubiti neću
Ma sutra mi žegli sviću.

Pjesma je objavljena
u subotičkoj »Danici« 1884.

Prve napore na sakupljanju usmenog blaga nalazimo 1869. i 1870. u »Bunjevačkom i šokačkom kalendaru«, koji je uređivao Ambrozije Šarčević, a od 1873. do 1876. godine, također imamo veoma lijepe primjere sakupljanja lirskih pjesama (tridesetak kraljičkih) u »Bunjevačkoj i šokačkoj Vili« koja je tih godina bila jedini list za zabavu i pouku od književnog značaja, pa je razumljivo što su njeni urednici i suradnici već tada ozbiljno cijenili i sakupljali pjesničko blago naših predaka. Poslije »Vile« subotička »Danica« od 1884. do 1946. godine u svojim pedesetak kalendara je najistrajnije i najpotpunije posvećivala svoje stranice prikupljenoj pjesničkoj i proznoj građi usmene književnosti. U takve sustavne napore »Danice« prirodno se uklapa doprinos naših poznatih sakupljača, kao Blaška Rajića (1878. – 1951.), koji je ujedno izdao prvu zbirku »Narodnog blaga« 1910. i u proširenoj nakladi 1923. godine.

Održan okrugli stol na temu »Na granici zvanja i umjetnosti«

Granica umjetnosti

U okviru XIX. kolonije naive u tehnici slame svi zainteresirani mogli su vidjeti rad slamarki u Galeriji dr. Vinko Perčić u Subotici. Slamarke su radile cijeli dan, od 9 do 18 sati. Nakon toga u 18 sati održan je okrugli stol s temom »Na granici zvanja i umjetnosti«.

O ovoj temi govorili su: vlč. dr. *Andrija Kopilović*, predsjedavajući Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, *Olga Šram*, povjesničarka umjetnosti, vlč. mr. *Lazar Ivan Krmpotić*, mr. *Valéria B. Dévavári*, etnologinja, *Ljubica Vuković*, povjesničarka umjetnosti, i *Olga Kovačev Ninkov*, povjesničarka umjetnosti, koja je ujedno bila i voditeljica ovog okruglog stola.

ZVANJE I ZANIMANJE: Na ovom okruglom stolu bilo je riječi o problematici rada sa slamom, o vrednovanju ovoga rada, napredovanju i drugim problemima slikarstva u tehnici slame. »Umjetnost je ukupnost sredstava i oblika kojima se izražava čovjekovo estetsko iskustvo. Umjetnost i religija prate čovjeka od prapovijesti do suvremenoga doba, međusobno se dodiruju, isprepliću i prožimaju, a ipak su dva različita i autonomna područja. Često volim naglasiti razliku između zvanja i zanimanja. Zvanje je životno opredjeljenje koje slijedi unutarnji glas i poziva i može se vršiti samo snagom ljubavi. Stoga je već postalo klasično, da su zvanja, u najbogatijem smislu – svećenstvo, roditeljstvo, liječništvo i učiteljstvo. Sve drugo su kako-tako zanimanja, točnije način na koji se zarađuje svagdašnji kruh i obavlja posao i dužnost. Kod zvanja nema ograničavanja vremena i cijene, osim vrhovnih, moralnih vrijednosti. Kod zanimanja je jedna od odrednica, korist i dobit. Kada se govori o umjetnosti, mora se govoriti o zvanju, a ne o zanimanju. U umjetnosti se uvijek sluša glas iznutra i slijedi nadahnuće u bilo kojem obliku stvaranja. Čin stvaranja, napose, umjetničkog djela približava nas najviše Stvoritelju, jer je On po svojoj biti umjetnik nad umjetnicima – Stvoritelj. Kada se stvara i kada se ljubi ne gleda se na sat. Kada vlada ekonomska zako-

nitost, onda umire umjetnost«, rekao je dr. *Andrija Kopilović*.

Đurđinski župnik, vlč. *Lazar Ivan Krmpotić* govoreći o umetnosti u tehnici slame rekao je kako bi jedino naše umjetnice mogle odgovoriti na postavljeni upit o zvanju i zanimanju. »Za prvu generaciju umjetnica u tehnici slame mislim da mirno možemo govoriti o njihovom zvanju, to jest o pozivu na

go više vremena potrošiti na pripremu materijala za tu sliku, te možda na neki način taj kreativan čin gubi na intenzitetu«, rekla je *Olga Šram*.

»Osobno, smatram da je veoma potrebno konkretno definiranje ovog fenomena slikarstva u tehnici slame. Mislim da ovo suvremenije slamarstvo već prelazi granicu naive, te mislim da je tek suvremeno slamarstvo komplicira-

umjetničko stvaranje. Sve te utemeljiteljice su žene, prije svega dubokoga vjerskog osvjedočenja, te njihovo stvaralaštvo proizlazi upravo iz toga. Ovdje pred očima imam dvije đurđinske umjetnice, *Katu Rogić* i *Maru Ivković Ivandekić*, te tri žedničke sestre – *Anu, Tezu* i *Đulu Milodanović*. Sve ove osobe su bile od svoje mladosti čvrsto vezane uz život svojih mjesnih crkava, ali ne kao promatrači, nego živi sudionici toga života. To će na poseban način doći do izražaja u njihovim djelima – pravljenju sakralnih predmeta«.

SUVREMENO SLAMARSTVO: »Tu kategoričku riječ – je li to umjetnost – nitko od nas, ni stručnjaka, niti laika, ne može reći. Upravo je ovo granica, poziv, zvanje, predanost jednom poslu. Međutim, kod slame ima jedan drugi problem. Slikarima je mnogo lakše, oni sliku naprave u jednom dahu, a slamarke, da bi napravile sliku od slame, moraju pripremiti materijal. Moraju mno-

nije za definiranje«, mišljenje je *Ljubice Vuković*. Ona je još dodala kako se sada slamarstvo proširilo, te se na neki način već svašta izlaže. Upravo radi toga možda bi bilo potrebno neko filtriranje u izboru slika koje bi trebale biti izložene. Da se ne bi izlagalo 'svašta', trebaju se definirati elementi koji bi spadali u izvorne. Također je dodala kako iza slamarstva trebaju stajati baštinske institucije kao što su muzeji i galerije, a samim tim će slamarstvo dobiti na ozbiljnosti. Razradi ove ozbiljne teme i okruglom stolu uz slamarke s kolonije prisustvovali su: predsjednik Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta *Branko Horvat*, predsjednik Hrvatskog akademskog društva *Dujo Runje*, zamjenik predsjednika HKPD »Matija Gubec« *Ladislav Suknović* i ljubitelji slamarstva.

Ž. Vukov

Zatvaranje XIX. saziva Prve kolonije naive u tehnici slame

Iza kolonije ostaje vidljivi trag

Druženje pred nastup

Tjedan dana u Osnovnoj školi »Matija Gubec« u Tavankutu radile su slammarke. Nakon toga, 17. srpnja je zatvorena XIX. kolonija naive u tehnici slame. U sklopu zatvaranja kolonije organizirana je risarska večer uoči Dužijance u Tavankutu. Istu večer predstavljeni su ovogodišnji bandaš i bandašica, kao i mali bandaš i mala bandašica za Dužijancu 2004. godine u Tavankutu.

Istu večer u bogatom kulturno-umjetničkom programu nastupili su gosti iz Aladinića, općina Stolac iz Bosne i Hercegovine, te gosti iz Velike iz Republike Hrvatske. Skupa s djecom i mladima iz Tavankuta i oni su se predstavili igrama, plesovima i pjesmom iz svoga kraja.

OBJEDINJENO U RISARSKU VEČER: Ovogodišnji XIX saziv Prve kolonije naive u tehnici slame zatvorio je predsjednik Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta *Branko Horvat*. U svom obraćanju prisutnima, pozdravivši sve nazočne, napose se zahvalio vrijednim slamarkama na njihovom radu, naporu i

želji da i iza ove kolonije ostane vidljivi trag.

Najmlađi sudionici, članovi HKPD »Matija Gubec«, svečano su otvorili ovu večer. Uz domaćine nastupili su i gosti koji su sudjelovali na risarskoj večeri i na samoj Dužijanci 2004. u Tavankutu. Igrama iz svog kraja predstavili su se članovi Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Dubrava« iz Aladinića, Općina Sokolac iz Bosne i Hercegovine. Nastupili su i članovi Kulturno-umjetničkog društva »Ivan Goran Kovačić« iz Velike kod Požege iz Hrvatske. Oni su svojom igrom i plesom

doprinijeli kulturnom doživljaju ove večeri.

GOSTI: »Poziv za ova dva društva je uslijedio radi daljnje kulturne suradnje i regionalne povezanosti ovih društava, a svakako je prisutna i prijateljska nit koja nas povezuje. Tu mladi razmjenjuju iskustva, druže se i gostuju jedni kod drugih«, rekao je zamjenik predsjednika HKPD »Matija Gubec« *Ladislav Suknović*. Gosti koji su bili nazočni na ovoj manifestaciji su: načelnik Sjeverno-bačkog okruga *Zoran Prčić*, šef ureda Hrvatske matice iseljenika u Vuko-

KUD »Ivan Goran Kovačić«

varu *Silvio Jergović*, tajnik HKUD-a »Dubrava« iz Aladinića *Stjepan Bošković*, predsjednik KUD-a »Ivan Goran Kovačić« iz Velike *Slavko Rabuš*, predsjednik Savjeta mjesne zajednice Tavankut *Mirko Godar*, župnik mjesne župe vlač. *Franjo Ivanković* i predsjednik Skupštine mjesne zajednice Tavankut *Slavko Benčik*.

Ž. Vukov

Slammarke na koloniji

Devetnaesti saziv Prve kolonije naive u tehnici slame svečano je zatvoren 17. srpnja uz prigodan program. Slamarka *Jozefa Skenderović* rekla je kako slike još nisu gotove, te će slammarke i dalje raditi. Svi zainteresirani njihove radove s ovogodišnje kolonije moći će vidjeti na izložbi u sklopu završne svečanosti »Dužijance 2004.«. Ova izložba će biti otvorena 6. kolovoza u vestibulu Gradske kuće s početkom u 19 sati.

Kronologija izvođenja premijera opernog ansambla

Opera u Subotici

Piše: Hrvoje Tikvicki

U subotičkom Hrvatskom narodnom kazalištu s glazbenim predstavama se krenulo mnogo prije nego li je formirana opera kao posebna grana. Već 1946. godine Hrvatsko narodno kazalište stavlja na repertoar prvu glazbenu premijeru od svog ne tako davnog osnutka. Bila je to opereta *Franza Lehára* »Ševa«. Redatelj je bio *Stanko Kolašinac*, scenograf *Berislav Deželić*, koreografkinja *Regina Čanić*, a za dirigentskim pultom stajao je maestro *Milan Asić* i uz njega, naravno, članovi subotičke filharmonije, koja je postojala već od prije Drugog svjetskog rata i iz koje će kasnije nastati operni orkestar. Premijera je bila izvedena 7. studenog 1946. godine.

Ubrzo potom, početkom iduće godine, a još uvijek u istoj sezoni, na scenu se postavlja i druga opereta. Ovaj puta to je za ono doba svjetski poznata »Silva« ili kako je još zovu »Kneginja čar-daša«, koju je skladao isto tako poznati *Imre Kálmán*. Subotička premijera održana je 1. veljače 1947. godine. Redatelj je bio *Lajčo Lendvai*, scenografiju bilježi *Berislav Deželić*, koreografkinja je *Regina Čanić*, a dirigent *Milan Asić* uz sudjelovanje subotičke filharmonije. Treća opereta kao premijera bila je »Zemlja smiješka«, održana 5. studenoga 1947. godine, koju je skladao *Franz Lehár*. Ovu romantičnu operetu u tri čina na subotičku scenu postavio je redatelj *Emil Karasek*. Dirigent kao i do sada *Milan Asić* i naravno uz sudjelovanje subotičke filharmonije.

PRVA OPERA: Dolazi na red sljedeća godina i u njoj, kao što sam ranije napisao, veliki korak Hrvatskog narodnog kazališta; stavljanje na repertoar prve opere, uz veliku pomoć i maksimalnu angažiranost svih ljudi u kazalištu i uz upošljavanje novih snaga, od čijeg će uspjeha u radu na ovoj predstavi vjerovatno i nastati temelji za buduće osamostaljenje opernog ansambla, unutar kazališne kuće u Subotici. Bila je to postavka *Puccinijeve* opere, glazbene drame, »Tosca«. Premijera je bila 12. lipnja 1948. godine.

Iste godine, samo malo kasnije u jesen, točnije 29. studenoga 1948. god. daje se nova premijera, ovaj puta na repertoaru je glazbena komedija u tri čina »Svadbica u Malinovki« *B. Aleksandro* -

va. Redatelj je bio *Emil Karasek*, scenograf *Stevan Jenovac*, koreografkinja *Ruža Jurković* i *Milan Asić*, dirigent predstave.

U sljedećim godinama, kao što sam pisao na početku, dolazi do transformiranja kazališne kuće, drama Hrvatskog narodnog kazališta i mađarska drama (*Magyar Népszínház*), prestaju postojati i voljom vlasti postaju Narodno pozorište-Népszínház, a glazbena grana prebiva u samostalnim operni i baletni ansambl, koji će, na žalost tadašnje brojne publike (u bilješkama moga oca stoji da je posjećenost opernih predstava bila na zavidnom nivou), završiti sa svojim djelovanjem već u sezoni 1953./54. godine.

Jelka Asić

DOSTUPNI PODATCI: Članovi novoformirane operne scene u Narodnom pozorištu-Népszínház, prema mojim bilješkama bili su: Umjetničko vodstvo u sastavu; *Milan Asić, Mikloš Bermel, Rudolf Németh, Bela Tikvicki, Bela Gizur, Matija Merković, Margita Vad, Janoš Buzaš*. Dirigent: *Milan Asić*. Korepetitori; *Margita Vad* i *Janoš Buzaš*. Solisti: *Jelka Asić, Marika Petz, Ana Ivanišević, Petar Kopunović, Bela Tikvicki, Rudolf Nemet, Dragutin Margetić*. Članovi zbora: (na žalost tu mogu navesti samo ona imena kojih se lično sjećam jer drugog pisanog traga nemam) *Vera Kovač, Magdalena Pejić, Inge Bermel, Jelena Davčić, Ruža Tikvicki* itd. Isto tako za članove baleta nemam podatke, kao ni za članove orkestra. Usput, ovom prili-

kom se ispričavam svima čija imena nisam spomenuo. Na žalost, ovo je sve što posjedujem u očevim rukopisima i što mi je pri pisanju bilo dostupno.

Sljedeća premijera bila je 1. veljače 1951. godine. Opet je to bila jedna opereta, ovaj puta poznata *Tijardovićeve* »Mala Floramy«. Redatelj je bio *Slavko Midžor*, koji je ujedno uradio i koreografiju, scenograf *Bela Marki*, kostimi su bili rad *Margarete Kabai* i *Josipa Siverija*. Iste godine u lipnju, točnije 19. 6. 1951. na subotičku scenu stiže i jedna od najljepših *Puccinijevih* opera »Madame Butterfly« koja je pobrala veliki uspjeh kod ovdašnje publike, tako da je bila vrlo često na repertoaru.

Početkom sljedeće kalendarske godine na red dolazi još jedna opera s temom iz puka i iz pera tada već svjetski poznatog hrvatskog skladatelja *Jakova Gotovca* »Morana«. Premijera je održana 27. veljače 1952. godine. Redatelj je bio *Nando Roje*, scenograf *Marijan Trepše*, kostime je uradio *Josip Siveri*, a sve pod dirigentskom palicom maestra *Milana Asića*.

Krajem listopada iste godine 23. 10. izvedena je premijera herojske opere *Ivana Zajca* »Nikola Šubić Zrinjski«, koja je isto tako doživjela veliki broj repriza, zbog velikog interesiranja ondašnje subotičke operne publike. Redatelj je bio *Marko Fotez*, scenograf *Andro de Negri*, koreografija se pripisuje *Radomiru Miloševiću*, a izvedbu je dirigirao *Milan Asić*.

OPERA »DUŽIJANCA«: Slijedi posljednja profesionalna sezona Subotičke opere 1953./54. koja je bila isto tako prebogata premijerama i predstavama, te gostovanjima u Osijeku i Novom Sadu. Početkom 1953. godine 5. siječnja ide premijera *Verdijeve* »Traviate«, pa *Smetanina* »Prodana nevjesta«, zatim jedna od najljepših talijanskih opera »Cavalleria rusticana« *P. Mascagnia*, pa isto tako ariozna opera *R. Leoncavalle* »Bajazzo«, a među ovim zvučnim imenima i naslovima našlo se mjesta i za jednu operu koja je pisana baš u to vrijeme, znači vrijeme postojanja i rada naše opere, a to je »Dužijanca« narodna opera iz bunjevačkog života od *J. Andrića*. Premijera je bila 29. travnja 1953. godine. Redatelj je bio *Vojmil Radaban*, a scenograf *Vladimir Marenić*, kostimograf *Stana Ceraj-Cerić* i, naravno, za dirigentskim pultom *Milan Asić*. Lično smatram »Dužijancu« svojevrsnom nagradom, krunom rada tog mladog ansambla, koji je voljom ondašnje vlasti prestao postojati i koje posljedice u glazbenom životu našega grada osjećamo i danas. ■

HRCKOVA SVEZNALICA

KAKO ZVUK IZLAZI IZ NAŠEG GRLA?

U našem grlu se nalaze glasnice pomoću kojih govorimo, vičemo, pjevamo. Te glasnice možemo usporediti sa žicom na violini ili gitari. I naše glasnice odaju zvuk kada zatrepere, a to čine kada govorimo ili pjevamo.

ZAŠTO BILJKE »JEDU« ZEMLJU?

Zemlja daje biljci sve što joj treba za ishranu, a posebice mineralne materije u obliku vodenog rastvora. Biljke dakle »ispijaju« zemlju. Sok koji one iz zemlje uzimaju kroz korijen dopire do svih dijelova biljke i tako ih hrani.

ZAŠTO SE MORA JESTI?

Kako bi automobilski motor radio, moramo sipati benzin. Kako bi žarulja svijetlila, trebamo joj dati električnu struju. Tako je i s našim tijelom. Kako bismo mogli živjeti, raditi, kretati se i biti zdravi, moramo nadoknaditi utrošenu energiju, a to možemo postići ishranom. Posebice je važno dobro jesti dok rastemo, jer se tada naše tijelo razvija.

Priradio i ilustrirao: Zoltan Sič

IZ DJEČJIH USTA

- Dvogodišnjak:
»Mama, jesi li senta (sretna)?«
- »Ja sam mačak, jer imam čimze (čizme).«, dvogodišnjak komentira svoj izgled aludirajući na bajku »Mačak u čizmama«.

- Dvogodišnjak pozorno prati majčin rad u kuhinji i komentira: »Mama peje (pere) dude (sude)!«

Zabilježila: Stanislava Stantić Prčić

P. S. Pozivamo roditelje, odgajateljice i učiteljice, ukoliko imaju zabilježene đачke bisere ili zanimljivosti iz dječjih usta, da nam ih pošalju, kako bi se našli na Hrckovim stranicama.

HRCKOVE

ZGOĐE

Crta i piše: Zoltan Sič

Ana Ivanković, III. b
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Dalibor Marijanović, II. b
OŠ »22. oktobar«, Bački Monoštor

Dejana Lebović, III. a
OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

Marko Kujundžić, II.
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

Bojana Gas, I. b
OŠ »22. oktobar«, Bački Monoštor

Ivana Vidaković, I. b
OŠ »Ivan Goran Kovačić«, Sonta

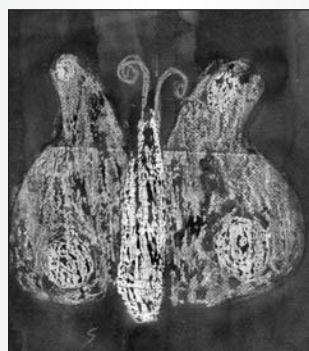
CVIJET U PJESNIKOVU VRTU

Kad bih bila cvijet,
ja bih bila Bijela Rada.
Da sam Bijela Rada,
ja bih bila tužna da me netko ubere.

Barbara Kujundžić, II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Silvester Pelhe, II.
OŠ »I. Milutinović«, Mala Bosna

Milan Probojčević, II. b
OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin

KAKVU ŠKOLU ŽELIM?

Voljela bih da se dosta toga promijeni u školi. Voljela bih da svaki razred ima svoju učionicu i da svatko može birati što želi imati u učionici. Da svatko ima svoje računalo. Da u svakoj učionici ima televizor i kazetofon. Voljela bih da ne učimo, nego da se stalno igramo. Najviše bih voljela da nas učiteljica ne ocjenjuje i ne grdi.

Kristina Harangozo, III. c,
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

I. U prazna polja upiši odgovarajuće brojeve i znakove računskih operacija:

	-	15	=	
-				+
13	+		=	15
=		=		=
7		13	=	

Zadatak pripremio: Zdenko Samaržija

II. Što dobiješ ako broj 1 dodaš broju 19 šest puta?

Odgovor: 20 – svih šest puta! Tko je rekao 25?

III. Marija ode na spavanje u 9 navečer i navije sat da joj zvoni sljedećeg dana u 10 sati. Koliko je sati Marija odspavala prije nego što ju je budilnik probudio?

Odgovor: Jedan sat! Budilnik je zvonio u 10 sati navečer!

IV. Zaokruži brojeve koji su djeljivi s brojem 3:

6, 8, 12, 18, 28, 33, 42, 48, 52, 56, 60, 63, 70, 84

Priroda u našim domovima

Kućne biljke

Piše: Dražen Prčić

Vjerojatno ili gotovo sigurno svatko od nas ima neku biljku u svome domu o kojoj se brine netko od ukućana, najčešće ženskog roda. Ukrasno, plemenito cvijeće s prestižnim podrijetlom ili posve obične biljke zauzimaju prostore naših balkona, soba ili kuhinja i svojom ljepotom ukrašavaju životni prostor oko nas. A tim prelijepim izdancima prirode potrebno je samo malo njege i pažnje...

KAKO ODABRATI PRAVU KUĆNU BILJKU: Prilikom kupnje, ukoliko sami investirate u željenu »biljčicu« (dar je, već sam po sebi, nešto drugo) potrebno je pomno obratiti pozornost na nekoliko, veoma važnih, stvari u odabiru. Prije svega cvijeće koje uzimate mora biti zdravo, u što ćete se najbolje uvjeriti brzim pregledom na mjestu kupovine (cvjećarnica, tržni centar). U ovisnosti od vrste biljke, ukoliko ste se barem malo informirali o nečemu za što ćete izdvojiti novac (plemenito bilje dostiže paprene cijene), najprije morate biti sigurni da se ona i do trenutka vaše kupnje nalazila u idealnim uvjetima za njen život i razvoj. Ukoliko nije, odmah će se vidjeti po njenim listovima koji bi trebali biti gipki i zdrave boje bez mrlja na svojoj površini. Također, tijelo (stablo) biljke mora biti čvrsto, a nje-

zini listovi uzdignuti (osim, naravno, kod nekih specifičnih vrsta). Prilikom kraćeg pregleda na licu mjesta kupovine, obavezno provjerite nove izdanke, kao i donju stranu listova, ukoliko naiđete na tragove štetočina (insekti), potencijalni izbor kupovine je ozbiljno napadnut i bolje vam je da potražite drugo mjesto ili drugu biljku.

Također, ukoliko poznajete osobine željene biljke, uvjerite se analizom prostora u kojem boravi, da nije izložena štetnim utjecajima koji bi joj u budućnosti mogli štetiti. Na primjer, da se ne nalazi pokraj ulazno-izlaznih vrata trgovine (mnogim biljkama ozbiljno smeta propuh), provjerite posudu (crijep) u kojoj se nalazi (ukoliko je suha ili pretjerano vlažna, cvijeće nije adekvatno njegovano), analizirajte zemlju u kojoj se biljka nalazi (mora biti vlažna na dodir).

u kojoj se biljka nalazi (mora biti vlažna na dodir).

Ukoliko ste uspješno obavili barem neku od ovih pripremnih radnji i uvjerali se u »ispravnost« željenog zelenog »subjekta« kućne ljepote obavezno obratite pozornost prilikom transporta vaše nove biljne ljubimice. Nikako cvijeće nemojte stavljati u prtljag automobila, u kojemu je mračno i bez dovoljne količine zraka, u cilju pravovaljane zaštite najbolje ih je dobro zamotati u papir, da ih ne bi »uhvatio« propuh prilikom selidbe u novi dom. Jer promjena mjesta veliki je stres za biljku!

KUĆNA NJEGA: Vašeg novog zelenog ljubimca prvo trebate odložiti na sjenovito mjesto u stanu ili kući, da bi se biljka par dana mogla nesmetano aklimatizirati na novu sredinu, ali i »povratila« od stresa selidbe. Poslije isteka »karantene« shodno uputstvima, koje ste dobili od prodavača ili ste se sami informirali putem specijaliziranih časopisa ili knjiga,

Svjetlost

Uzavisnosti od vrste nekim biljkama je potrebna jača ili slabija dnevna doza svjetlosti. No niti jednoj kućnoj biljci ne prija izravna sunčeva svjetlost. Upoznajte se s potrebama vaše biljke i pravilno joj je dozirajte.

možete započeti potrebnu njegu.

Ovisno o vrsti biljke i njenim potrebama, pravilno dozirajte zalijevanje i prihranu. Nježnijim vrstama trebat će, jamačno, opsežnija i pažljivija »ruka«, dok jače i opstojnije vrste iziskuju vrlo malo truda. Primjera radi, zalijevajte manje ukoliko je vanjska temperatura niža, vlažnost zraka visoka, posuda za cvijeće od plastike, a zalijevajte više prilikom povišene temperature i niske vlažnosti zraka, posuda od gline (crijep).

Obratite pozornost i na veličinu biljke i saksije u kojoj se nalazi, ukoliko je ona veća od posude, onda je treba i više zalijevati. Još jedan detalj je iznimno važan kod zalijevanja. Dosljednost. Biljka koja traži više vode mora je i dobiti, odnosno kojoj je potrebno manje zalijevanja ne smije biti »naopljena«. Uza sve to, zemlja u kojoj se cvijeće nalazi najbolji je indikator općeg »vodenog« stanja. Mora biti vlažna na dodir, no ako joj je površina suha, gurnite prst malo dublje i uvjerite se do koje je dubine »suša«.

Također važan faktor uzgoja i njege vaše biljke je njezina dodatna prihrana koje se obavlja putem tečnih ili hranjiva u prahu ili u tabletama. Svi ovi kemijski dodaci sadrže potrebne materije za zdravi život vaše »ljubimice« i uz pomoć njih biljka će se bolje razvijati i boriti protiv brojnih štetočina koje je mogu napasti u okruženju vašeg doma.

L i e t n i s p e k t a r

Cro cop oblači nogometnu majicu

Najbolji hrvatski borac i saborski zastupnik *Mirko Cro cop Filipović* mogao bi uskoro zaigrati u momčadi Cibalie iz Vinkovaca. Ne, nije u pitanju kraj bori- lačke karijere ovog vrsnog borca koji bi se ponovno mogao boriti za naslov svjetskog prvaka u ultimate fightu, već njegov po- kušaj da pomogne bivšem slavonskom no- gometnom prvoligašu. Kako mu tjelesna sprema nikad nije bila problem, a voli zai- grati nogomet, marketinški gledano ovaj potez bi mnogo značio za osiromašeni klub koji će se ove godine bori- ti za povratak u društvo najboljih. Slike »Cro copa« u nogometnoj ma- jici na zelenom terenu umjesto ringa, garantirano bi privukle i moćne japanske sponzore.

Otvorene 55. Dubrovačke ljetne igre

Uz nazočnost najviših državnih dužno- snika, predsjednika *Stjepana Mesića* i premijera *Ive Sanadera*, te brojnih uzvani- ca iz visokih društvenih krugo- va, prošloga tjed- na su u Dubrov- niku otvorene 55. po redu ljetne igre. Prema broju izvođača koji su prijavljeni, na igrama će ove godine nastupiti njih više od ti- suću iz dvadesetak zemalja svijeta.

Relja Bašić UNESCO-ov Umjetnik za mir

Popularni glumac *Relja Bašić* dobio je visoko priznanje za svoj dugogo- dišnji umjetnički rad. Imenovan je UNESCO-vim Umjetnikom za mir, a ovo priznanje bit će mu službeno uručeno na jesen u Parizu. Relja Bašić je jedan od rijetkih hrvatskih glumaca koji je pored karijere na materinskom jeziku, uspješno igrao uloge na engleskom u brojnim stranim produkcijama.

Humanitarni Tony i prijatelji

Velikim humanitar- nim koncertom *Tonyja Cetinskog* i pri- jatelja »Najbolje od nas«, čiji je prihod išao u korist obitelji s osme- ro i više djece, otvoren je 15. ATP turnir Umag 2004. Na central- nom stadionu kompleksa »Stella Maris« na velikoj pozornici, u pratnji Simfonijskog or- kestra HRT-a i pratećeg banda »Živa legen- da« najpopularniji istarski pjevač (rođen u Rovinju) izvodio je svoje stare i nove hito- ve. Uz njega na ovom nezaboravnom spek- taklu nastupili su: *Nina Badrić*, *Giulliano*, *Nenad Bach*, zbor OŠ »Marija i Lina« i kao specijalni gost makedonski pjevač *Toše Proeski*. Od prikupljenih sredstava naba- vljena su osobna računala za 400 hrvatskih obitelji, dok su akciju podupreli »Hewlett- Packard«, »Vodatel« i »Nucleon« koji će u bliskoj budućnosti osigurati više od 1.200 računala i internet priključaka.

Santana slavio 57. rođendan u Zagrebu

gov 21-godišnji sin. Sretan rođendan

Glasoviti latinoamerički gitarist *Carlos Santana* proslavio je svoj 57. rođen- dan u Zagrebu prilikom svog nastupa 20. srpnja u Domu sportova. Na njegovom trećem nastupu glavnom gra- du Hrvatske, majstora gitare pratit će »Salvador Santana Band« koji je osnovao nje-

Novi izbornik hrvatske nogometne reprezentacije

Cico Kranjčar na čelu A selekcije

Piše: Dražen Prčić

Poslije ne baš slavne portugalske epizode, u kojoj nije izborna niti jedna pobjeda (dva neodlučena i jedan izgubljen susret), i drugi krug ostao je samo pusti san (Francuska, Engleska), izborniku Bariću je istekao ugovor i hrvatska nogometna reprezentacija je ostala bez kormilara. Posljednja tri tjedna, nakon što je postalo izvjesno da je Otto prošlost, čelnici HNS-a dali su se u potragu za čovjekom koji bi odveo Hrvatsku na SP u Njemačkoj 2006. godine. U utorak 13. srpnja, odluka je pala. Novi izbornik je *Zlatko Cico Kranjčar*.

Zlatko Kranjčar

Izbornici nogometaši

Za razliku od nekoliko svojih prethodnika na mjestu izbornika Hrvatske (*Barić, Jozić, Blažević*), Zlatko Cico Kranjčar je bio veliki nogometaš i majstor ove igre. Igrajući kao napadač, vjerujemo da će i igru reprezentacije postaviti u istom smjeru, za razliku od Barićeve i Jozićeve bitno defanzivnije orijentacije. ■

IGRAČKA KARIJERA: Rođen u Zagrebu 1956. godine, oženjen suprugom *Elvirom*, otac sina *Nike* i kćeri *Lane*, Kranjčar je još od malena pokazivao zavidan talent i nogometno umijeće. Više krljke no korpulentne građe posve je zaslužen dobio nadimak Cico, koji mu je ostao i danas prepoznatljivim imenom po kojemu ga svatko u nogometnom svijetu zna. Već na početku karijere postao je jednim od najmlađih kapetana u povijesti Dinama (njegov sin Niko je najmlađi), ali je najveći doprinos svoje igračke karijere u domaćim natjecanjima dao 1982. godine, kada je svojim odličnim igrama i 12 postignutih golova značajno doprinio osvajanju Dinamove titule prvaka poslije duge 24 godine čekanja. Poslije je prešao u redove bečkog Rapida, u kojemu je uspješno igrao sljedećih nekoliko sezona, da bi 1985. godine, igrajući u tandemu s najboljim austrijskim strijelcem *Hansom Kranklom* (tandem Kra-Kra) odveo Bečlije u finale Kupa kupova (pobjeda Evertona). Na prvoj zvaničnoj utakmici Hrvatske protiv selekcije SAD, 1990. godine nosio je kapetansku traku. Protiv Rumunjske je odigrao još jedan reprezentativni susret.

TRENERSKA KARIJERA: Ubrzo nakon što je prestao aktivno igrati nogomet, Cico Kranjčar je nastavio profesionalnu karijeru na trenerskoj klupi. »Pekući« zanat do vrhunca svoje druge karijere i mjesta hrvatskog izbornika, radio je u mnogim hrvatskim klubovima: Segesta, Rijeka, Slaven Belupo, Samobor, Marsonia, Zagreb (s kojim je prvak i jedini strateg kojemu je uspjelo preoteti naslov od favoriziranog Dinama i Hajduka). Krunu dosadašnje trenerske karijere dosegao je osvajanjem duple krune s momčadi zagrebačkog Dinama i ulaskom u ligu Šampiona 1998. godine. Tijekom proteklog Europskog prvenstva u Portugalu bio je stručni komentator HRT-a. Na čelu hrvatske nogometne A selekcije u radu će mu pomagati kao trener *Martin Novoselac*, bivši izbornik mlade reprezentacije.

AMBICIJE: Dolaskom na mjesto izbornika reprezentacije od Cice Kranjčara se očekuje samo jedno. Uspješan hod kroz tešku kvalifikacijsku skupinu (glavni konkurenti: Bugarska i Švedska) i plasman na SP u Njemačkoj 2006. godine. Čiro je odveo »Vatrene« na Euro 96 u Engleskoj i SP u Francuskoj 98, Jozić se kvalificirao za SP u Japanu i Koreji 2002, a Barić je osigurao nastup na EP u Portugalu 2004. godine. Iskreno se nadamo da Zlatko Cico Kranjčar neće prekinuti ovaj niz učestvovanja Hrvatske reprezentacije na velikim nogometnim natjecanjima i da će pod njegovim vodstvom novi »Vatreni«, jer u izbor za najbolju jedanaesticu ulazi gotovo kompletna mlada reprezentacija, Hrvatska reprezentacija uspjati dosegnuti dosad nedostižne visine iz generacije *Bo-bana, Šukera, Bokšića, Prosinečkog, Jarnija*. ■

Otac i sin Kranjčar

Cicinom sinu Niki predviđaju sjajniju nogometnu karijeru od očeve, ali će se on, izborom Kranjčara seniora za izbornika, naći u mnogo težoj poziciji glede potencijalnog mjesta u najboljoj selekciji. Posljednji primjer oca trenera i sina nogometaša imala je Italija, čije su boje branili izbornik i sin Maldini. ■

Na nedavno završenom Svjetskom nogometnom kupu u Švedskoj

Bačkini dječaci 9. u svijetu

»Tijekom prošle godine od ukupno odigranih 12 turnira, osvojili smo 8, i zahvaljujući tim uspjesima dobili smo poziv za Svjetski kup u Švedskoj«, kaže Dinko Kuntić, najmlađi Bačkin sudionik ovog natjecanja

Pioniri Nogometnog kluba Bačka iz Subotice, dječaci do 11 godina, osvojili su na Svjetskom nogometnom prvenstvu u svojoj kategoriji 9. mjesto, i na taj način postigli vjerojatno najveći uspjeh u povijesti ovoga kluba. Svjetski kup, pod nazivom Gothia cup, održan je u švedskom gradu Göteborgu, od 11. do 17. srpnja ove godine. Na turniru je sudjelovalo 120 momčadi iz 75 zemalja.

Svjetski kup osvojio je NK Asiriska iz Švedske, nakon što je u finalnoj utakmici pobijedio mađarski Szólnok rezultatom 2:0.

POBIJEDILI I DOMAĆINA: »Na početku prvenstva nastupili smo u skupini s jednim klubom iz SAD i s dva iz Švedske«, kaže za Hrvatsku riječ Kristijan Čorba, jedan od najboljih igrača Bačke u svojoj generaciji. »U te tri utakmice osvojili smo 7 bodova. Pobijedili smo jednu švedsku ekipu i Amerikance, a s drugom švedskom momčadi igrali smo neriješeno. U prvoj utakmici doigravanja pobijedili smo NK Makati s Filipina rezultatom 7:3, a onda smo za protivnika dobili domaćina – NK Göteborg. Igrali smo dobro, bili bolji, ali nas nije htio gol, tako da je utakmica u regularnom tijeku završena 1:1. No, poslije jedanaesteraca ipak smo prošli, na kraju je bilo 4:1 za Bačku.«

Nakon te utakmice, pioniri Bačke igrali su s još jednim švedskim klubom – NK Bromopojkan II.

»Vodili smo 1:0 sve do pet minuta pred kraj prvog poluvremena, a onda su

Kristijan Čorba i Dinko Kuntić

Švedani izjednačili«, kaže Kristijan Čorba, koji nogomet trenira već četiri godine, od svoje sedme godine. »U drugom poluvremenu imali smo tri stopostotne prigode, ali nismo niti jednu iskoristili i uslijedila je kazna. Izgubili smo 5:2. Zahvaljujući dobru broj gol razlici, u konačnici plasmana osvojili smo 9. mjesto u svijetu.«

POMOĆ SUBOTICE: O tome kako su mladi nogometaši Bačke stigli do

Svjetskog kupa, priča nam Dinko Kuntić, najmlađi Bačkin sudionik ovog velikog natjecanja.

»Tijekom prošle godine od ukupno odigranih 12 turnira, osvojili smo 8, i zahvaljujući tim uspjesima dobili smo poziv za Svjetski kup u Švedskoj«, kaže Dinko Kuntić. »Iz Vojvodine je u Göteborgu, osim nas, bio i NK Vrbas, a iz Srbije NK Bežanija iz Beograda, no obje momčadi is pale su još na početku natjecanja. U Göteborgu smo bili smješteni po školama, spavali smo na dušecima i odlično smo se osjećali.«

I Kristijan Čorba i Dinko Kuntić u momčadi igraju u napadu, na poziciji špi-ce.

Trener ove sjajne generacije Bačke je Ilija Dobrić, čovjek koji je desetak godina igrao nogomet upravo u Švedskoj, a koji od nedavno vodi ovu mladu momčad.

Bačkinu ekspediciju pomogla je Skupština općine Subotica, koja je platila putovanje autobusom do Göteborga i nazad, a ostale troškove – kotizaciju, smještaj i drugo – snosili su roditelji. Subotički gradonačelnik Géza Kucsera je i ispratio Bačkin podmladak na put, a za njih je jučer, u četvrtak, priredio i prijam.

Nogometni klub Bačka odavno nije imao ovako talentirane pojedince, niti uspješan kolektiv, u kojem je, samo u generaciji do 11 godina, čak šestoro na širem spisku reprezentativaca Srbije i Crne Gore. Svi ti dječaci su dobri đaci, a od društvene brige za njihov sportski razvoj, kao i od odnosa zajednice prema Bačkoj, ovisit će njihova daljnja budućnost.

N. V.

11-17 JULY 2004
GOTHENBURG SWEDEN

Nade NK Bačka

Priča o Hrvatima (6.)

Prve hrvatske kneževine

Toma, splitski arhidakon iz 13. stoljeća, piše: »Hrvati, nazvali su se Kureti ili Koribanti (to jest) oni koji trče i (koji su) nestalni jer su, lutajući po brdima i šumama, provodili surov život. Poprimivši, dakle, od oporosti domovine čud, veselili su se poput zvijeri oporostima oružja, provalama, pljačkama... Pomiješali su se, dakle, ti narodi i postali su jedan rod, slični po životu i običajima, jednog govora. Počeli su, pak, imati vlastite knezove. Iako su bili opaki i divlji, ipak su bili kršćani, ali neotesani...«

Piše: Zdenko Samaržija

Na novonaseljenom području Hrvati su stvorili više kneževina koje su se u početku nazivale sklavinijama. Sjeverno od Save pa do obala Balatona nalazila se Posavska Hrvatska sa središtem u Sisku. Bila je vazalna franačka kneževina kojom je vladao domaći knez. Područje između Cetine i Neretve kao i otoke Brač, Hvar, Vis, Korčulu, Lastovo i Mljet nazivalo se Paganijom ili Neretvanskom kneževinom.

Primorska Hrvatska, središnja hrvatska kneževina nastala i u političkom i u vjerskom smislu na razmeđu Istoka i Zapada, obuhvatila je predjele od rijeke Cetine na jugu do rijeke Raše u Istri na sjeverozapadu. Potkraj 8. ili najkasnije u prvom desetljeću 9. stoljeća područjem Primorske Hrvatske zavladaše su Franci, koji nisu dirali unutarnju strukturu hrvatske kneževine. Na izoliranom planinskom području oko rijeke Bosne formirana je jezgra srednjovjekovne bosanske države.

USPON HRVATSKE U DOBA KNEZA TRPIMIRA: Kako se bližila sredina 9. stoljeća, tako je pritisak Franaka na hrvatske kneževine slabio. Nedugo nakon što su sinovi Ludovika Pobožnoga podijelili Franačku (u Verdunu 843. godine), Primorskom Hrvatskom zavladao je *Trpimir* (845. -864.), koji je nastojao Hrvatsku osloboditi franačkoga suvereniteta. Slabljenje franačke moći tomu je pogodovalo i Trpimir je, iako je priznavao franački suverenitet, vladao kao samostalan vladar. Ratovao je protiv Bizanta i Bugara, a u jednoj se ispravi iz 852. godine naziva »milošću Božjom knez Hrvata«.

U Trpimirovo su doba u Hrvatsku stigli benediktinci, kojima on za samostan preu-

Cjeloviti tekst s Višeslavove krstionice

Ovo vrelo (HEC FONS) naime prima nemoćnike da ih vrati prosvjetljene. Ovdje se oni raskajani čiste od nedjela svojih što ih navukoše od prvog roditelja, da budu učinjeni štovateljima Krista zdravo ispovijedajući Trojstvo vjekovječno.

Ovo je djelo Ivan Prezbitar za vrijeme Višeslava za kneza izvršno izradio sa svom odanošću, u čast svetoga Ivana Krstitelja, da zagovara njega i njegove štitenike. ■

ređuje starokršćansku crkvu u Rižinicama, selu između Splita i Solina. Iz Rižinica je sačuvan kameni ulomak pregrade oltara s uklesanim Trpimirovim imenom. Izdao je i nekoliko povelja u kojima je Crkvi potvrdio darove svojih prethodnika. O stvarnoj snazi Trpimirove Hrvatske svjedoči i osnutak hrvatske ninske biskupije. Zbog svega rečenog, Trpimira smatramo jednim od najvažnijih hrvatskih srednjovjekovnih vladara, koji je između ostalog i začetnik vladarske dinastije Trpimirovića.

Nastavit će se

0 Višeslavu

Tko je bio Višeslav, čija se krstionica ubraja u najvažnije spomenike hrvatskog srednjovjekovlja, ne možemo sa sigurnošću reći. Historiografija ga smatra knezom koji je vladao u 9. stoljeću, no analiza slova i drugih elemenata na krstionici upućuju na 11. stoljeće. ■

Znaš li:

Čim je čuo da je umro Karlo Veliki, knez Posavske Hrvatske, Ljudevit pobunio se protiv Franačke prvi poznati knez Primorske Hrvatske bio je Bor-na.

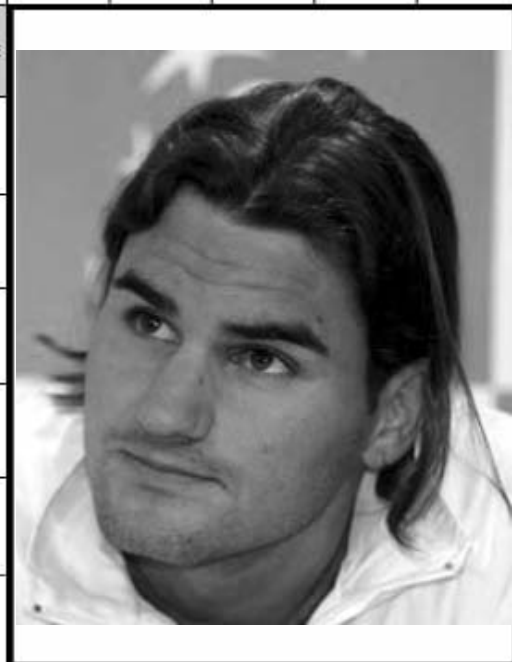
Bornu je naslijedio Vladislav (821. -835.), koji je ratovao protiv Mlečana Vladislavov nasljednik Mislav (835. -845.) stolovao je u Klisu, a u Putalju je podigao crkvicu svetoga Jurja.

Trpimirovo ime i ime njegova sina Petra upisano je na margini Evanđelja po Marku (tzv. Čedadskog evanđelistara), o kojem kruži legenda da ga je napisao sam evanđelist Marko ostatke Trpimirova dvora u Rižinicama, u neposrednoj blizini Klisa, pronašao je hrvatski arheolog don Frane Bulić. ■

MLADA RUSKA TENISAČICA (SL. 1) SENZACIONALNA POBJEDNICA WIMBLEDONA	GLUMAC VIDOV	GOVORITI NEKOM "TI"	KLASA SPORT- SKIH JEDRILICA	MONF- GAŠKA PRINCEZA	VELIKA RIJEKA U AZIJI	KFMIJSKI ELEMENT (ZNAK Xe)	HRVATSKI POLITO- LOG ZVONIMIR
MOTOR- KOTAC							
SAVETI, SPORA- ZUMI							
ONAJ KOJI JE POSTI- GAO NAJ- BOLJI REZULTAT UOPĆE							
PJEŠČANA MORSKA OBALA					"NOBELI"		
"JOD"	ENGLESKA MARKA AUTOMO- BILA						
NOVČICI U STAROM RIMU	NAJBЛИЖА RODAKINJA			ELEKTR. NABIJENE ČESTICE "ARRIVAL"			
25. I 9. SLOVO POBJEDNIK WIMBLE- DONA (SLIKA 2)		STARI SLAVEN PLIVAČICA BANOVIĆ				SLOVO S CRTICOM NAJVEĆI KONTINENT	
SASTAVIO: IVICA ŠUBAT	URED	"KISIK"	LUKA BEBIĆ	POLEMIKA DEBATA UZDRŽA- VANJE OD JELA			OPĆINSKO PODRUČJE U BARANJI
ULIČNI PRODAVAČ NOVINA						OTRAGA, POZADI ALEKSAN- DAR OD MILJA	
"AUSTRIJA"		AMERIČKI GLUMAC HUMPHREY				SOKRATOV TUŽITELJ "AMPER- SAT"	
"NEPTUNIJ"		VJERNA ŽIVOTINJA	RAZDVA- JANJE GOLMAN PLETIKOSA				
KUBANSKI LIDER, FIDEL					GL. JUNAK ISTOC- NJACKE POUČNE PRICE GLE, EVO		
ŽITELJ ESTONIJE (KRAĆE)				"FEDERAT. OF VETERI- NARIANS EUROPE"			GLADIŠTE
"LITRA"		RUMUNJ. ŽEN. IME ZAOSTA- TAK U PLAĆANJU (LAT.)					
MAĐARSKI PREMIJER GONCZ				"OSIJEK"			
AMERIČKI GLUMAC, KEANU				VODITE- LJICA DOLEŽAL			
RIMSKI: 99			MORSKE RIBE, KOMARČE DANIJEL PRANJIĆ		"FOSFOR"		
BROD NA JEDNA					UTORAK ILI PETAK		
ČOVJEK KOJI SE NATJEČE ZA NEKO MJESTO							

PETAK 23.7.2004.

HRT 1

- 07.00 – Vijesti
 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Čarolija, serija
 10.00 – Vijesti
 10.05 – Opet iznova, serija
 10.50 – Crtani film
 11.00 – Sahara, dokumentarna serija
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.35 – Istinska ljubav, serija
 13.25 – Velo misto, dramska serija
 14.50 – Globalno sijelo
 15.15 – Joškova tri stoljeća, dokumentarna emisija
 15.45 – Vijesti
 15.55 – Oprah Show
 16.40 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 17.15 – Istinska ljubav, serija
 18.00 – Berlin – serija za mlade
 18.30 – Hrvatska danas
 18.55 – Prijatelji, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Zlatni vrč, dramska serija
 20.50 – Coca-Cola Music Stars, reality show
 21.35 – Međunarodna smotra folklor
 23.00 – Outside the Rules, serija
 00.55 – Moj sin Johnny, film
 02.25 – Milosrdem do bogatstva, film
 03.50 – Blago kralja Solomona, film
 05.30 – Lijepi Joe, film
 07.05 – Oprah Show

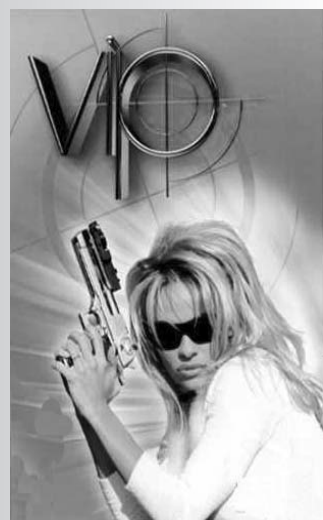
HRT 2

- 07.00 – TV vodič
 08.35 – Nestali svijet, serija
 09.00 – Alf, serija
 09.25 – Pleme, serija za mlade
 10.15 – Cure u trendu, serija za mlade
 11.00 – TV vodič
 11.05 – Dječak koji je razgovarao s jazavcima, film
 12.35 – Glazbena TV
 13.10 – Blago kralja Solomona, film
 14.50 – Ana Frank, mini-serija

- 16.30 – TV kalendar
 16.40 – Vijesti za gluhe
 16.45 – Deep Space, serija
 17.30 – Povijest OI: Montreal
 18.30 – Umag: ATP
 20.35 – Lijepi Joe, film
 22.15 – 100 najšokantnijih trenutaka rock'n'rolla
 23.10 – Stažist, humoristična serija
 23.35 – 24, serija
 00.20 – Državnik novog kova, humoristična serija
 00.45 – Hitna služba, serija

- 07.00 The Best of Nova TV
 08.00 NOVA KIDS TV
 Harvey Toons
 Memory
 Križić-Kružić
 Supercure
 Harvey Toons
 10.30 Memory
 Križić-Kružić
 11.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 11.50 Moja voljena, serija
 13.15 Nevolje u raju, igrani film
 15.05 Pustolovine Sidney Fox, serija
 16.00 Policajci s plaže, serija
 17.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 18.00 Moja voljena, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV
 19.30 Supercure, crtana serija
 20.00 V. I. P., serija
 21.00 10 razloga zašto te mrzim, igrani film
 22.55 Otok izazova, serija
 23.45 V. I. P., serija

- 00.40 10 razloga zašto te mrzim, igrani film
 02.30 Glazba

SUBOTA 24.7.2004.

HRT 1

- 07.55 – Vijesti
 08.00 – Yellow Rolls-Royce, film
 10.00 – Vijesti
 10.05 – Opet iznova, serija
 10.50 – Crtani film
 11.00 – Sahara, dokumentarna serija
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Duhovni izazovi
 12.45 – Prizma, multinacionalni magazin
 13.45 – TV izložba
 14.00 – Vijesti
 14.15 – Vikendom zajedno: Pula
 14.55 – TV raspored
 15.00 – Zlatni vrč, dramska serija
 15.40 – National Geographic: Smrtonosni susreti
 16.35 – Vijesti
 16.50 – Novi početak, film
 19.10 – Crtani film
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Prženi krumpirići, film
 21.40 – Vijesti
 22.00 – Potkupljivač, američki film
 23.45 – One Eyed King, film

- 01.40 – Šaka, američki film
 03.20 – Yellow Rolls-Royce, film
 05.20 – Peau neuve, francuski film
 06.55 – Vikendom zajedno

HRT 2

- 07.00 – TV vodič
 08.20 – TV raspored
 08.25 – Nestali svijet, crtana serija
 08.50 – Alf, humoristična serija
 09.15 – Pleme 1., serija za mlade
 10.05 – Cure u trendu, serija za mlade
 10.50 – TV vodič
 10.55 – Glazbena TV – TOP 10
 11.35 – Mimo pravila: U praznini, mini-serija
 13.20 – Kućni ljubimci
 13.55 – Kvalifikacijski trening Formule

- 14.50 – Popuna
 15.05 – Coca-Cola Music Stars, reality show
 15.50 – TV raspored
 15.55 – Sportski program
 17.05 – Ususret Ateni – Povijest OI: Moskva
 17.50 – Ususret Ateni – Olimpijske priče: Eamon Coghlan
 18.00 – Umag: ATP, prijenos
 20.30 – Večeras...
 20.35 – Simpsoni., humoristična serija
 21.00 – Festival klapa – Omiš 2004., prijenos finalne večeri
 22.45 – Na granici mogućega 5., serija
 23.30 – Sport danas
 23.50 – Diskretni šarm Arene, kronika 51. Pula film festivala
 00.20 – Stažist, humoristična serija
 00.45 – 24, serija
 01.30 – Državnik novog kova., humoristična serija
 01.55 – Hitna služba, serija
 02.40 – Pregled programa za ne djelu
 07.55 – Vijesti
 08.00 – Yellow Rolls-Royce, film
 10.00 – Vijesti
 10.05 – Opet iznova, serija
 10.50 – Crtani film
 11.00 – Sahara, dokumentarna serija

- 07.00 The Best of Nova TV
 07.35 TV prodaja
 08.00 NOVA KIDS TV
 Pobjednički tim
 Iron Man
 Pokemoni
 Memory
 Križić-Kružić
 10.30 Smallville, serija
 11.20 Final Fight
 12.20 Futurama, serija
 12.50 Oliver's Twist, kulinarski show
 13.20 Kralj Queensa, serija
 13.50 Inside Grand Prix F 1
 14.20 SP u rallyu – Argentina
 15.20 10 razloga zašto te mrzim, igrani film
 17.05 V. I. P., serija
 18.00 Smallville, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV
 19.30 Scooby doo, crtana serija
 20.00 Žene nogometaša, serija
 21.00 Vrisak 2, igrani film
 23.20 Opstanak, serija
 00.10 Žene nogometaša, serija
 01.05 Vrisak 2, igrani film
 03.10 Opstanak, serija
 04.10 Glazba

NEDJELJA 25. 7. 2004.

HRT 1

07.55 – TV raspored
08.00 – Vijesti
08.05 – Amerika – život prirode
08.35 – Crtani film
08.40 – Pipi Duga Čarapa animirani film
09.55 – TV raspored
10.00 – Vijesti
10.05 – Opet iznova., serija
10.50 – Crtani film
11.05 – Sahara, dokumentarna serija

12.00 – Podnevni dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.25 – TV raspored
12.35 – Plodovi zemlje
13.25 – Mir i dobro
14.00 – City Folk: Oslo
14.30 – Vikendom zajedno: Osijek
15.05 – Vijesti
15.10 – TV raspored
15.15 – Treći kamenčić od Sunca., humoristična serija
15.40 – Prirodni svijet: Merkati – složna zajednica
16.35 – Inspektor Rex., serija
17.25 – When You Remember Me, američki film
19.00 – Cocco Bill, crtana serija
19.30 – Dnevnik
20.05 – Trikvartača, zabavni program
21.05 – Pakleni toranj, američki film
23.50 – Vijesti
00.10 – Daleko od mahnitog mnoštva, britanski film
02.50 – When You Remember Me, američki film
04.25 – Prirodni svijet: Merkati – složna zajednica
05.15 – Iz riznica hrvatskih muzeja
05.25 – Vikendom zajedno

HRT 2

07.00 – TV vodič
09.45 – Alf, humoristična serija

10.10 – Nestali svijet, crtana serija
10.35 – TV kalendar
10.45 – Biblija
11.00 – Zagvoz: Sveta misa, prijenos
12.05 – Slučaj prkosne kćeri, film
13.40 – Hockenheim: Formula 1
15.55 – ATP magazin
16.20 – Povratak u Atenu
16.50 – Ususret Ateni – Povijest
Ol: Moskva
17.35 – Ususret Ateni – Olimpijske priče: Ana Fidelia

17.45 – TV sjećanja – nagradna rubrika
17.55 – Zadar – Dinamo, prijenos
20.00 – Umag: ATP, prijenos finala
22.35 – Buđenje mrtvih 2., serija
00.05 – Sport danas
00.15 – Vrijeme je za jazz
01.15 – Deep Space 9, serija
02.00 – Deep Space 9, serija
02.45 – Deep Space 9, serija
03.30 – Deep Space 9, serija
04.15 – Deep Space 9, serija

nova

07.00 The Best Of Nova TV
08.00 NOVA KIDS TV
Pobjednički tim
Vitezovi Mon Colle
Supercure
Pobjednički tim
Memory
Križić-Kružić
Vitezovi Mon Colle
11.00 Pustolovine Sidney Fox, serija
12.00 Futurama, serija
12.30 Hrv. goli kuhar, kulinarski show
13.05 Pipi protiv gusara, igrani film
14.50 Top speed, emisija o automobilima
15.40 Opstanak, serija
16.30 Žene nogometaša, serija
17.30 Lovac na krokodile, dok. film
18.20 Oliver's Twist, kulinarski show
19.00 24 sata na NovojTV
19.30 Scooby doo, crtana serija
20.00 Plimni val: u klopci, igrani film
21.45 Red Carpet, zabavna emisija
23.05 Lovac na krokodile, dok. film
23.50 Plimni val: U klopci, igrani film
01.30 Red Carpet, zabavna serija

PONEDJELJAK 26. 7. 2004.

HRT 1

07.00 – Vijesti
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
09.05 – Inspektor Rex, serija
10.00 – Vijesti
10.05 – Opet iznova, serija
10.50 – Crtani film
11.00 – Oblik života: Spužve
11.55 – Burzovno izvješće
12.00 – Podnevni dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.25 – TV raspored
12.35 – Istinska ljubav, serija
13.25 – Velo misto, dramska serija
14.40 – Globalno sijelo
15.10 – Zadarska Kalelarga, dokumentarna emisija
15.45 – Vijesti
15.55 – Oprah Show
16.40 – Alpe-Dunav-Jadran
17.15 – Istinska ljubav, serija
18.00 – Berlin, Berlin – serija
18.30 – Hrvatska danas
18.55 – Prijatelji, humoristična serija
19.30 – Dnevnik
20.05 – Čarolija, serija
21.05 – Idemo na Zapad
21.40 – Burzovno izvješće
22.10 – Gremlini, film
00.00 – Vijesti
00.05 – Mečava, film
01.30 – Mladi Maverick, film
03.00 – Idemo na Zapad
03.35 – Oblik života: Počeci; Spužve
04.30 – Oprah Show
05.15 – Alpe-Dunav-Jadran
05.45 – Iz riznica hrvatskih muzeja

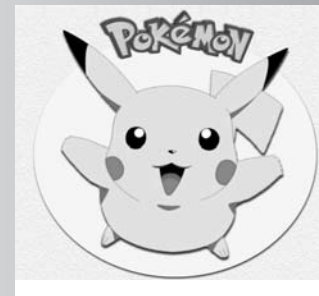
HRT 2

07.00 – TV vodič
09.00 – Nestali svijet, crtana serija
09.25 – Alf, humoristična serija
09.50 – Pleme, serija za mlade
10.40 – Cure u trendu, serija za mlade
11.25 – Začarana Emma - Upomoć, ja sam dečko – film
12.55 – TV vodič
13.00 – Glazbena TV
13.35 – Mladi Mawerick, američki film
15.05 – TV vodič
15.45 – Antonia., mini-serija
17.20 – TV vodič
17.35 – TV kalendar
17.45 – Vijesti za gluhe
17.50 – Deep Space, serija
18.40 – Ususret Ateni – Povijest

Ol: Moskva
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Iza ograde, dokumentarni film
20.50 – Slobodna zona: San Sebastian – klub gastronomi, kratki dokumentarni film
21.05 – Ekipa za očevid: Miami, serija
21.55 – Slava, humoristična serija
22.25 – Svi gradonačelnikovi ljudi, humoristična serija
22.45 – Coca-Cola Music Stars, reality show
23.00 – Stažist, humoristična serija
23.25 – 24, serija
00.10 – Državnik novog kova., humoristična serija
00.35 – Hitna služba, serija
01.20 – Pregled programa za utorak

nova

07.00 The Best of Nova TV
07.35 TV prodaja
08.00 NOVA KIDS TV
Harvey Toons
Memory
Križić-Kružić
Supercure
Scooby doo
Harvey Toons
10.30 Memory
10.45 Križić-Kružić
10.55 Između ljubavi i mržnje, serija
11.45 Moja voljena, serija
12.55 World Stunt Awards
14.35 Red Carpet, zabavna emisija
15.45 Policajci s plaže, serija
17.00 Između ljubavi i mržnje, serija
18.00 Moja voljena, serija
19.00 24 sata na Novoj TV
19.30 Pokémoni, crtana serija

20.00 Takav je život, serija
21.00 Moćni par, igrani film
23.00 Otok izazova, serija
23.50 Takav je život, serija
00.45 Moćni par, igrani film
02.30 TV prodaja
02.40 Glazba

UTORAK 27. 7. 2004.

HRT 1

06.55 – TV raspored
 07.00 – Vijesti
 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 – TV raspored
 09.05 – Čarolija, serija
 10.00 – Vijesti
 10.05 – Opet iznova, serija
 10.50 – Crtani film
 11.00 – Oblik života: Život u kretanju; Žarnjaci
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.25 – TV raspored
 12.35 – Istinska ljubav, serija
 13.25 – Velo misto, dramska serija
 14.50 – Globalno sijelo
 15.15 – Ulice i trgovci: Lungomare, dokumentarna emisija
 15.45 – Vijesti
 15.55 – Oprah Show
 16.40 – Hrvatska kulturna baština: Korčula
 17.15 – Istinska ljubav, serija
 18.00 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 18.30 – Hrvatska danas
 18.55 – Prijatelji, humoristična serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija, serija
 21.00 – U krupnom planu
 22.00 – Burzovno izvješće
 22.05 – Meridijan 16
 22.30 – Gremlini 2, američki film
 00.20 – Vijesti
 00.25 – Izgubljeni zavičaj
 02.05 – Prevaranti, američki film
 03.45 – Oblik života: Život u kretanju; Žarnjaci
 04.40 – Oprah Show
 05.25 – Hrvatska kulturna baština: Korčula

HRT 2

07.00 – TV vodič
 08.40 – Nestali svijet, crtana serija
 09.05 – Alf, humoristična serija
 09.30 – Pleme, serija za mlade
 10.20 – Cure u trendu, serija za mlade
 11.05 – Sokolar Tomaš, češki film za djecu i mlade
 12.40 – TV vodič
 12.45 – Glazbena TV
 13.15 – TV raspored
 13.20 – Gremlini, američki film
 15.05 – TV vodič
 15.30 – TV raspored
 15.35 – Antonia, mini-serija
 17.10 – TV vodič

17.25 – TV kalendar
 17.35 – Vijesti za gluhe
 17.40 – Deep Space, serija
 18.30 – Ususret Ateni – Povijest OI: LA
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – Prevaranti, američki film
 21.50 – Mafijaš, serija
 22.40 – Divlji zapad, humoristična serija
 23.10 – Coca-Cola Music Stars, reality show
 23.20 – Stažist, humoristična serija
 23.45 – 24, serija
 00.30 – Državnik novog kova, humoristična serija
 00.55 – Hitna služba, serija
 01.40 – Pregled programa za srijedu

nova

07.00 The Best of Nova TV
 07.35 TV prodaja
 08.00 NOVA KIDS TV
 Harvey Toons
 Memory
 Križić-Kružić
 Pokemoni
 Scooby doo
 Harvey Toons
 10.05 TV prodaja
 10.30 Memory
 10.45 Križić-Kružić
 11.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 11.50 Moja voljena, serija
 13.05 Moćni par, igrani film
 14.55 Takav je život, serija
 15.45 Policajci s plaže, serija
 17.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 18.00 Moja voljena, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV
 19.30 Pokemoni, crtana serija
 20.00 Čovjek bez prošlosti, serija
 21.00 Highlander: Završna igra, igrani film

23.00 Otok izazova, serija
 23.50 Čovjek bez prošlosti, serija
 00.45 Highlander: Završna igra, igrani film
 02.35 Glazba

SRIJEDA 28. 7. 2004.

HRT 1

07.00 – Vijesti
 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Čarolija, serija
 10.00 – Vijesti
 10.05 – Opet iznova, serija
 10.50 – Crtani film
 11.00 – Oblik života: Prvi lovac; Plošnjaci
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.35 – Istinska ljubav, serija
 13.25 – Velo misto, dramska serija
 14.50 – Globalno sijelo
 15.15 – Vrijeme liganja, emisija
 15.45 – Vijesti
 15.55 – Oprah Show
 16.40 – Split: More
 17.15 – Istinska ljubav, serija
 18.00 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 18.30 – Hrvatska danas
 18.55 – Prijatelji, humoristična serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija, serija
 21.00 – Tramuntana
 21.30 – Kratki susreti – emisija o kulturi
 22.30 – Strah od pauka
 00.20 – Vijesti
 00.25 – Kamenita vrata
 02.05 – Strah od pauka, film
 03.50 – Oblik života: Prvi lovac; Plošnjaci
 04.45 – Oprah Show
 05.30 – Split: More

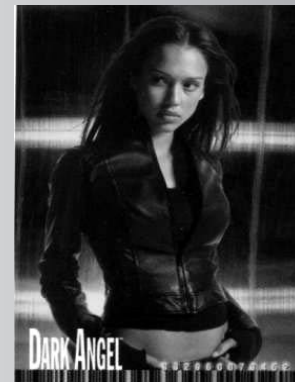
HRT 2

07.00 – TV vodič
 08.50 – Nestali svijet, crtana serija
 09.15 – Alf, humoristična serija
 09.40 – Pleme, serija za mlade
 10.30 – Cure u trendu, serija
 11.15 – Anđeli na terenu, film
 12.45 – TV vodič
 12.50 – Glazbena TV
 13.25 – Gremlini 2, američki film
 15.05 – TV vodič
 15.35 – Umrstva u Midsomeru, mini-serija
 17.10 – TV vodič
 17.25 – TV kalendar
 17.35 – Vijesti za gluhe
 17.40 – Deep Space 9, serija
 18.25 – TV raspored
 18.30 – Ususret Ateni – Povijest OI: LA
 19.30 – Glazbena TV

20.05 – Najveće svjetske eksplozije, dokumentarni film
 21.00 – Antonia, mini-serija
 22.30 – Coca-Cola Music Stars, reality show
 22.45 – Stažist, serija
 23.10 – 24, serija
 23.55 – Državnik novog kova 3., humoristična serija
 00.20 – Hitna služba, serija

nova

07.00 The Best of Nova TV
 07.35 TV prodaja
 08.00 NOVA KIDS TV
 Harvey Toons
 Memory
 Križić-Kružić
 Pokemoni
 Pobjednički tim
 Harvey Toons
 Križić-Kružić
 10.05 TV prodaja
 10.30 Memory
 11.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 11.50 Moja voljena, serija
 12.45 TV prodaja
 13.05 Highlander: Završna igra, igrani film
 14.55 Čovjek bez prošlosti, serija
 15.45 Policajci s plaže, serija
 17.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 18.00 Moja voljena, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV
 19.30 Pokemoni, crtana serija
 20.00 Dharma i Greg, serija
 20.30 Hrvatski goli kuhar, kulinarski show
 21.00 Leteći start, zabavna emisija
 22.00 Sloboda, igrani film
 00.00 Anđeo tame, serija

00.55 Dharma i Greg, serija
 01.25 Hrvatski goli kuhar, kulinarski show
 01.55 Leteći start, zabavna emisija
 02.45 Sloboda, igrani film
 04.40 Glazba

ČETVRTAK 29. 7. 2004.

HRT 1

07.00 – Vijesti
 07.05 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Čarolija, serija
 10.00 – Vijesti
 10.05 – Opet iznova, serija
 10.50 – Crtani film
 11.00 – Oblik života: Eksplozija života
 12.00 – Podnevni dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.35 – Istinska ljubav, serija
 13.25 – Velo misto, dramska serija
 14.55 – Sa zrnem soli, dokumentarna emisija
 15.20 – Zabavni program
 15.45 – Vijesti
 15.55 – Oprah Show
 16.40 – Korijeni – hrvatske manjine u Europi
 17.15 – Istinska ljubav, serija
 18.00 – Berlin – serija za mlade
 18.30 – Hrvatska danas
 18.55 – Prijatelji, humoristična serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Čarolija, serija
 21.05 – Boje turizma
 21.55 – Burzovno izvješće
 22.25 – Bubimir, film
 23.55 – Vijesti
 00.05 – Goli čovjek
 01.40 – Bubimir, američki film

03.10 – Iz riznica hrvatskih muzeja
 03.20 – Oblik života: Eksplozija života; Kolutičavci
 04.15 – Oprah Show
 05.00 – Boje turizma

HRT 2

07.00 – TV vodič
 08.55 – TV raspored
 09.00 – Nestali svijet, crtana serija
 09.25 – Alf, humoristična serija
 09.50 – Pleme, serija za mlade
 10.40 – Cure u trendu, serija za mlade

11.25 – Čudotvorka, film
 12.50 – TV vodič
 13.00 – Glazbena TV
 13.35 – Kćeri s ljubavlju, američki film
 15.05 – TV vodič
 15.25 – TV raspored
 15.30 – Umorstva u Midsomeru, mini-serija
 17.10 – TV vodič
 17.25 – TV kalendar
 17.35 – Vijesti za gluhe
 17.40 – Deep Space, serija
 18.25 – TV raspored
 18.30 – Ususret Ateni – Povijest OI: LA
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – Bob Patterson, humoristična serija
 20.35 – Last of the Blonde Bombshells, mini-serija
 21.55 – Alias, serija
 22.40 – Coca-Cola Music Stars, reality show
 22.50 – Stažist, humoristična serija
 23.15 – 24, serija
 00.00 – Državnik novog kova, serija
 00.25 – Hitna služba, serija

nova

07.00 The Best of Nova TV
 08.00 NOVA KIDS TV
 Harvey Toons
 Memory
 Križić-Kružić
 Pokémoni
 Pobjednički tim
 Harvey Toons
 10.30 Memory
 10.45 Križić-Kružić
 11.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 11.50 Moja voljena, serija
 13.05 Sloboda, igrani film
 14.55 Leteći start, zabavna emisija
 15.45 Policajci s plaže, serija
 17.00 Između ljubavi i mržnje, serija
 18.00 Moja vojena, serija
 19.00 24 sata na Novoj TV
 19.30 Supercure, crtana serija
 20.00 Kralj Queensa, serija
 20.30 Drugo lice – Petar Vlahov show
 21.30 Posljednja pljačka, igrani film
 23.15 Andeo tame, serija
 00.05 Kralj Queensa, serija
 00.30 Drugo lice – Petar Vlahov show
 01.30 Posljednja pljačka, igrani film
 03.10 Glazba

FILMSKI HIT TJEDNA

SUBOTA, 24.7.2004. 22.00 HTV1

POTKUPLJIVAČ

Kriminalistički akcijski film. Nick Chen (C.-Y. Fat) visoko je odlikovani detektiv njujorške policije, koji sa svojim timom pokušava uvesti red u kinesku četvrt. Taj je dio grada postao poprištem nasilnih obračuna između bandi koje nastoje zagospodariti tamošnjim organiziranim kriminalom. U Chenov tim uskoro dolazi novi član, mlad i neiskusni policajac Danny Wallace (M. Wahlberg). Chen je nezadovoljan idejom da se u njihov uigrani tim uvodi novi član bez imalo iskustva, koji je uz to i bijelac, pa će se vrlo

teško uklopiti u sredinu. Malo po malo Wallace se počinje privikavati te sve češće odlazi na zadatke s Chenom. Uskoro će njegovo prisustvo u četvrti privući pažnju lokalnog gangstera Henryja Leeja (R. Young) koji će odmah pokušati namamiti mladog policajca da radi u korist njegove organizacije. Usprkos Chenovom protivljenju, Wallace će prihvatiti Leejevu ponudu nakon što mu ovaj izvuče problematičnog oca (B. Cox) iz financijskih problema...

U potrazi za inspiracijom i unošenjem malo živosti i inovacije u filmsku produkciju, Hollywood se devedesetih godina okrenuo istoku, točnije Hong Kongu, svjetskoj prijestolnici nasilnih i krvlju natopljenih akcijskih filmova. To je, uz poigravanje žanrovskim odrednicama, podrazumijevalo i uvoz etabliranih hongkonških filmskih zvijezda, među kojima su svakako najpoznatiji Chow-Yun Fat i Jet Li.

ČETVRTAK, 29.7.2004. TV NOVA

POSLEDNJA PLJAČKA

Film je nominiran za nagrade Gotham i Casting Society of America. (The Opportunists), 2000., krimic, SAD / Vel. Britanija

Redatelj: Myles Connell

glume: Christopher Walken,

Peter McDonald, Anne

Pitoniak, Kate Burton, Jim

Mayzik, Cindy Lauper

Vic (Christopher Walken) je

bivši robijaš, a sadašnji

automehanicar u dugovima

koji se trudi živjeti pošteno.

Njegova djevojka Sally

(Cindy Lauper) vodi bar i

posuđuje mu novac koji je

uštedjela iz manekenskih

dana. Vic to ponosno odbija, a uskoro mu se na kućnim vratima

pojavljuje Michael (Peter McDonald) tvrdeći da je njegov nećak iz

Irske. Michael je došao naučiti od Vica mafijaški posao, s obzirom da

je Vic kod kuće istinska legenda. Vic uskoro shvaća da je mnogo bolji

objac sefova nego automehanicar, pa zajedno s Michaelom kreće u

još jedan, posljednji posao.

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PREVOZ I CEREMONIJAL
 SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
 telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
 telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i
 popunite adresu na koju želite da
 Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

BANK: VBUYU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

DialUp, Full i Day nalozi
 Wireless internet
 Izrada web prezentacija
 Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
 Wireless internet
 Web honlapok kidolgozása
 Számítógép és alkatrészek árúsítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica

Put Jovana Mikića 12

Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku

- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku

- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa

- Večernji dnevnik

- Agencijske vijesti iz zemlje

- Agencijske vijesti iz RH

- Jezični savjetnik

19,30 h

»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)

»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)

»Na izravnoj vezi« (utorkom)

»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

»Aktualije« (ponedjeljkom)

»Iz hrvatske povijesti« (utorkom)

»Putokazi« (srijedom)

»Rock vremeplov« (četvrtkom)

Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana

- Pripovijetka Balinta Vukova

- Hitovi hrvatskih izvođača

- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

